

Integraal Huisvestingsplan Onderwĳs 2024-2027

Gemeente
Rotterdam

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4	5 Gebiedsuitwerking	35
1.1 Urgentie	5	5.1 Primair Onderwijs	35
1.2 Huisvestingsprogramma Onderwijs	5	5.1.1 Centrum	35
1.3 Scope	5	5.1.2 Charlois	39
1.4 Terugblik IHP 2020-2023	5	5.1.3 Delfshaven	43
1.5 Wettelijk kader	6	5.1.4 Feijenoord	48
1.6 Leeswijzer IHP	6	5.1.5 Hillegersberg-Schiebroek	53
2 Ambitie en doelstellingen	8	5.1.6 Hoek van Holland	56
2.1 Centrale ambitie	8	5.1.7 Hoogvliet	59
2.2 Drie doelen	9	5.1.8 IJsselmonde	62
3 De kernopgave	11	5.1.9 Kralingen-Crooswijk	66
3.1 Vervangingsopgave	11	5.1.10 Noord	70
3.1.1 Nulmeting	11	5.1.11 Overschie	74
3.2 Herschikkings- en uitbreidingsopgave	13	5.1.12 Pernis	77
3.2.1 Groei en krimp; de prognoses	13	5.1.13 Prins Alexander	79
3.2.2 Capaciteit en omvang	21	5.1.14 Rozenburg	83
3.2.3 Aandachtspunten	22	5.2 Gespecialiseerd onderwijs	86
3.3 Gebiedsontwikkeling	22	5.3 Voortgezet onderwijs	93
3.3.1 Nieuwe scholen en verdeling over schoolbesturen	23	5.3.1 Voortgezet onderwijs op de noordoever	94
4 Meerwaarde creëren	24	5.3.2 Voortgezet onderwijs op de zuidoever	98
4.1 Onderwijsbeleid	24	5.4 Bewegingsonderwijs	103
4.2 Duurzaamheid en toekomstbestendigheid	27		
4.3 Omgeving van de school	29		
4.4 Koppelkansen	31		
4.5 Eisen aan het gebouw	33		

6	Randvoorwaarden	105
6.1	Geld	105
6.1.1	Stabiel investeringsprogramma	105
6.1.2	Normbedragen en afwijkingen	105
6.1.3	Tijdelijke huisvesting	106
6.2	Risico's	106
6.2.1	Voortbestaan scholen	106
6.2.2	Omgevingsfactoren	107
6.3	Organisatie	107
6.3.1	Uitvoeringsteam Onderwijshuisvesting	107
6.3.2	Bouwheerschap	107
6.4	Tijd	107
6.5	Informatie	108
6.6	Communicatie	108
6.7	Kwaliteit	108
6.7.1	Degelijk, bruikbaar en kostenbewust	108
6.7.2	Basiskwaliteitsniveau	109
6.7.3	Standaardisering	109
7	Financieel overzicht en pandenlijst	110
7.1	Benodigde investeringen en kosten	110
7.2	Dekking en monitoring	110
7.3	Pandenlijst	111
8	Bijlagen	113
8.1	Lijst met afkortingen/verklarende woordenlijst	113
8.2	Panden waar al besluitvorming over heeft plaatsgevonden die nog niet zijn opgeleverd/gestart – uit eerdere IHP's of HVP's	114
8.3	Lijst van alle benoemde projecten in de gebiedsgesprekken	119
8.4	Procesbeschrijving toewijzing nieuwe schoollocaties in de stad	123
8.6	Parkeerbeleid	129
8.7	Sociale index 2022	131

1 Inleiding

Rotterdam is een stad met veel dynamiek en ontwikkeling. De stad staat voor een grote opgave om de bevolkingsgroei op een goede manier binnen de stadsgrenzen op te vangen. De prognose laat zien dat Rotterdam tot 2040 nog groeit met 75.000 inwoners tot ruim 730.000 inwoners (bevolkingsprognose gemeente Rotterdam 2022). Meer inwoners betekent ook meer kinderen die onderwijs zullen volgen. Er moeten dus nieuwe scholen gerealiseerd worden, met name in die gebieden waar de bevolking het hardst groeit. Tegelijk is er op andere plekken in de stad onderwijsaanbod dat niet goed meer aansluit op de vraag van de Rotterdamse ouders en kinderen. Dit is in een notendop de reden om een samenhangend langetermijnplan te maken voor de huisvesting van de scholen in Rotterdam: het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (verder IHP).

Het onderwijs speelt een cruciale rol in de ontwikkeling van Rotterdammers én in de aantrekkelijkheid van de stad om te wonen en te werken. Het is de wettelijke taak van de gemeente om te zorgen voor voldoende geschikte schoolgebouwen voor scholen voor primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs. Zodat alle leerplichtige kinderen naar school kunnen. Dit noemen we de zorgplicht voor de onderwijshuisvesting.

Een belangrijk uitgangspunt voor dit IHP is inclusiever onderwijs, waarin kinderen met en zonder ondersteuningsbehoefte met elkaar naar school gaan en minder kinderen worden doorverwezen naar het gespecialiseerd onderwijs. Dat vraagt iets van onderwijshuisvesting. Schoolgebouwen mogen geen belemmerende factor zijn in het bieden van inclusiever onderwijs; zij moeten worden toegerust met dat wat nodig is voor inclusief onderwijs.

Overigens blijft gespecialiseerd onderwijs noodzakelijk, omdat een deel van de leerlingen behoefte heeft aan zeer specialistische zorg en ondersteuning.

Schoolgebouwen zijn vaak kenmerkende gebouwen in een wijk. Een nieuw of gerenoveerd gebouw draagt bij aan de aantrekkelijkheid van de omgeving. Het kan ook het startpunt zijn voor de aanpak van het gebied. Bij het bouwen van scholen streven we naar goede huisvesting, die voldoet aan de eisen van de toekomst. Denk aan andere manieren van lesgeven met gevolgen voor de wijze van inrichting van gebouwen. Daarnaast is het ook van belang om thema's als hittestress, vergroening en klimaat mee te nemen. Bijvoorbeeld door het direct bij de bouw aanleggen van een groenblauw schoolplein.

In een verdichtende stad is het steeds lastiger locaties te vinden die geschikt zijn voor onderwijs. Een van de oplossingen is bijvoorbeeld scholen een plek te geven in de plint van hoogbouw. Op dit soort locaties moeten we altijd zoeken naar goede ontwerp-oplossingen en flexibiliteit. Dit betekent dat gemeente en schoolbesturen in een vroeg stadium actief betrokken moeten zijn bij de gebiedsontwikkelingen om te kunnen garanderen dat er een goede plek is voor een eventueel benodigde toekomstige school. De gebiedsontwikkeling overstijgt met een planningstermijn van zeven tot tien jaar, en soms zelfs langer, ruim de termijn van het IHP Onderwijs 2024-2027.

In Rotterdam stellen we elke vier jaar een nieuw IHP op. In dit IHP kijken we gedetailleerd naar het tijdvak 2024-2027, met een doorkijk naar de periode tot 2040. Dit IHP Onderwijs is in nauwe samenwerking met de Rotterdamse schoolbesturen opgesteld. In een stevige, intensieve dialoog met respect voor de soms verschillende belangen van schoolbesturen en gemeente. Het IHP heeft nog geen wettelijke status. Het is te zien als een planningsinstrument. Ook is er vanuit verschillende betrokken gemeentelijke afdelingen input gegeven.

Tegelijkertijd met het opstellen van dit Integraal Huisvestingsplan Onderwijs is het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB) opgesteld. Dat is vastgesteld door de raad

op 30 november 2023. Speerpunten in het beleid zijn: vergroten doelgroepbereik voorschoolse educatie (ve), tegengaan personeelstekort in het onderwijs en kinderopvang, verbeteren aansluiting tussen onderwijs, preventie en jeugdhulp en verhogen onderwijskwaliteit.

1.1 Urgentie

In Rotterdam is meer dan 50% van de onderwijsgebouwen ouder dan 45 jaar. Dat is ouder dan de 40 jaar die gebruikelijk is in de vastgoedsector en doorgaans wordt gebruikt om de gebouwen financieel af te schrijven. De leeftijd zegt niet alles, maar geeft wel een goede indicatie voor de bouwtechnische kwaliteit, duurzaamheid en de noodzaak van een investering in het gebouw. Daarbij hebben we te maken met veranderende eisen en verwachtingen aan gebouwen. Denk aan de klimaatdoelstellingen en andere manieren van lesgeven, die effect hebben op de wijze van inrichting van gebouwen.

1.2 Huisvestingsprogramma Onderwijs

Onderwijshuisvesting laat zich niet altijd plannen. In de loop van de tijd komen er scholen en leerlingen bij of gaan er juist af, gebouwen moeten vervangen worden of zijn op een andere plek nodig. Jaarlijks stelt de gemeente (het college van B&W) daarom een huisvestingsprogramma vast. Daarin worden op basis van aanvragen van schoolbesturen huisvestingsvoorzieningen toegekend. Dit jaarlijkse, wettelijk verplichte programma geeft schoolbesturen en gemeente weinig zekerheid om voor langere termijn te plannen. Om wel verder vooruit te kunnen kijken, stellen we een IHP Onderwijs op, waarin er meer strategisch naar de onderwijshuisvesting wordt gekeken.

Het IHP is een voorbereiding op de jaarlijkse besluitvormingsprocedure via het Huisvestingsprogramma (HVP) Onderwijs. Formele besluitvorming over de projecten die jaarlijks in uitvoering genomen worden, verloopt via het Huisvestingsprogramma Onderwijs. Het besluit van de raad over het IHP gaat over de voorgenomen meerjaren-investeringsplannen, waaruit de jaarlijks toe te kennen investeringen voortvloeien. Deze worden vervolgens via het HVP voor specifieke projecten aan de schoolbesturen toegekend.

1.3 Scope

Dit IHP Onderwijs gaat over de investeringen voor de komende vier jaren, de projecten die volgens planning in die periode worden opgestart. Een goed lopend project duurt 5 à 6 jaar van start tot oplevering. Voor grote en complexe projecten is dit langer. Voor een deel van deze projecten zijn er dus gedurende de looptijd van het IHP nog geen fysieke resultaten te zien.

De gemeente is via vervanging en grootschalige renovatie verantwoordelijk voor ongeveer 350 schoolgebouwen voor primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs in Rotterdam en zo'n 300 zalen voor bewegingsonderwijs. Het onderhoud is de verantwoordelijkheid van de betreffende schoolbesturen. Het IHP kijkt vooruit naar 2040 en maakt een concrete vertaling naar de investeringen voor de periode 2024-2027. Dit IHP is het vervolg op het IHP 2020-2023.

1.4 Terugblik IHP 2020-2023

In het IHP 2020-2023 waren twee centrale ambities opgenomen: evenwichtiger onderwijsaanbod en kwaliteit van onderwijshuisvesting. Op beide ambities zijn stappen gezet, maar we zijn er nog niet. Daarom nemen we deze ambities nogmaals op, maar dan aangepast aan de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Het onderwijsaanbod is gevarieerder geworden. Bijvoorbeeld met de uitbreiding van basisonderwijs voor hoogbegaafden, meer vrijeschoolonderwijs (ook op Zuid), meer integrale kindcentra, een categoriaal gymnasium op Zuid en meer islamitische basisscholen. Aan de verbetering van de kwaliteit van de huisvesting werken we continue. De afgelopen jaren is het aantal projecten dat van start is gegaan fors toegenomen ten opzichte van de periode voor 2018. Er zijn nog 84 projecten uit het Integraal Huisvestingsplan 2020-2023 en 2015-2019 waaraan wordt gewerkt of die nog moeten starten. Daarnaast wordt gewerkt aan 13 projecten vanuit de jaarlijkse huisvestingsprogramma's en vier projecten van het IHP gym. In bijlage 8.2 staat een overzicht van de projecten waarover besluitvorming al heeft plaatsgevonden. Periodiek informeren we de gemeenteraad over de voortgang van deze projecten. In overleg met de schoolbesturen heeft een herijking plaatsgevonden. Voor een aantal projecten is er een goede reden dat ze nog niet gestart zijn. De projecten die nog in de initiatieffase zijn of nog niet zijn gestart, worden in de geest van dit nieuwe IHP opgestart en uitgevoerd.

1.5 Wettelijk kader

Gemeentelijke zorgplicht onderwijshuisvesting

Op basis van de wet is de gemeente verplicht om te voorzien in voldoende huisvesting voor het onderwijs aan leerplichtige leerlingen. Het gaat dan om scholen voor primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs. Dit kan in de vorm van nieuwbouw, het beschikbaar stellen van een bestaand gebouw of een gedeelte daarvan, uitbreidingen, terreinen en de eerste aanschaf van onderwijsleerpakketten en meubilair. Ook betaalt de gemeente het herstel van constructiefouten aan het gebouw, het herstel en vervanging in verband met schade aan gebouw, onderwijsleerpakketten en meubilair in geval van bijzondere omstandigheden. De gemeentelijke regels hiervoor zijn uitgewerkt in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2021.

Gemeentelijke zorgplicht bewegingsonderwijs

De gemeente heeft ook de zorgplicht voor gebouwen voor het bewegingsonderwijs (gym) voor primair, voortgezet en gespecialiseerd onderwijs. De gemeente is, met uitzondering van de gebouwen voor het voortgezet onderwijs, ook verantwoordelijk voor de instandhouding, dus voor het onderhoud. Dit is anders dan bij de schoolgebouwen. Daar ligt de verantwoordelijkheid voor instandhouding bij de schoolbesturen. Naast gemeentelijke sportaccommodaties zijn voor het bewegingsonderwijs ook gymzalen of sportzalen in eigendom van schoolbesturen, sportbedrijf en derden beschikbaar.

1.6 Leeswijzer IHP

Het Integraal Huisvestingsplan (IHP) bestaat uit een aantal hoofdstukken. In de eerste hoofdstukken beschrijven we welke ambities we willen realiseren, met als horizon 2040. De opgave werken we op basis van een analyse uit. We stellen een aanpak voor in hoofdstuk 4 om ook een meerwaarde op verschillende aspecten te verwezenlijken. In hoofdstuk 5 werken we de ambities uit tot concrete plannen en afspraken op gebieds- of stedelijk niveau. In hoofdstuk 6 volgen de randvoorwaarden die van belang zijn om de projecten te realiseren. In hoofdstuk 7 staan de financiën. Bij het IHP hoort de financiële vertaling in de Voortschrijdende Indicatieve Meerjaren InvesteringsPlanning Onderwijshuisvesting (VIMIP). Deze wordt jaarlijks geüpdatet en hierin zijn ook de financiële effecten van de vorige IHP's onderwijs opgenomen.

Grondwet artikel 23

- Zorg en toezicht onderwijs is taak van overheid
- Vrijheid om onderwijs te geven op levensbeschouwelijke grondslag
- Overheid behandelt alle onderwijs gelijk

Wetgeving funderend onderwijs (VWO, WPO en WEC)

- Zorg plicht gemeente voor onderwijshuisvesting
- Zorg instandhouding en eigendom huisvesting bij schoolbesturen
- Economisch claimrecht gemeente (teruglevering bij stoppen onderwijs en verbod op vervreemding)
- Verplichting tot opstellen verordening en jaarlijks vaststellen onderwijshuisvestingsprogramma

Verordening Voorzieningen huisvestingsOnderwijs

- Lokale uitwerking zorgplicht (omvang en prioritering)
- Procedure jaarlijks toekennen huisvestingsvoorzieningen (nieuwbouw, uitbreiding, clamiteiten)

Integraal huisvestingsplan onderwijshuisvesting (IHP)

- Meerjarenafspraken tussen gemeente en schoolbestuur over vervangingsopgave
- Nog geen wettelijke basis, wel vastgesteld beleid door gemeenteraad
- Geeft meer zekerheid langetermijnperspectief dan jaarlijks programma

Gemeentelijke beleidsregels

- Voorschoolse Educatie (VE)
- Frisse scholen – Rotterdams ambitieprofiel

De Plevier

2 Ambitie en doelstellingen

Investeren in schoolgebouwen betekent ook nadenken over de lange termijn. Hoe zorgen we dat we de knelpunten van nu aanpakken, maar de schoolgebouwen ook voor de toekomst relevant blijven? Er is daarom een centrale ambitie geformuleerd, die concreet is gemaakt in drie doelstellingen. Deze doelstellingen zijn (en worden) op verschillende thema's uitgewerkt in maatregelen voor de komende periode. En ze zijn in samenhang met de vervangingsopgave en analyse van de leerlingenpopulatie uitgewerkt per gebied.

2.1 Centrale ambitie

Het college legt een grote focus op renovatie en vernieuwing van schoolgebouwen. In het coalitieakkoord staat: 'We gaan door met het renoveren en vernieuwen van scholen en gymzalen en het aanleggen van groene schoolpleinen. In de buurt van scholen die zelf geen speelvoorzieningen hebben (bijvoorbeeld door ruimtegebrek), richten we, vooral op Rotterdam-Zuid, de buitenruimte zo in dat scholen daar gebruik van kunnen maken voor sport- en spelactiviteiten.'

In de afgelopen jaren is het aantal projecten onderwijshuisvesting dat van start is gegaan, fors toegenomen. Voor de komende jaren willen we met het IHP:

1. Het huidige tempo van uitvoering van projecten vasthouden
2. Meerwaarde creëren in gebouwen en gebieden waar kansen liggen
3. Bijdrage leveren aan stedelijke opgaven, zoals duurzaamheid en verkeersveiligheid rondom de school

De centrale ambitie in dit IHP is

In Rotterdam leren alle kinderen in een toekomstbestendige onderwijsomgeving, die stimulerend, gezond en passend is.

We bouwen in dit IHP voort op het Masterplan Onderwijs. Dit is in 2017 door de gemeenteraad vastgesteld. Het Masterplan schetst een visie en is vertrekpunt voor het gemeentelijk onderwijsbeleid. In het Masterplan zijn bouwstenen opgenomen die richting en ruimte geven aan de vorming van Rotterdam onderwijsstad 2030. Vier in het Masterplan Onderwijs genoemde bouwstenen zijn relevant voor het IHP. Hieronder een samenvatting van deze bouwstenen.

De beste basisschool is altijd in de buurt

Met nieuwe scholen in de groeiwijken en vernieuwd aanbod in de oude stadswijken rond het centrum en de oudere groeiwijken. We kiezen waar mogelijk voor grotere basisscholen. Want er is op grotere scholen meer expertise te organiseren, er zijn gemengde teams en er is meer ondersteuning voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers op administratief, ICT- en ander gebied. We hanteren daarbij 250 leerlingen per school als richtminimum. Dit aantal geeft voldoende body voor een stevig management, voor continuïteit en voor een professionele ondersteuning van leerkrachten. Alle Rotterdamse scholen moeten van zeer goede kwaliteit zijn.

Sterk en gevarieerd voortgezet onderwijs in de hele stad

Kijkend naar de verwachte bevolkingsgroei en het streven om het opleidingsniveau op Zuid te verhogen en er aantrekkelijke en gemengde wijken te creëren, moet het scholenaanbod worden aangepast. Daarmee worden hoger opgeleiden en maatschappelijke succesvolle mensen verleid om op Zuid te blijven of er te gaan wonen

en wordt alle kinderen keuze geboden. Er is overcapaciteit op Zuid, mede doordat er veel kinderen uit Zuid op de noordoever of in omliggende gemeenten naar school gaan. Dat betekent dat er op Zuid vernieuwing van het aanbod moet plaatsvinden.

Inclusief onderwijs

We verkennen in welke mate gespecialiseerd en regulier onderwijs kunnen samenwerken en hun werkzaamheden kunnen integreren om passend onderwijs te realiseren. De grotere basisscholen die we nastreven maken het mogelijk om in en rondom de school meer expertise te organiseren en van scholen een passende school te maken.

Zorgvragen niet in de klas, maar jeugdhulp en andere expertise wel op school. We bundelen waar mogelijk de specialistische kennis van gespecialiseerd onderwijs.

Gebouwd voor de toekomst

We staan voor onderwijsgebouwen met meer variëteit in ruimtes en meer flexibiliteit in het gebouw. Waar mogelijk is meervoudig sociaal gebruik het uitgangspunt, bijvoorbeeld met vormen van naschoolse opvang. We hanteren dit perspectief bij alle plannen voor nieuwbouw en renovatie, bij alle schuifoperaties en bij het samenvoegen van (kleine) scholen. We maken de huisvesting van voorschool of kinderopvang waar mogelijk onderdeel van de school, zodat van één regie, één manier van denken en één team sprake is. We werken aan betere en nieuwere onderwijs/zorgcombinaties. We werken aan een meer flexibele inzet van onderwijshuisvesting en efficiënt leerlingenvervoer rondom de onderwijs/zorgcombinaties.

2.2 Drie doelen

Het IHP draagt via goede huisvesting van scholen bij aan het verbeteren van de onderwijskwaliteit van scholen in Rotterdam. Het IHP kent drie hoofddoelen richting 2030 en verder, waar in de periode 2024-2027 flinke stappen in gezet worden.

1. Goede kwaliteit huisvesting

Schoolgebouwen moeten duurzaam, gezond, toegankelijk en flexibel gebouwd zijn, zodat groei, krimp en medegebruik makkelijker op te vangen en in te passen zijn. Verouderde schoolgebouwen worden vervangen of opgeknapt tot een aan nieuwbouw gelijkwaardig niveau.

2. Evenwichtig onderwijsaanbod

Door een goede geografische spreiding over de stad en in de gebieden van sterk, gevarieerd en kwalitatief goed onderwijs sluiten we vraag en aanbod goed op elkaar aan. Het uitgangspunt is dat ieder kind in het basisonderwijs in het eigen gebied naar school kan. Waar mogelijk worden functies die voor de ontwikkeling van het kind belangrijk zijn, samen gebracht in één gebouw. Zoals een voorziening voor voorschoolse educatie, maar ook andere maatschappelijke functies, zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG). Dit komt de aansluiting van onderwijs en zorg en de doorlopende leerlijn

ten goede. Het samenbrengen van functies in onderwijsgebouwen vraagt om een bredere business case met partners in de stad en andere beleidsafdelingen.

Ook voor het voortgezet onderwijs en gespecialiseerd onderwijs is spreiding over de stad en een evenwichtig aanbod van bereikbare scholen een belangrijk uitgangspunt. Daarnaast is het wenselijk om in het kader van inclusief onderwijs, de afstand tussen het gespecialiseerd en het regulier onderwijs zoveel mogelijk te verkleinen. Denk aan huisvesting onder één dak of op dezelfde locatie, en het waar mogelijk delen van faciliteiten. Dit betekent dat ook bestaande schoolgebouwen waar mogelijk inclusiever

moeten worden. Dus zoveel mogelijk toegankelijk voor iedereen, ook leerlingen, leraren of ouders met een beperking.

3. Bijdrage leveren aan een aantrekkelijke stad

Een kwalitatief hoogwaardig voorzieningenniveau sluit aan op de behoeften van de huidige en toekomstige inwoners. Goede onderwijshuisvesting draagt bij aan een aantrekkelijke stad om in te wonen, werken en leven. Daarom werken we aan toekomstbestendige voorzieningen en zoeken we naar slimme combinaties van onderwijs met andere functies.

CBS Onze Wereld

3 De kernopgave

De kernopgave van de gemeente voor onderwijshuisvesting bestaat uit:

- De vervangingsopgave: panden die in aanmerking komen voor vervanging vanwege de staat van de gebouwen
- De herschikkings- en uitbreidingsopgave: het aanpassen van aanbod in bepaalde gebieden op basis van leerlingprognoses.

De opgave is bepaald in overleg met het onderwijsveld. De prioritering van de vervangingsopgave en aanpassing op groei en krimp van de leerlingpopulatie is uitgewerkt in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2021. De eerste prioriteit is het opheffen van capaciteitstekorten. Er moet altijd voldoende plaats zijn voor alle leerplichtige leerlingen. We kijken daarom naar de groei en krimp van de leerlingpopulatie. Liggen de scholen op de juiste plek, zodat elk kind binnen redelijke afstand naar school kan? De tweede prioriteit is het handhaven van een adequaat niveau. Zijn de schoolgebouwen nog van voldoende kwaliteit? Daarvoor is een nulmeting uitgevoerd naar de staat van de gebouwen.

3.1 Vervangingsopgave

De levensduur van de schoolgebouwen is niet oneindig. Financieel worden de gebouwen in 40 jaar afgeschreven. De technische levensduur is meestal langer, maar dat vraagt wel om zorgvuldig onderhoud en periodieke investeringen. Landelijk is een schoolgebouw bij de vervanging gemiddeld rond de 70 jaar oud. Bij het bouwen van nieuwe scholen moeten we hiermee rekening houden, door ervoor te zorgen dat er een school gebouwd wordt die toekomstbestendig is. Denk hierbij aan thema's als slimme combinatie, klimaat en hittestress en flexibiliteit in ontwerp.

Om een goed beeld van de vervangingsopgave te krijgen heeft de gemeente een nulmeting laten uitvoeren voor alle schoolgebouwen in Rotterdam. Rotterdam heeft een relatief oud schoolgebouwenbestand. Met de vervangingsopgave wil Rotterdam

zo veel mogelijk tempo maken om niet verder achterop te raken. Dit om goed onderwijs te kunnen faciliteren en andere manieren van lesgeven mogelijk te maken, waarbij gestreefd wordt naar zoveel mogelijk inclusief onderwijs. Oudere gebouwen kunnen nog een goede gebruikswaarde hebben, maar vergen vaak forse investeringen om ze bouwkundig, energetisch en functioneel op peil te houden. Om de klimaatdoelstellingen voor 2030 en 2050 te halen, maar ook om aan eisen voor bijvoorbeeld ventilatie te voldoen, is het noodzakelijk vaart te blijven maken met de vervanging van de verouderde voorraad. De opgave is groot en vraagt onze volledige aandacht om niet verder achterop te raken.

3.1.1 Nulmeting

Het doel van de nulmeting is om een goed beeld te krijgen van het gebouwenbestand en daarmee een afweging te kunnen maken over de vervanging en/of verbetering. Het uitvoeren van deze nulmeting is een van de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek Gefundeerd bouwen uit 2020.

De nulmeting is voorbereid en begeleid door een werkgroep met deelnemers vanuit de gemeente en schoolbesturen. In het voorbereidingstraject is de werkgroep ondersteund door Kenniscentrum Ruimte-OK¹. De nulmeting zelf is uitgevoerd door Republiq BV. De nulmeting is uitgevoerd op basis van gegevens die hierna worden toegelicht en een enquête onder de gebruikers van de onderwijsgebouwen.

¹ Ruimte-OK is een kennisorganisatie voor scholen en gemeenten met betrekking tot financiering en huisvesting van onderwijs, opgericht in 2012 op mede-initiatief van het Waarborgfonds Kinderopvang, de PO-Raad, VO-raad en de VNG.

In de nulmeting zijn alle gebouwen getoetst op drie hoofdcriteria. Daarbij is aangesloten op landelijk beleid en algemeen geaccepteerde kaders. Het gaat om de volgende criteria:

- Functionaliteit
- Duurzaamheid
- Kwaliteit

Deze hoofdcriteria zijn getoetst door middel van verschillende kritieke prestatie-indicatoren (KPI's). Er is daarbij de keuze gemaakt om uit te gaan van beschikbare gegevens van de gemeente, schoolbesturen en openbare bronnen. Er is voor gekozen om geen fysieke schouw of bouwkundige opname te laten plaatsvinden. Dit omdat een fysieke schouw altijd een momentopname is. Wordt het dak bijvoorbeeld de dag erna vervangen, dan is de situatie direct heel anders. De beoordeling zou met een fysieke schouw ook te veel afhankelijk zijn van de individuele inspecteur, bereikbaarheid van installaties en weersomstandigheden. Een gebouw waarin weinig is geïnvesteerd in onderhoud zou op deze manier hoger in de prioritering kunnen komen dan een gebouw waarin wel is geïnvesteerd. Dit is onwenselijk en daarom kijken we naar de toekomstige onderhoudsbehoefte via de meerjarenonderhoudsbegroting bij het criterium Kwaliteit.

Functionaliteit

Functionaliteit is een lastig te definiëren begrip en bijvoorbeeld ook afhankelijk van het schoolconcept en de aanpasbaarheid van het gebouw. Er is daarom gekeken naar de over- en ondercapaciteit als indicator van de mate waarin het gebouw nu en in de toekomst ingezet kan worden voor onderwijs.

Duurzaamheid

Bij dit onderdeel is met name gekeken naar de mate waarin het gebouw kan voldoen aan de eisen uit het klimaatakkoord in 2050. Daarbij is gekeken naar het energie-verbruik per vierkante meter. Op basis van het bouwjaar is een aanneme gedaan over de energetische waarde van het gebouw en de inzet die nodig is om energieneutraal te worden. Er is vanuit gegaan dat hoe ouder een gebouw is, hoe moeilijker het is om een gebouw volledig energieneutraal te krijgen. Een eventueel uitgevoerde renovatie kan een ander beeld geven.

Kwaliteit

Er is gekeken naar de meerjarenonderhoudsbegrotingen (MJOP) en de kosten die het schoolbestuur de komende jaren verwacht te maken aan het gebouw. Belangrijk voor de kwaliteit is ook het binnenklimaat. Een goed binnenklimaat heeft een aantoonbaar positief effect op de leerprestaties. Tijdens de coronapandemie is een inventarisatie gedaan naar de ventilatie van de schoolgebouwen. De resultaten van deze inventarisatie zijn gebruikt als indicator voor de luchtkwaliteit.

Gebruikersenquête

De beschikbare gegevens zijn naast de uitkomsten van een gebruikersenquête gezet. In de gebruikersenquête zijn de gebruikers van de onderwijsgebouwen bevestigd over hun beleving van het gebouw. In de enquête zijn de gebruikers net als bij de KPI's bevestigd op de drie hoofdcriteria. In de enquête zijn bijvoorbeeld vragen opgenomen over hoe geschikt het gebouw is voor het huidige onderwijsgebruik, toegankelijkheid, flexibiliteit en over meerdere aspecten van het binnenklimaat.

Weging en interpretatie

De werkgroep Onderwijshuisvesting heeft ervoor gekozen het meeste belang te hechten aan het criterium kwaliteit. Dit heeft met de taakverdeling tussen gemeente en schoolbesturen te maken. Hierbij geeft de gemeente (volgens de verordening) prioriteit aan de vervanging van de bouwkundig 'slechtste' gebouwen. Het schoolbestuur is verantwoordelijk voor een optimale inrichting en aanpassing op het eigen onderwijs. Deze verantwoordelijkheid ligt daarom naar mening van de werkgroep zwaarder bij de schoolbesturen dan bij de gemeente.

Alle criteria tezamen geven een beeld van de schoolgebouwen, waar:

- de instandhouding het grootste beslag legt op de financiële middelen van een schoolbestuur
- de grootste investering nodig is om deze op peil te brengen
- de beleving door de gebruikers het minst is

Bij de slechtst scorende gebouwen is daarmee de meeste aanleiding om tot vervanging over te gaan.

Resultaten

Op de enquêtes is veel respons gekomen, maar niet voor elke school voldoende. De scores van de enquêtes wijken soms ook af van de resultaten van de KPI's. De KPI- en enquête-scores zijn daarom niet gemiddeld, maar beide in beeld gebracht. De scores zijn op een schaal van 0 tot 10. De KPI's zijn op basis van een interne benchmark. Dat wil zeggen dat de resultaten onderling zijn vergeleken.

De nulmeting geeft een beeld van de hele portefeuille onderwijsgebouwen van de gemeente. Het is niet mogelijk gebleken om alle bijzonderheden en specifieke situaties in de nulmeting te vangen. Schoolbesturen hebben gelegenheid gehad om te reageren op de resultaten van hun gebouwen. De resultaten en de opmerkingen met betrekking tot individuele schoolgebouwen hebben, samen met de overige gegevens, zoals de prognoses en tellingen, als basis gediend voor de gebiedsgesprekken.

3.2 Herschikkings- en uitbreidingsopgave

Los van de vervangingsopgave groeit ook de basispopulatie in de stad en is de huisvesting soms op een andere plek nodig dan de huidige locatie van een school. In deze paragraaf gaan we dieper in op de groei en krimp van het aantal leerlingen en van de basispopulatie. Ook wordt in deze paragraaf geanalyseerd of het aanbod aansluit op de behoefte en of de scholen toekomstbestendig zijn qua omvang en ligging.

3.2.1 Groei en krimp; de prognoses

De leerlingprognoses² geven inzicht in de ontwikkeling van leerlingenaantallen en de bijbehorende ruimtebehoefte per school. Deze prognoses zijn bepalend voor de huisvestingsbehoefte van scholen. Ze zijn gebaseerd op onder meer actuele bevolkingsprognoses van Rotterdam en omgeving (inclusief woningbouwprogrammering) en de laatste leerlingentellingen. De ontwikkeling van leerlingen in het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs laat zich moeilijker voorspellen, omdat hierbij regionale en beleidsmatige ontwikkelingen van grote invloed zijn en Rotterdam een regiofunctie heeft.

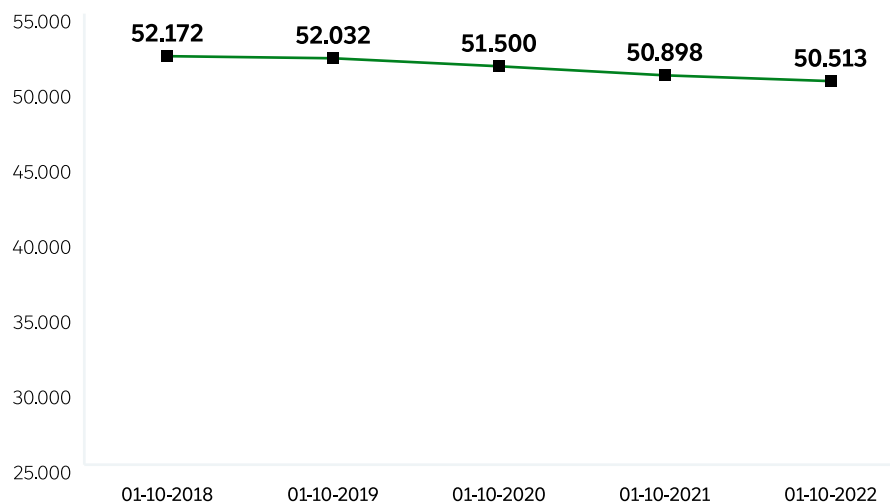
2 Bron: leerlingprognoses Rotterdam 2023, Pronexus.

Het totaal aantal leerlingen per 1 oktober 2022 is 92.882. Dit is een toename van 232 leerlingen ten opzichte van 1 oktober 2021. De toename is het grootst in het voortgezet onderwijs, terwijl in het basisonderwijs sprake is van krimp.

Basisonderwijs

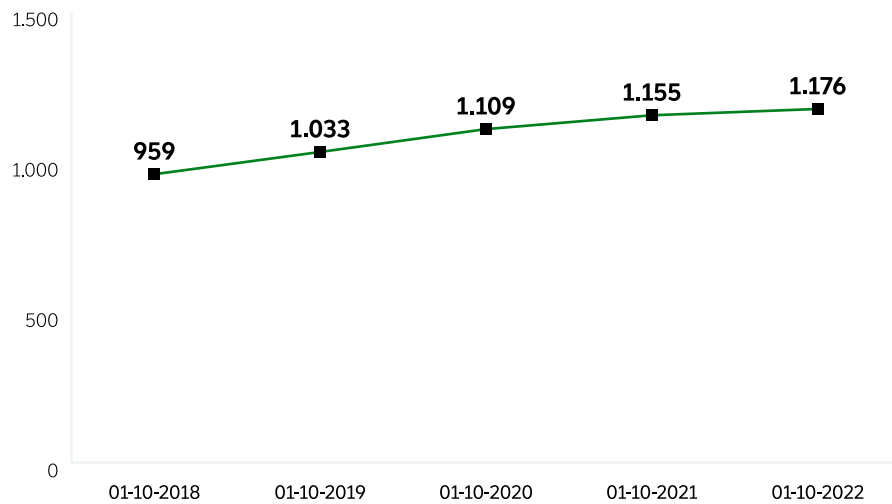
Als we kijken naar het aantal leerlingen in de afgelopen jaren, zien we dat het totaal aantal leerlingen in het Rotterdamse basisonderwijs in de periode 2018-2022 licht gedaald is.

Figuur 1 - Aantal leerlingen basisonderwijs

In het speciaal basisonderwijs (sbo) zien we een ontwikkeling van groei van het aantal leerlingen. Deze groei is al enkele jaren zichtbaar, maar lijkt minder te worden. De omvang en groei verschillen per vestiging. Drie sbo's zijn inmiddels geïntegreerd met het regulier basisonderwijs. Dit is een goede ontwikkeling op weg naar inclusiever onderwijs en vraagt verdere inzet. Vanuit de leerlingtellingen zien we dat deze scholen groeien en kennelijk een aantrekkelijke voorziening voor ouders vormen.

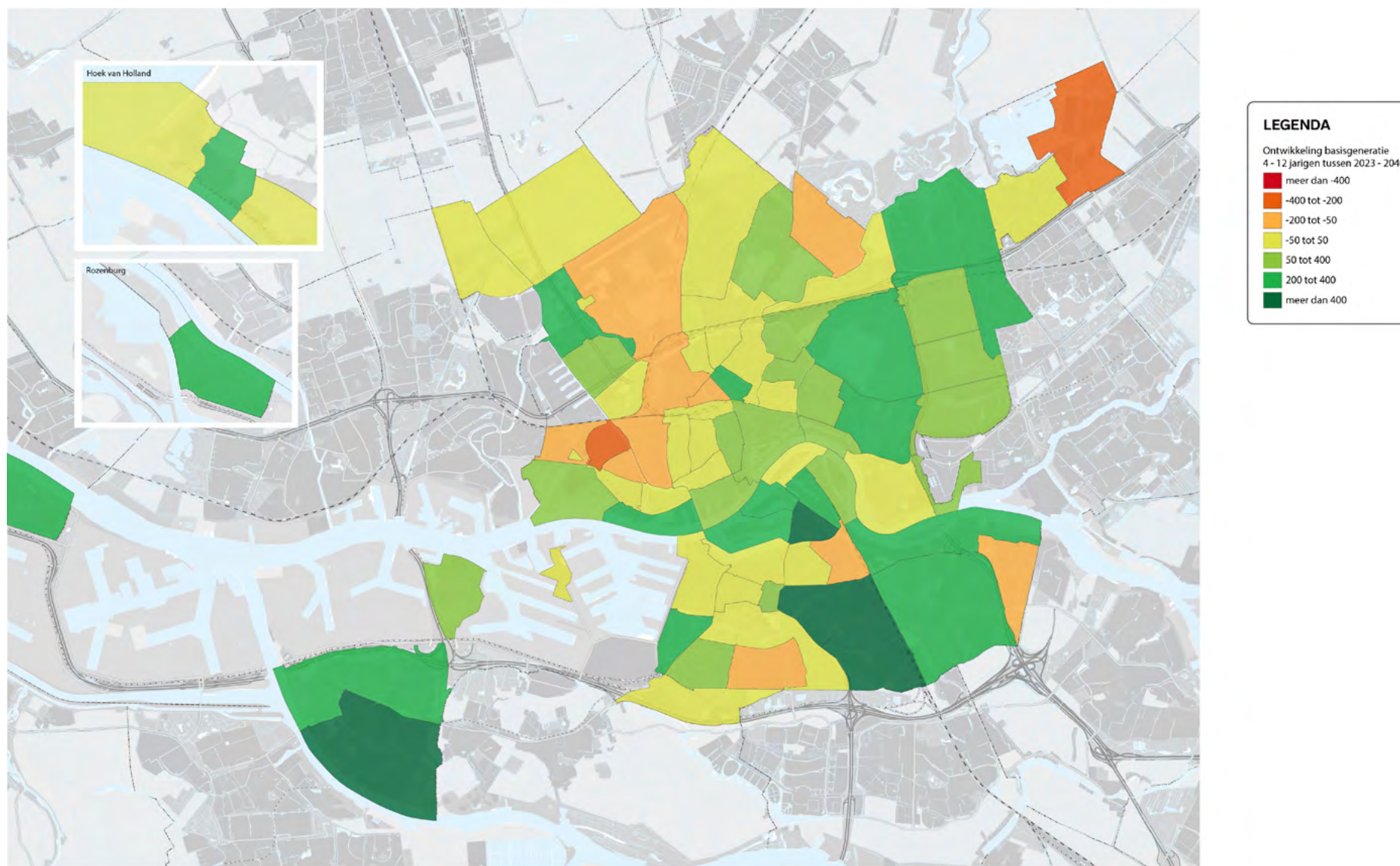
Figuur 2 - Aantal leerlingen SBO

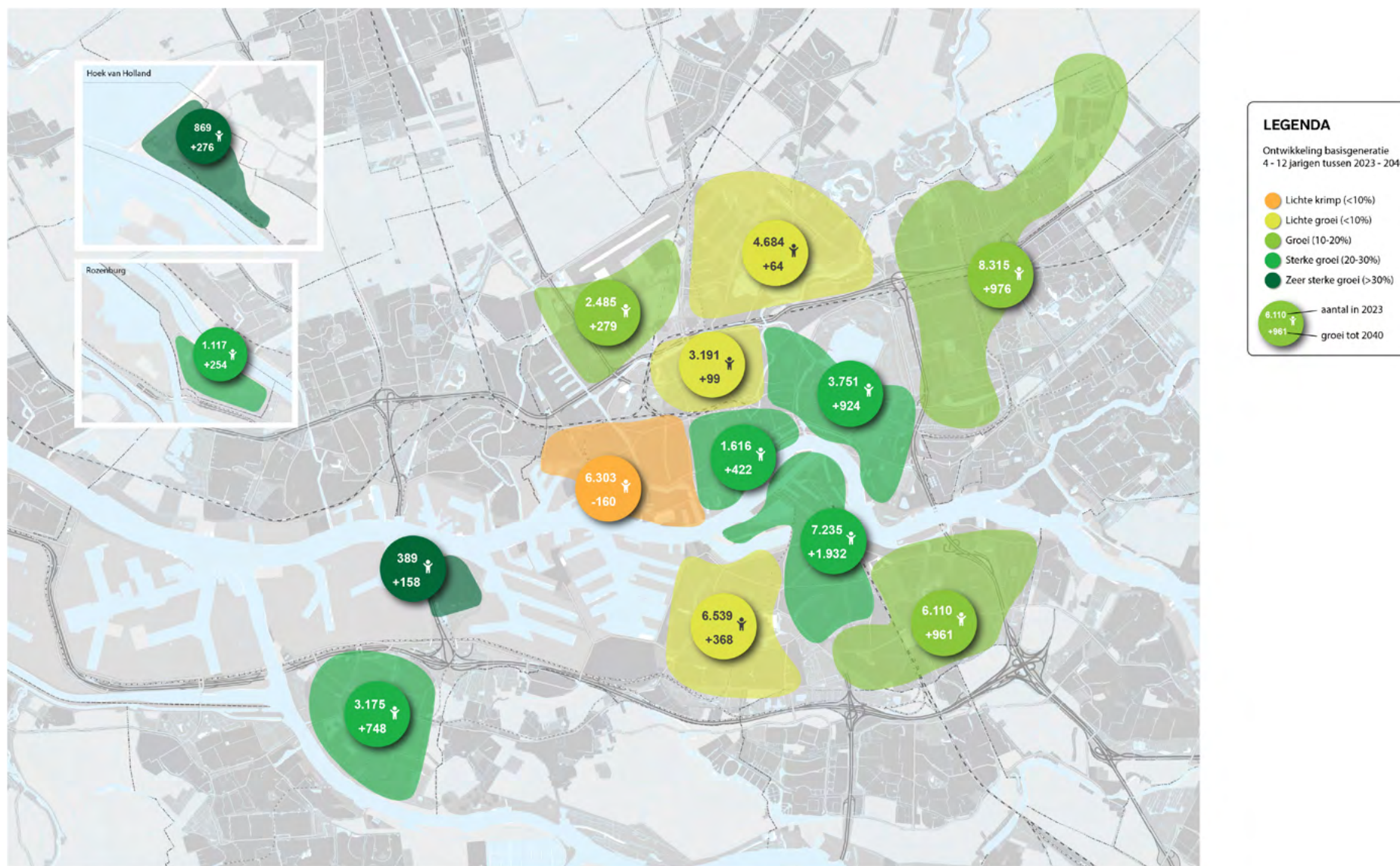
Op de langere termijn verwachten we, door de groei van de stad, een groei van de basisgeneratie 4- tot 12-jarige kinderen. Dit zal voornamelijk op de langere termijn zijn, na 2030. De ontwikkeling wordt onzekerder naarmate dit verder in de tijd is. Per 1 januari 2023 wonen in Rotterdam 55.801 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen).

Groei en krimp verschilt sterk per gebied. Groei is te verwachten waar gebouwd wordt, zoals Katendrecht, Kop van Zuid, Afrikaanderwijk, (Nieuw) Kralingen, Centrum, Hoek van Holland, Hoogvliet, IJsselmonde. Krimp wordt verwacht in meerdere wijken in Delfshaven. Maar ook in Nesselande, waar scholen hard gegroeid zijn, zien we nu een behoorlijke krimp ontstaan.

Figuur 3 · Ontwikkeling basisgeneratie 4- tot 12-jarigen per wijk 2023-2040

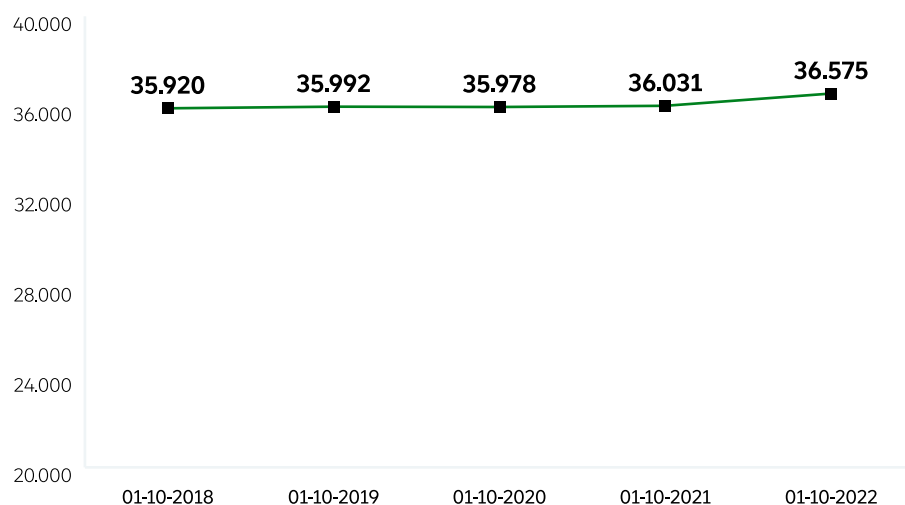
Figuur 4 · Ontwikkeling basisgeneratie 4- tot 12-jarigen per gebied

Voortgezet onderwijs

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs groeide de laatste jaren niet of nauwelijks. De laatste leerlingtelling, van 1 oktober 2022, laat wel een groei zien. Deze houdt min of meer gelijke tred met de groei van de basisgeneratie 12- tot 18-jarigen. Per 1 januari 2023 wonen in Rotterdam 44.977 kinderen in de basisgeneratie. Tot 2040 wordt hierin een groei verwacht van 4,95%.

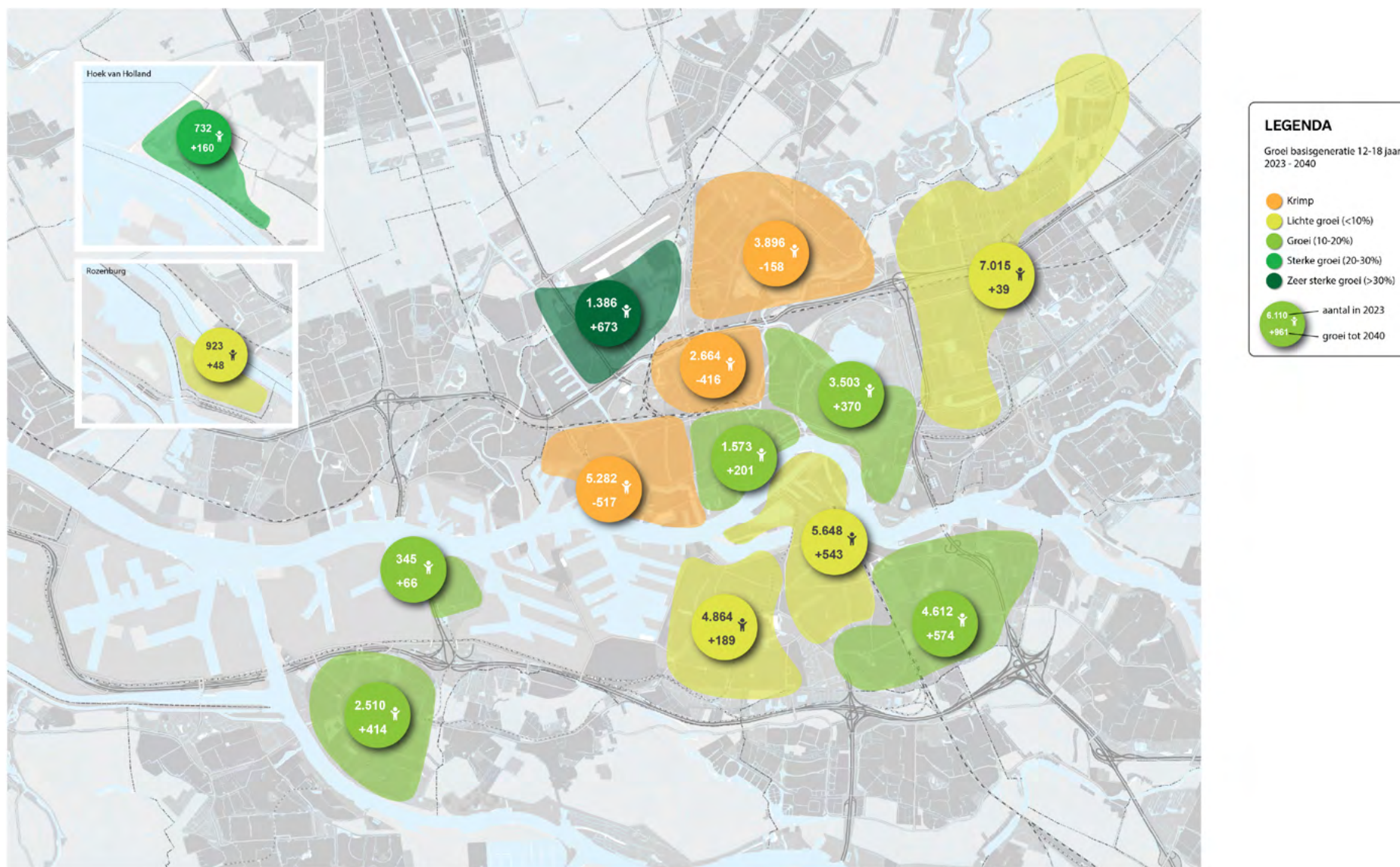
Figuur 5 - Aantal leerlingen voortgezet onderwijs

Op de langere termijn wordt, door de groei van de stad, een groei van de basisgeneratie 12- tot 18-jarigen verwacht. De ontwikkeling wordt onzekerder naarmate dit verder in de tijd is. Groei en krimp verschillen sterk per gebied. Groei is te verwachten waar wordt gebouwd, zoals in Feijenoord, Park 16Hoven, Hoek van Holland, Hoogvliet, IJsselmonde. Maar ook, verder in de tijd, in (Nieuw) Kralingen. Krimp wordt vooral verwacht in Delfshaven en Noord.

Figuur 6 · Ontwikkeling basisgeneratie 12- tot 18-jarigen per gebied

Gespecialiseerd onderwijs

Voor het gespecialiseerd onderwijs wordt geen prognose gemaakt, omdat deze leerlingen geplaatst worden via een toelaatbaarheidsverklaring, die afgegeven wordt door een samenwerkingsverband.

Het gespecialiseerd onderwijs kent een indeling in vier clusters.

Cluster 1: blinde, slechthorende leerlingen

Cluster 2: dove, slechthorende leerlingen of met een taal-spraakontwikkelingsstoornis

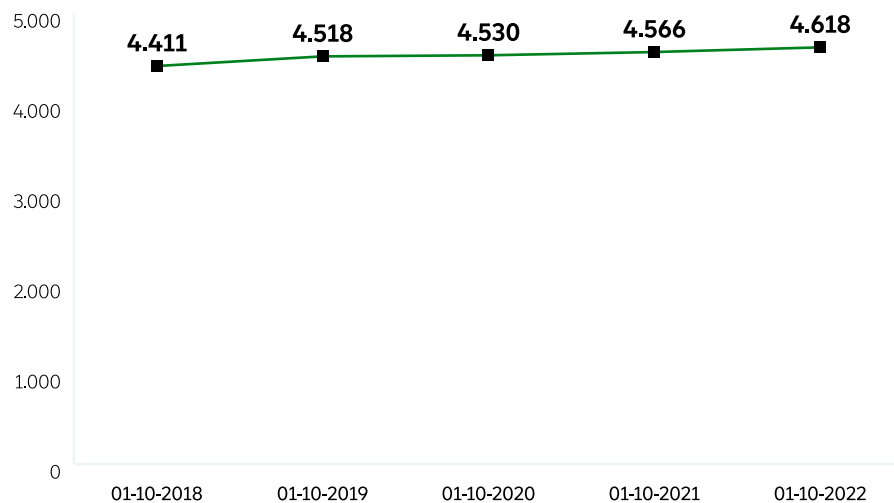
Cluster 3: lichamelijk gehandicapte en/of verstandelijk gehandicapte en langdurig zieke leerlingen (somaïsch)

Cluster 4: kinderen met psychische stoornissen en gedragsproblemen

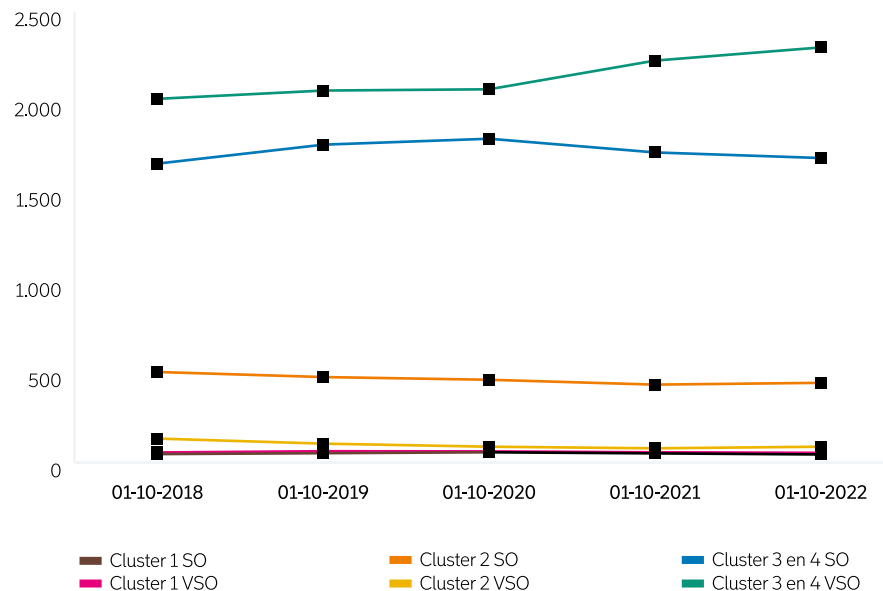

Het aantal leerlingen in het (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs is als volgt:

Figuur 7 - Aantal leerlingen gespecialiseerd onderwijs

Figuur 8 - Aantal leerlingen (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs per cluster

Teldatum	Aantal leerlingen gespecialiseerd onderwijs						
	Cluster 1		Cluster 2		Cluster 3 en 4		Totaal
	SO	VSO	SO	VSO	SO	VSO	
1-10-2018	47	56	502	133	1.657	2.016	4.411
1-10-2019	52	63	474	105	1.762	2.062	4.518
1-10-2020	57	62	459	88	1.795	2.069	4.530
1-10-2021	51	57	432	79	1.719	2.228	4.566
1-10-2022	45	54	442	88	1.688	2.301	4.618

3.2.2 Capaciteit en omvang

Zijn er voldoende vierkante meters voor huidige en toekomstige leerlingen binnen de vastgestelde omvang van de scholen? Deze vraag geldt zowel voor de totale stad als in de afzonderlijke gebieden. Sluit de capaciteit aan bij de behoefte? Hebben de scholen een gezonde omvang? Dit zijn de vragen die we in deze paragraaf behandelen.

In het algemeen is er geen sprake van een tekort aan capaciteit. In sommige gebieden is er in het primair onderwijs ruimteoverschot, vooral in Delfshaven, Feijenoord, Charlois en Noord. Met het oog op de groei van de bevolking is er wel behoefte aan uitbreiding van de capaciteit in gebieden waar de bevolking sterk stijgt of sprake is van grootschalige gebiedsontwikkeling. Daarnaast ontstaan er nieuwe scholen als gevolg van de wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen. Tegelijkertijd zien we dat in sommige gebieden sprake is van een overschot aan capaciteit. Daarover voeren we gesprekken met de schoolbesturen hoe dit opgelost kan worden; bijvoorbeeld door fusies of het sluiten van scholen. Dit neemt niet weg dat er zo nu en dan knelpunten zijn op schoolniveau, nu en in de toekomst. Deze lossen we zoveel mogelijk op binnen de beschikbare capaciteit.

De omvang van de scholen verschilt sterk van elkaar. Een school kan op BRIN-niveau een gezond leerlingenaantal hebben. Maar op locatieniveau kan het zijn dat deze school bestaat uit een hoofdlocatie en een nevenvestiging of aantal dislocaties, die als locatie onder de opheffingsnorm zitten. In sommige gevallen opereren de nevenvestigingen of dislocaties onder een eigen schoolnaam. Deze scholen en hun nevenvestigingen of dislocaties zijn in de gesprekken per gebied in kaart gebracht en waar nodig opgenomen in de projectvoorstellen ten behoeve van dit IHP. De gemeente investeert in principe niet in dislocaties en/of kleine scholen (<182 leerlingen³) in het basisonderwijs. Er kunnen echter redenen zijn om hiervan af te wijken. Bijvoorbeeld als een school de enige basisschool is in een gebied, of de enige school van een bepaalde denominatie. Als we in afstemming uitzonderingen hebben gemaakt, is dit toegelicht in de gebiedsuitwerking in Hoofdstuk 5.

Bij de start van een project maken we afspraken over een passende en maximale omvang van de school, vaak omdat er op het terrein geen toekomstige uitbreidingsruimte beschikbaar is. Daarmee wordt het mogelijk om bijvoorbeeld in het basisonderwijs een, twee of drie stroomscholen⁴ in te richten (groep 1 t/m 8). Dit biedt voorspelbaarheid en daarmee rust en continuïteit. De kwaliteit van het onderwijs is daarbij gebaat.

³ 182 leerlingen is de wettelijke opheffingsnorm voor de gemeente Rotterdam.

⁴ Dit gaat over het aantal klassen per leerjaar. Bijvoorbeeld een twee stroom school heeft per leerjaar twee klassen.

Goede spreiding

Niet alle Rotterdamse leerlingen zitten op een Rotterdamse school. Daarnaast zijn er leerlingen die niet in Rotterdam wonen, maar wel in Rotterdam naar school gaan. Dit is vaker het geval in het voortgezet onderwijs dan in het basisonderwijs.

- In het basisonderwijs is sprake van een grotere uitstroom dan instroom. In het voortgezet onderwijs houden in- en uitstroom elkaar redelijk in evenwicht.
- Voor het gespecialiseerd onderwijs heeft Rotterdam een regiofunctie. In de regio gemeenten is vrijwel geen aanbod.
- De gebieden met de grootste uitstroom van leerlingen naar buiten Rotterdam liggen voornamelijk aan de randen van de stad. Daar is ook de instroom het grootst (Prins Alexander, IJsselmonde, Delfshaven en Charlois). Dit zien we ook in het voortgezet onderwijs. Daarbij merken we op dat een randgemeente als Albrandswaard geen voortgezet onderwijs heeft en het gebied Rozenburg geen bovenbouw.
- Daarnaast zien we in het basisonderwijs uitstroom van leerlingen uit Centrum, Noord, Overschie, Feijenoord en Delfshaven naar aangrenzende gebieden in de stad. In sommige situaties is dit logisch, dan ligt de dichtstbij zijnde school toevallig net in een ander gebied.
- De basisscholen in het Centrum trekken leerlingen uit de hele stad. Dit wordt vooral veroorzaakt door het werk van de ouders in het Centrum.
- Rotterdam heeft ook een regiofunctie. Dit zien we vooral in het voortgezet onderwijs, bij de scholen met een specifiek aanbod, zoals bijvoorbeeld het vrijeschoolonderwijs, islamitisch onderwijs en de havo/vwo voor muziek en dans.
- Kijkend naar de spreiding van de voorzieningen zien we geen echte 'lege vlekken' in het regulier basis- en voortgezet onderwijs. Op dit moment wordt gewerkt aan de realisatie van twee grote nieuwbouwprojecten voor het voortgezet onderwijs op Zuid. We verwachten dat daardoor meer Rotterdamse leerlingen die op Zuid wonen ook zullen kiezen voor een school op Zuid.

In bijlage 8.5 wordt een overzicht gegeven van leerlingstromen.

3.2.3 Aandachtspunten

- Zo'n 40 basisscholen zitten onder de opheffingsnorm (< 182 leerlingen). Dit concentreert zich in Noord, Delfshaven en Feijenoord, maar ook in Rubroek en Oud-Crooswijk.
- Opvallend in met name Delfshaven is dat er zowel hele grote basisscholen zijn, als relatief veel kleine scholen.
- Op de noordoever van de stad zijn (relatief) veel concept-scholen (denk aan Montessori, vrijeschool).
- Sommige concept-scholen (met name de vrije scholen) laten een behoorlijke groei zien.
- De islamitische scholen laten een forse groei zien in het aantal leerlingen.
- Belangrijke doelstelling voor het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid is vergroting van het bereik van doelgroeppeuters (met een CJG-indicatie) voor deelname aan de voorschoolse educatie. Prioriteit ligt in eerste instantie bij de gebieden Prins Alexander, Hoogvliet en Feijenoord.

3.3 Gebiedsontwikkeling

De stad groeit en voor een goede groei is het noodzakelijk dat onze maatschappelijke voorzieningen daarin blijven meegroeien. Dit uitgangspunt is verankerd in 'De veranderstad', de Rotterdamse omgevingsvisie. De Referentiewaarden Maatschappelijke Voorzieningen vormen de basis om te bepalen welke maatschappelijke voorzieningen nodig zijn, gegeven het aantal woningen in een gebied. We passen de referentiewaarden toe bij gebiedsontwikkelingen vanaf 500 woningen.

Maatschappelijke voorziening	
Basisschool	2.350 m ² BVO per 3.075 inwoners
Voortgezet onderwijs	5.100 m ² BVO per 10.000 inwoners
Speciaal onderwijs	1.205 m ² BVO per 10.000 inwoners

Met de uitkomsten van de doorrekening wordt vervolgens een voorzieningenprogramma gemaakt dat onder andere rekening houdt met:

- De invulling van het woningprogramma, voor gezinnen, eenpersoonshuishoudens en ouderen
- Bevolkingssamenstelling en kenmerken in aangrenzende wijken en de mate waarin de al aanwezige voorzieningen aansluiten bij de vraag
  - zijn er bestaande maatschappelijke voorzieningen in de directe omgeving waar overcapaciteit is? Of die de groei kunnen opvangen doordat ze binnen afzienbare tijd uitgebreid (kunnen) worden?
  - wordt de verwachte behoefte opgevangen in (niet buurt- of wijkgebonden) voorzieningen elders in de stad?

Voor nieuwe, extra voorzieningen is de gebiedsontwikkeling leidend om de noodzaak en behoefte te bepalen. Het blijft echter altijd maatwerk. In enkele gevallen kan een gebiedsontwikkeling in de buurt van een bestaande voorziening ertoe leiden dat deze school eerder dan gepland aangepakt moet worden voor uitbreiding of vervanging. In dit IHP is gekeken welke gebiedsontwikkelingen concreet genoeg zijn om rekening mee te houden.

3.3.1 Nieuwe scholen en verdeling over schoolbesturen

In zes binnenstedelijke woningbouwgebieden zijn volgens de bevolkingsprognoses Rotterdam 2022 in de komende jaren uitbreidings- of dislocaties van basisscholen nodig. Katendrecht, Stadionpark, Centrum, Nieuw Kralingen, Merwevierhavens en Hoek van Holland. Het is van belang dat de gemeente en betrokken schoolbesturen hierop nu al actief anticiperen. Dit omdat de planningstermijn van gebiedsontwikkelingen veel langer is dan die van het IHP Onderwijs. Als de onderwijsbehoeften niet op tijd in de gebiedsontwikkeling worden meegewogen, is er het risico dat scholen niet meer op geschikte locaties kunnen worden geplaatst omdat deze locaties al 'bezet' zijn door woningbouw.

Per woningbouwontwikkeling is door toepassing van een beleidsmatige prioritering bepaald welk schoolbestuur in aanmerking komt voor huisvesting om een nieuwe uitbreidings- of dislocatie te gaan exploiteren. Hiervoor zijn uitgangspunten vastgesteld in een proces en prioritering. In bijlage 8.4 is dit nader beschreven. Indien gewenst kunnen de po schoolbesturen een gezamenlijk en onderbouwd voorstel doen voor een

afwijkende prioritering. Dit proces vindt plaats onder regie van het schoolbestuur dat de betreffende nieuwbouwlocatie toegewezen heeft gekregen.

Schoollocatie	Geprioriteerd schoolbestuur
Katendrecht	BOOR
Stadionpark	BOOR
· Locatie Noordzijde	BOOR
· Locatie Veranda	BOOR
· Locatie Sportcampus	BOOR
Centrum (Schoterboshof)	BOOR
Nieuw Kralingen	Kind & Onderwijs Rotterdam
Merwevierhavens	RVKO
Hoek van Holland	Kind & Onderwijs Rotterdam

4 Meerwaarde creëren

Het realiseren van een nieuw schoolgebouw en het vervangen of renoveren van een bestaand schoolgebouw biedt kansen, zowel voor de school als de omgeving. Waar mogelijk zoeken we naar meerwaarde voor de stad en haar inwoners. Dit doen we samen met schoolbesturen en andere partners. Een nieuw gebouw kan als vliegwiel dienen voor de versterking van het onderwijs, de samenwerking met partners en de ontwikkeling van een gebied. Dit kan door de combinatie met andere maatschappelijke voorzieningen. Maar ook door de investering in een beeldbepalend gebouw te koppelen aan de (her)ontwikkeling van een gebied.

Hierna worden de mogelijkheden beschreven om realisatie van schoolgebouwen te koppelen aan andere gemeentelijke doelstellingen. Waar mogelijk en wenselijk wordt er aangesloten bij gebiedsontwikkeling. Dit is dan altijd met een concrete aanpak opgenomen in de uitwerking van de projecten.

Voor het gemeentelijk maatschappelijk vastgoed onderzoeken we wat de financiële consequenties zijn van in dit hoofdstuk genoemde ambities op het gebied van duurzaamheid en toegankelijkheid. Als de raad hiervoor de benodigde extra middelen ter beschikking stelt, stellen we voor deze ambities een aanvullende regeling op.

4.1 Onderwijsbeleid

Gelijktijdig met het opstellen van dit IHP is het Nieuw Rotterdams Onderwijsbeleid (NROB) tot stand gekomen. Het NROB heeft vier speerpunten:

1. Vergroten doelgroepbereik voorschoolse educatie (VE)
2. Tegengaan personeelstekort in onderwijs
3. Verbeteren aansluiting tussen onderwijs, preventie en jeugdhulp
4. Verhogen onderwijskwaliteit

Hierna wordt voor deze vier speerpunten en het uitgangspunt Schil om de school de vertaling naar de inrichting of normering van schoolgebouwen weergegeven. Met name op de onderwerpen vergroten bereik van de doelgroep peuters aan de VE en de aansluiting tussen onderwijs en jeugdhulp versterken het NROB en IHP elkaar.

1. Vergroten doelgroepbereik voorschoolse educatie (VE)

Voorschoolse educatie is voor kinderen met (risico op) een taalachterstand belangrijk om hun onderwijskansen te vergroten. De gemeente wil zoveel mogelijk kinderen met een (risico op) een taalachterstand gebruik laten maken van de VE. De aanwezigheid van een Centrum voor Jeugd en Gezin in of in de nabijheid van het schoolgebouw draagt bij aan de toeleiding van kinderen naar de VE.

Het bevordert de doorgaande lijn van VE naar het basisonderwijs als de VE een vaste plek heeft in het schoolgebouw. Dit kan aangevraagd worden als sprake is van een hoge achterstandsscore van de school en als de VE-aanbieder een door de gemeente gesubsidieerd programma uitvoert.

Bij nieuwbouw ligt het initiatief voor samenwerking in een Integraal Kindcentrum (IKC) bij de betrokken partners. Er is een regeling voor nieuwbouw (ook voor kinderdagopvang met VE) in voorbereiding. Op basis van de uitwerking van de vastgestelde beleidsregel kan in aanvullende ruimte worden voorzien.

Hoe geven we voorschoolse educatie een plek in het IHP?

- Voor de VE is er een regeling om onder bepaalde voorwaarden VE-ruimte in bestaande schoolgebouwen beschikbaar te stellen. Deze regeling wordt voortgezet. Bij voorzieningen die zijn toegekend op basis van deze regeling, wordt de VE-ruimte onder voorwaarden ook meegenomen in de vervangingsopgave.
- We onderzoeken of de bestaande regeling voor VE-ruimte in schoolgebouwen kan worden uitgebreid met meer categorieën. Zo kan ruimte gemaakt worden voor zorgpartners met een maatschappelijke functie, die een subsidierelatie met de gemeente hebben en betrokken zijn bij ontwikkeling van het kind, zoals het CJG. Dit voor zover het past in het gebouw zonder dat er een tekort ontstaat aan lesruimte.
- Er is een regeling in ontwikkeling voor kinderopvang met voorschoolse educatie bij nieuwbouw van basisscholen.

Koppeling Centra voor Jeugd en Gezin en nieuwbouwlocaties scholen

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) heeft als belangrijkste functie het consultatiebureau. Bijna alle ouders komen hier een aantal keer met een baby of kind. Het CJG geeft ook de indicatie af of een kind in aanmerking komt voor 'extra spelen en leren'. Als deze indicatie wordt afgegeven betekent dit dat het kind tot de doelgroep behoort. Door het kind toe te leiden naar peuteropvang met een programma voor voorschoolse educatie, kunnen mogelijke achterstanden worden ingehaald en begint ieder kind op een goede manier aan de basisschool.

Niet alle kinderen die een indicatie 'extra spelen en leren' ontvangen gaan daadwerkelijk naar de peuteropvang. Een kans om het doelgroepbereik te verbeteren is het maken van strategische keuzes over de huisvesting van het CJG. Op dit moment zijn de CJG-locaties meestal niet gekoppeld aan basisscholen of VE-locaties. Wanneer de fysieke connectie hiertussen wel gelegd wordt, kan dit voor ouders en kind een barrière wegnemen. Denk aan het bijbouwen of integreren van een CJG-vestiging bij nieuwbouwlocaties van basisscholen. Maar ook de aanwezigheid van het CJG op scholen gedurende bepaalde dagdelen kan een stimulerend effect hebben. Hierdoor wordt voor ouders

mogelijk de drempel naar de peuteropvang lager, ouders zien waar ze terecht kunnen, krijgen ze een indruk van de locatie en kunnen zich eventueel direct inschrijven.

De doelgroepopulatie (kinderen van 2 tot 4 jaar met de indicatie 'extra spelen en leren') is het grootste in de hierna genoemde gebieden. Op wijkniveau zijn er binnen de gebieden aanzienlijke verschillen.

- Feijenoord
- Charlois
- IJsselmonde
- Delfshaven
- Prins Alexander

Het CJG heeft op dit moment in Delfshaven een concrete ruimtebehoefte. Dit biedt een directe aanleiding om dit gebied verder te onderzoeken. Ook in andere gebieden doen zich kansen voor. Samen met het CJG moeten we analyseren of en waar huisvesting en gedeeld ruimtegebruik een oplossing kan zijn voor matig of slecht doelgroepbereik.

2. Tegengaan personeelstekort in onderwijs

Ook leraren hebben behoefte aan een prettige werkplek. Een goed en aansprekend gebouw met een prettig binnenklimaat helpt bij het creëren van een aantrekkelijke werkplek voor leraren.

De volgende aspecten spelen daarin een rol:

- Een goed en gezond binnenklimaat
- Een fijn gebouw met een duidelijke en overzichtelijke structuur
- Goede bereikbaarheid en waar nodig voldoende parkeerplekken

3. Verbeteren aansluiting tussen onderwijs, preventie en jeugdhulp

We streven naar inclusiever onderwijs waarin alle kinderen het onderwijs krijgen waar ze recht op hebben. Een toekomstbestendig schoolgebouw is inclusief. Er worden minder kinderen doorverwezen naar het gespecialiseerd onderwijs, kinderen met en zonder ondersteuningsbehoefte gaan met elkaar naar school. En zorg (zoals fysio, specifieke begeleiding) kan gedeeltelijk in het schoolgebouw plaatsvinden. Met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de schoolbesturen verkennen we hoe en in welke mate gespecialiseerd en regulier onderwijs kunnen samenwerken. Ook kijken we waar hun werkzaamheden en voorzieningen overlappen en mogelijk samen

kunnen gaan om passend onderwijs te realiseren. We kijken naar mogelijkheden om inclusiever onderwijs vorm te geven in nieuwbouw.

Samen met schoolbesturen en samenwerkingsverbanden maken we een ideaaltype van een Rotterdams schoolgebouw op het gebied van inclusiever onderwijs, duurzaamheid en groenblauwe schoolpleinen. Dit zal een handreiking opleveren die we meegeven aan de projecten binnen het IHP. Binnen de projecten moet worden bekeken op welke manier de handreiking (gedeeltelijk) gerealiseerd kan worden. Daarnaast is het de bedoeling om in andere delen van de stad nog twee inclusieve basisscholen te realiseren, zoals basisschool het Pluspunt. Deze reguliere basisschool is ook geschikt voor kinderen met een fysieke beperking. Dit in overleg met de samenwerkingsverbanden en schoolbesturen.

4. Verhogen onderwijskwaliteit

Om het geven en krijgen van goed onderwijs te faciliteren zijn nieuwe schoolgebouwen adaptief: voldoende toekomstbestendig, voor de leerlingen van nu en later. Meer variëteit in ruimten en meer flexibiliteit in gebouwen maken schoolgebouwen en de omgeving beter geschikt voor steeds veranderende eisen van gebruikers. Dit geldt ook voor de gymzalen.

Aandacht is nodig voor gebouwen voor gespecialiseerd onderwijs. Vaak zijn hier extra voorzieningen noodzakelijk. Dit vraagt om samenwerking en afstemming met zorgpartners.

Ook voor nieuwkomersonderwijs moet voldoende ruimte zijn. De schakelklassen (po) en internationale schakelklassen (vo) zijn ondergebracht in bestaande schoolgebouwen en zijn onderdeel van een reguliere school. Instroom van leerlingen die de Nederlandse taal nog onvoldoende beheersen is een constante factor, maar fluctueert wel. We blijven de huisvesting van deze groepen de komende jaren faciliteren door medegebruik van beschikbare ruimte in huidige schoolgebouwen, volgens het onderwijshuisvestingsbeleid.

Er is behoefte aan aanpasbaarheid van de gebouwen, zodat waar nodig en mogelijk ruimte ontstaat voor deze opgaven. Daarvoor is nodig:

1. Flexibel indeelbare gebouwen, die meervoudig gebruik van ruimten mogelijk maken. Aan de hand van de Verordening wordt het aantal vierkante meters van een gebouw bepaald. De gebruikers van het gebouw bepalen de indeling ervan. In de regelgeving is meervoudig ruimtegebruik in schoolgebouwen nog niet voorzien.
2. Om samenwerking met bijvoorbeeld zorgaanbieders mogelijk te maken wordt onderzocht of hiervoor een regeling opgesteld kan worden. Bijvoorbeeld door uitbreiding van de regeling voor VE-ruimte. Daarbij richten we ons op voor het onderwijs noodzakelijke (zorg)partijen en functies die bijdragen aan de ontwikkeling van het kind. Een groter gebouw realiseren dan de norm voorschrijft, betekent ook een grotere investering en dus extra gemeentelijke middelen.
3. In het primair onderwijs kunnen de speellokalen beter benut worden. Deze moeten multifunctioneel inzetbaar gemaakt en ingericht worden.
4. In het voortgezet onderwijs kunnen de gymzalen beter benut worden. Een deel van de gymzalen is in beheer bij een schoolbestuur. Ook deze gymzalen moeten buiten schooltijden door andere partijen gebruikt kunnen worden. Dit is nog niet altijd het geval.

Schil om de school

Belangrijk uitgangspunt in het NROB is de Schil om de school. Naast het uitvoeren van wettelijke taken voor het onderwijs richt de gemeentelijke inzet zich op het ondersteunen van het onderwijs. Het gaat dan voornamelijk om taken die vanuit de samenleving bij de school neergelegd worden, maar niet tot de kernopdracht van het onderwijs behoren. Zoals interventies vanuit veiligheid, jeugdzorg, armoedebeleid en sport en cultuur. De Schil om de School ontlast en ondersteunt, zodat de school zich kan richten op het leveren van het beste onderwijs.

4.2 Duurzaamheid en toekomstbestendigheid

Veel schoolgebouwen in Rotterdam zijn niet CO₂-neutraal. Er wordt beperkt eigen energie opgewekt of gebruik gemaakt van hernieuwbare energiebronnen. Veel scholen ervaren in en rondom de school hittestress en wateroverlast. Duurzaamheid betekent het verminderen van energieverbruik en het vergroten van het gebruik van alternatieve energiebronnen. Het omvat ook anticiperen op effecten van klimaatverandering, circulair gebruik van bouwmaterialen, het efficiënt inzetten van bestaande gebouwen en capaciteit en het voorkomen van leegstand en sloop.

Scholen hebben een verantwoordelijkheid naar de toekomst, zij leiden op voor toekomstige generaties. Het is dan ook belangrijk dat scholen leerlingen een besef van duurzaamheid meegeven. Het schoolgebouw en -terrein kunnen daar op allerlei onderdelen een belangrijk en inspirerend onderdeel van zijn.

Ambities

De duurzaamheidsambities van de gemeente Rotterdam zijn verwoord in het 'Duurzaamheidskompas' en het 'Klimaat Actieplan Rotterdam' (KAR). Deze door de gemeenteraad vastgestelde documenten zijn leidend voor het gemeentelijke duurzaamheidsbeleid. En daarmee ook voor de duurzaamheidsparagraaf van dit IHP Onderwijshuisvesting. In het Duurzaamheidskompas is opgenomen dat we blijven inzetten op de energietransitie. En dat de gemeente blijft investeren in een toekomstbestendige economie, die onder meer energieneutraal en circulair is. In het KAR geeft het college aan dat de urgentie hoog is. In 2030 moet de CO₂-uitstoot met 55% zijn teruggebracht en in 2050 moet Rotterdam klimaatneutraal zijn. Doelstellingen die aansluiten bij internationale afspraken, waaronder het Klimaatakkoord van Parijs.

De komende jaren investeert de gemeente Rotterdam honderden miljoenen euro's in het vernieuwen of verbeteren van de onderwijshuisvesting. Deze investeringen dragen bij aan het dichterbij brengen van de Rotterdamse klimaatdoelstellingen. Daar is veel voor nodig, maar de gemeente kan het niet alleen. Zoals in het KAR al benoemd moeten krachten gebundeld worden. Door de 'split incentive' in de bekostigingssystematiek is het van belang dat de Rotterdamse schoolbesturen ook bijdragen aan duurzame en efficiënt te exploiteren schoolgebouwen.

Van BENG naar ENG en verder

Uitgangspunt bij het IHP 2020-2023 was het bouwen op basis van BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). In dit IHP leggen we de lat – met het oog op 2030 – hoger. In de business case fase willen we voor elk project inzicht hebben in de (on)haalbaarheid van ENG (Energie Neutraal Gebouw) en het financiële verschil met BENG. Om het eventuele verschil in investering te overbruggen, zoeken we met de schoolbesturen, vanuit een TCO (Total Cost of Ownership)-benadering, naar mogelijkheden.

Een schoolbestuur mag ‘boven bouwbesluit’ investeren in haar gebouw, mits deze investering vanuit te verwachten exploitatievoordelen kan worden ‘terugverdiend’. Ook kunnen ze gebruik maken van de Energietransitielening uit het gemeentelijk coalitieakkoord. Of de gemeente kan aanvullend bijdragen aan het onrendabele deel van de investering. De gemeente kan de investering door de schoolbesturen niet formeel afdwingen. Gelet op het maatschappelijk rendement, de investeringen door de gemeente en de gezamenlijke Rotterdamse duurzaamheidsopgave, is het niet meer dan redelijk dat de gemeente ook de schoolbesturen vraagt om de krachten te bundelen en bij te dragen. Diverse schoolbesturen hebben al aangegeven open te staan voor dit soort afspraken.

Adaptief bouwen

Voor het IHP is duurzaamheid al van belang in de planvormingsfase en de prioritering. Bij het ontwerpen van een gebouw moet al goed nagedacht worden over maatregelen die een gebouw toekomstbestendig maken en positieve effecten hebben op de exploitatie. Het gaat om maatregelen vanuit vier thema’s: energietransitie, gezonde leefomgeving, circulair en klimaatbestendig. Het ontwerpen van een goed, duurzaam gebouw is ook niet duurder dan het ontwerpen van een minder duurzaam gebouw. Ook geeft het aandachtspunten mee voor de uitvoering. Het is in de uitvoering van belang om die maatregelen te nemen, die het meeste rendement opleveren.

In de toekomst zal steeds vaker sprake zijn van renovatie van gebouwen in plaats van nieuwbouw. Beschikbare locaties voor nieuwbouw worden schaars, ook vanwege de stikstofproblematiek. Het renoveren van een gebouw, of behoud van het bestaande casco is qua materiaalgebruik een duurzamer keuze. Ook de cultuurhistorische waarde van sommige schoolgebouwen zorgt ervoor dat renovatie steeds belangrijker wordt.

Bij de start van elk project worden de (on)mogelijkheden van hergebruik of renovatie onderzocht.

Afweegkader duurzaamheid bij nieuwbouw en renovatie

In de initiatiefase van een project wordt onderzocht op welke manier minimaal ENG kan worden gerealiseerd. Het is van belang om realistische maar ambitieuze prestaties vast te stellen. In het bouwproces kunnen we dan goed onderbouwd van alle betrokken ketenpartners net dat stapje extra vragen. Zoals hierboven is omschreven voor de schoolbesturen.

Met dit doel is het Afwegingskader Duurzaam en circulair ontwikkeld⁵. Het afwegingskader omvat het relevante duurzaamheidsbeleid, locatie specifieke uitdagingen (hittestress, waterberging, e.d.) en suggesties voor kansrijke specifieke projectambities. Ook worden op basis van de concrete uitgangspunten sterke en zwakke punten benoemd van de bovengenoemde thema’s. De focus ligt hierbij niet alleen op de ontwikkeling zelf, maar ook op bijdragen aan de opgave op grotere schaal, zoals gebiedsniveau. Het afwegingskader kan worden aangepast aan voortschrijdende ambities.

Energietransitie

De verduurzamingsambities van Rotterdam lopen als een rode draad door het IHP. De overgang moet gemaakt worden van fossiele naar meer duurzame vormen van energie. Na 2030 wordt de verplichte norm opgesteld waaraan alle gebouwen in 2050 moeten voldoen. Voor schoolgebouwen zal dit vermoedelijk een A+++ label zijn. Gebouwen die nu worden gerealiseerd en gerenoveerd behoren normaal gesproken in 2050 nog tot de portefeuille. Door hier bij de bouw (in de business case fase) op te anticiperen, voorkomen we renovatie of aanpassing voor 2050, terwijl de exploitatie van het gebouw per direct betaalbaarder is. Binnen de concessiegebieden moeten nieuwbouwontwikkelingen aansluiten op stadsverwarming. De concessiehouder kan een vrijstelling aanvragen als de locatie een te grote investering vergt. Daken van onderwijsgebouwen worden zo goed mogelijk benut voor zonnepanelen, waarbij we gebruikmaken van bestaande regelingen.

⁵ Dit is opgenomen in de Kadernota Vastgoed, die is vastgesteld door de gemeenteraad op 28 september 2023.

Klimaatadaptatie

Ook scholen ervaren het effect van klimaatverandering en extreem weer. Dit uit zich bijvoorbeeld in wateroverlast en hittestress. In de IHP-projecten kunnen maatregelen genomen worden om dit te verminderen, waarvan ook de omgeving van de school kan profiteren. Om extreme neerslag het hoofd te bieden, is in de Verordening Beheer Ondergrond Rotterdam (VBOR) bepaald dat tenminste 50 mm van het hemelwater binnen het plangebied opgevangen en vastgehouden moet worden. Het Programma-kader Rotterdams WeerWoord 2030 biedt mogelijkheden hoe dit gerealiseerd kan worden. Vanuit het Rotterdams WeerWoord loopt het project Scholen van de Toekomst voor bestaande scholen. Doel is om klimaatomstandigheden in scholen in beeld te brengen en besturen te faciliteren om met relatief eenvoudige maatregelen de scholen klimaatbestendig(er) te maken, denk bijvoorbeeld aan groene daken. Deze maatregelen worden ook zoveel mogelijk meegenomen in het ontwerp van nieuwe scholen.

Circulair bouwen

Door circulair te bouwen daalt de milieu-impact van materialen en producten. Dit door het voorkomen en het verminderen van het gebruik van primaire grondstoffen, het verlengen van de levensduur van producten en het toepassen van materialen met een lage milieu-voetafdruk. Denk aan hoogwaardig hergebruikte materialen en hernieuwbare materialen. Als sloop toch niet te voorkomen is, dan moet dit zo gedaan worden dat de milieu-impact minimaal is.

- Bij voorkeur wordt gewerkt met architecten die bij nieuwe ontwikkelingen met een circulaire strategie kunnen ontwerpen, met als doel een flexibel en toekomstbestendig gebouw te realiseren.
- Het ontwerp, de renovatie en bouw moeten zoveel mogelijk aanpasbaar zijn.
- Het gebouw moet multifunctioneel, aanpasbaar en veranderbaar zijn voor verschillende gebruiksscenario's. Op deze manier zijn functieveranderingen zonder ingrijpende verbouwingen mogelijk.
- De gemeente werkt aan het meenemen van restwaarde van materialen en een alternatieve afschrijfduur, om hiermee aanvullende investeringen in het circulaire bouwen te financieren.

Gezonde leefomgeving

Voor een aantrekkelijke, leefbare en gezonde stad is onder andere schone lucht en een aangenaam akoestisch klimaat essentieel. Voor nieuwe gebouwen geldt ook dat ze

natuurinclusief moeten worden ontworpen en er altijd ecologisch advies wordt ingewonnen. Natuurinclusief bouwen betekent rekening houden met fauna en flora bij de inrichting van de stad en ontwikkeling van gebouwen. Het principe van natuurinclusief bouwen is een ambitie om de bebouwde omgeving met daarbij ook de (groene) buitenruimte samen te ontwerpen als één geheel. Het stimuleren van langzaam verkeer (fiets, voetganger) en het beperken van gemotoriseerd verkeer is hierbij van belang.

4.3 Omgeving van de school

Het merendeel van de scholen wordt gebouwd in de bestaande stad. Het is dan steeds van belang om een balans te vinden tussen stedenbouwkundige wensen, architectuurbeleid en bovenwettelijke eisen, zoals duurzaamheid en klimaatadaptatie en de opgave vanuit onderwijshuisvesting. Bij inpassing van scholen moeten we rekening houden met overgangen openbaar-privé, verkeerscirculatie en veiligheid, en (fiets)parkeereisen, die een grote ruimteclaim kunnen betekenen.

Een prettige schoolomgeving versterkt de aantrekkelijkheid van een school. De schoolomgeving verbindt school en wijk, is veilig, groen en uitnodigend om te verblijven, te spelen en te bewegen. Tot de schoolomgeving rekenen we het schoolterrein, de aansluiting van het schoolplein op de openbare ruimte en het openbare gebied rondom de school. Bij de inpassing van het schoolgebouw kijken we goed naar de karakteristiek van de wijk. Ontwikkelingen in gebieden geven de mogelijkheid om te kijken of de situatie nog passend is. Dit kan zowel vanuit onderwijskundige als vanuit ruimtelijke invalshoek. Waar dat mogelijk en wenselijk is, sluiten we aan bij gebiedsontwikkeling.

Schoolterrein en schoolplein

Op het schoolterrein moet plek zijn voor bijvoorbeeld fietsparkeren en afvalscheiding. Kinderen leren niet alleen in de klas, maar ook op het schoolplein. Het plein moet ruimte bieden aan verschillende vormen van spelen, bewegen en leren. Een groenblauw schoolplein kan een belangrijk verschil maken, juist ook in versteende wijken waar weinig groene speelruimte voor kinderen is. Een groenblauw schoolplein zorgt ervoor dat schoolkinderen meer buiten zijn en meer bewegen. Dit is goed voor de concentratie en draagt bij aan het verbeteren van leerprestaties op school.

Groenblauw schoolplein Agnesschool

Uiteraard kan het plein ook worden gebruikt als buitenleslokaal en zo echt een verlengstuk worden van het schoolgebouw. Een groenblauw schoolplein zorgt voor een speelomgeving die met 'gewone' speeltoestellen niet te realiseren is. En heeft daarnaast belangrijke duurzaamheidsvoordelen, zoals regenwateropvang, schaduw en koelte, en draagt bij aan de biodiversiteit. Ook voor het voortgezet onderwijs heeft een groene buitenruimte voordelen. Een groene omgeving is gezond en geeft rust.

Bij nieuwbouw maakt het plein integraal onderdeel uit van het plan. Het streven is om direct een groenblauw schoolplein aan te leggen. Uitvoering is vrijwillig, de school moet intrinsiek gemotiveerd zijn om een groenblauw schoolplein te realiseren.

- De subsidieregeling groenblauwe schoolpleinen 2023 is voor bestaande scholen. Vanaf 2023 is budget beschikbaar om groenblauwe schoolpleinen bij nieuwbouw te realiseren. Een eigen bijdrage van het schoolbestuur is noodzakelijk.
- Een groenblauw schoolplein betekent een deel van het plein niet betegelen en aanleg van natuurlijke spelaanleidingen en speelnatuur.
- Een groenblauw schoolplein is toegankelijk voor de buurt en inclusief (fysieke toegankelijkheid).
- Bij herinrichting is aanleg van een verkeersplein aan te bevelen. Een verkeersplein aanleggen is in bijzondere gevallen mogelijk vanuit de subsidie Verkeersmenu 010.
- Het plein wordt bij herinrichting ook geschikt gemaakt voor gymlessen en als sportplein, vooral in gebieden waar hoge druk is op de bezetting van de gymzaal.

Aansluiting openbare ruimte

Bij een verandering van de opzet van de school, moet vaak ook de aansluiting op de openbare ruimte worden herzien, zoals infrastructuur, verkeer en speelruimtes. Een integrale visie kan een betere inpassing in de omgeving opleveren. Bij de start van een project stemmen we af met de clusters Stadsontwikkeling en Stadsbeheer over de geplande investeringen in de infrastructuur, verkeersveiligheid en spelen. Geplande investeringen moeten afgestemd worden, zodat de uitvoering elkaar niet in de weg zit en de werkzaamheden niet langer duren dan nodig is. We sturen waar mogelijk op fasering en combinatie of integratie met andere projecten. Bijvoorbeeld maatregelen op het gebied van infrastructurele werkzaamheden worden waar mogelijk gecombineerd.

Verkeersveilige schoolomgeving

Bij veel scholen zijn het begin en einde van de schooldag drukke momenten, die gevaarlijke verkeerssituaties kunnen opleveren. Bij basisscholen komen dagelijkse wegbreng- en ophaalfiles regelmatig voor. In het voortgezet onderwijs zien we vaak een grote toestroom van fietsers. Gevaarlijke situaties willen we voorkomen. De route van de school naar de gymzaal en afwikkeling van eventueel leerlingenvervoer zijn daarbij speciale aandachtspunten. De loop- en fietsroutes naar school en naar de gymzaal moeten veilig en uitnodigend zijn om te gebruiken.

De Leidraad verkeersveilige schoolomgeving biedt een afweegkader om te bepalen welke maatregelen passen bij een bepaalde schoolomgeving. Dit kan zowel worden toegepast bij nieuwbouw als renovatie. Dit betreft:

- fietsparkeren van leerlingen en personeel
- parkeerplaatsen en parkeernorm omgeving
- aan- & afrijroute (verkeerscirculatieplan)
- autoluwe of autovrije zones rondom basisscholen
- verkeersstromen scheiden (voetgangers, fietsen, auto's)
- mindset en gedrag: fietsen en lopen in plaats van de auto

Bij de inrichting van schoolpleinen en omgeving gaan we er primair van uit dat leerlingen, leraren en ouders lopend of fietsend naar school komen.

Parkeren

Bij nieuwbouw of functiewijziging (aanvraag omgevingsvergunning) krijgt de ontwikkelaar een zogenaamde parkeereis opgelegd. Dit om te voorkomen dat de (private) parkeerbehoefte vanuit het te ontwikkelen complex wordt afgewenteld op de (publieke) openbare ruimte.

De parkeereis is het aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen dat voor een bepaalde ontwikkeling gerealiseerd moet worden. Bij de vaststelling wordt gebruik gemaakt van parkeernormen. De parkeernorm is het aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen behorende bij een functie, uitgedrukt in een aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen per eenheid. Parkeernormen worden vastgelegd in het bestemmingsplan. Het gemeentelijk beleid is vastgelegd in de Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2022. Bij IHP-projecten waar nieuwbouw of herontwikkeling van een bestaand pand aan de orde is, wordt deze beleidsregeling Parkeernormen toegepast. In bijlage 8.6 is een uitgebreidere toelichting op het parkeerbeleid opgenomen.

4.4 Koppelkansen

Bij (vervangende) nieuwbouw van scholen kijken we naar de meerwaarde die een (nieuw) schoolpand kan hebben voor samenwerking en functies die aansluiten op behoeftes vanuit het onderwijs of de wijk. Vanuit de gedachte 'nu we tóch bezig zijn' is het goed om te kijken naar koppelkansen met andere (maatschappelijke) doelen en mogelijkheden voor medegebruik.

Onderwijsvastgoed is immers maatschappelijk vastgoed. Ruimtegebrek in de stad zorgt voor druk op het ontwikkelen van nieuwe maatschappelijk voorzieningen. Ook wordt niet al het bestaande maatschappelijke vastgoed even efficiënt benut. Extra inzet op specifieke behoeftes in een wijk bepalen we aan de hand van de achterstandscore van de scholen, de wijkindex en wijkklimaatkaarten. Daarbij geven we voorrang aan gebieden met de grootste of meeste opgaven.

We zien de volgende koppelkansen bij het ontwikkelen van onderwijsvastgoed.

- Medegebruik: bij leegstand (van een deel van) een schoolgebouw moet medegebruik en verhuur van schoolgebouwen mogelijk zijn, zonder dat dit het dagelijks onderwijs in de weg zit.
- Verhuur: in sommige situaties zijn er partijen die gebruik maken of willen maken van ruimte in de school. Als deze ruimte op dezelfde tijden als de school gebruikt moet worden, is een verhuurconstructie noodzakelijk. Bij nieuwbouw vraagt dit dan een voorfinanciering en extra krediet vanuit de gemeente.
- Gezamenlijke ontwikkelingen: als er verschillende ontwikkelingen naast elkaar plaatsvinden, bijvoorbeeld in de openbare ruimte of van een Huis van de Wijk, is het wenselijk de ontwikkelingen gezamenlijk uit te voeren of samen te voegen tot één project. Bij samenwerkingen en gecombineerde ontwikkelingen is het belangrijk dat de verschillende gebruikers het gebouw ook onafhankelijk van elkaar kunnen gebruiken en beheren.

Als een schoolgebouw in aanmerking komt voor nieuwbouw of renovatie ligt het voor de hand om daarbij te betrekken of sprake is van gebiedsontwikkeling in het betreffende gebied, die raakt aan de uitvoering van het project.

Uitvoering

Bij het beoordelen van koppelkansen kijken we naar de toegevoegde waarde voor de ontwikkeling van het kind, uitvoeringsvoordelen en specifieke behoeftes in de wijk.

Een koppelkans moet leiden tot een meervoudig gebruik van een gebouw met een duidelijke meerwaarde voor de omgeving. Koppelkansen worden geïnventariseerd voor het opstellen van de startnotitie ter uitwerking in de business case.

Mogelijke koppelkansen

- Gymzalen: er wordt verder uitvoering gegeven aan het IHP Gym, dat is vastgesteld in februari 2021. Voor het IHP 2024-2027 hebben het opheffen van capaciteitstekorten en mismatches tussen IHP Gym en IHP Onderwijs 2020-2023 prioriteit. Het IHP Gym is geïntegreerd in het IHP Onderwijs 2024-2027.
- Voorschoolse educatie: de regeling waarbij fysieke ruimte is gegarandeerd voor VE-aanbieders binnen de school, die met gemeentelijke subsidie een VE-programma uitvoeren, wordt gecontinueerd en is ook voor (vervangende) nieuwbouw van toepassing.
- Gespecialiseerd onderwijs: we kijken of regulier en gespecialiseerd onderwijs fysiek in elkaars nabijheid kunnen worden gerealiseerd om kennisdeling en gezamenlijk gebruik van faciliteiten te stimuleren en inclusief onderwijs te bevorderen.
- Kinderopvang: in het onderwijs is er de wens te komen tot integrale kindcentra. Er is een regeling in ontwikkeling om de realisatie hiervan mogelijk te maken bij (vervangende) nieuwbouw van basisscholen.
- Maatschappelijke organisaties: we onderzoeken mogelijkheden om meerdere maatschappelijke functies te combineren met de (vervangende) nieuwbouw van een school. Bijvoorbeeld Centra voor Jeugd en Gezin, Huis van de Wijk, jongerenhubs. De uitwerking is maatwerk per gebied.
- In een aantal wijken worden projecten uitgevoerd om (delen) van de wijk af te koppelen van het gasnetwerk. Indien een school, die in aanmerking komt voor (vervangende) nieuwbouw of renovatie in deze wijk ligt, wordt in het IHP-project aangesloten op de gasloze wijkontwikkeling. Ook kan dit leiden tot aanpassingen in (bestaande) scholen.
- Spelen: bij de start van een uitvoeringsproject betrekken we de meerjarenplanning Spelen, zodat bij de inrichting van de omgeving ook de (her)inrichting van de (openbare) speelruimte meegenomen wordt.
- Ditzelfde geldt voor de inrichting van het schoolplein. Zie ook 'omgeving van de school'.

4.5 Eisen aan het gebouw

Gewoon, voor ieder kind en elke medewerker een goed schoolgebouw. Dat klinkt vanzelfsprekend, maar vraagt om veel aandacht, vooral tijdens de definitie- en ontwerp-fase van projecten. In het algemeen kunnen we stellen dat een schoolgebouw goed is, wanneer het aansluit bij de onderwijsvisie van de schooldirectie. Leerlingen en medewerkers zich er prettig, veilig en gezond voelen en het gebouw goed is ingebed in de omgeving. Hieronder is een aantal specifieke zaken beschreven die aandacht verdienen als het gaat om een goed schoolgebouw.

Binnenklimaat

Een goed binnenklimaat draagt aantoonbaar bij aan de leerprestaties van leerlingen. Leerlingen voelen zich beter en prettiger en kunnen zich beter en langer concentreren in een optimale omgeving. Kortom, door een goed binnenklimaat is het rendement van het onderwijs groter. Deze positieve effecten gelden niet alleen voor de leerlingen. Ook de leerkrachten en het onderwijspersoneel hebben baat bij een gezonde omgeving. Minder ziekte betekent minder uitval.

Ter verbetering van het binnenklimaat zijn sinds 2010 maatregelen genomen in samenwerking met de GGD en schoolbesturen, vooral via de vervangingsopgave van verouderde gebouwen. Voor nieuwbouw en renovatie geldt minimaal het meest recente 'Rotterdams Ambitieprofiel Frisse Scholen', als uitwerking van het PvE Frisse Scholen dat door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) is opgesteld. De gemeente financiert vanuit haar rol gemiddeld klasse B voor de verschillende aspecten (zoals licht, lucht, temperatuur en geluid). Een extern adviesbureau toetst de projecten hierop in de verschillende bouwfasen. Het is voor schoolbesturen mogelijk om mee te investeren om onderdelen op een hoger niveau te realiseren. Dit kan wanneer de investeringen terug te verdienen zijn, bijvoorbeeld via lagere exploitatiekosten. Vanuit de bredere duurzaamheidsgedachte is het belangrijk de schoolbesturen (meer) te stimuleren om deze investeringen te doen. Ook omdat vanuit het gemeentefonds hiervoor geen middelen beschikbaar zijn (zie ook paragraaf 4.2).

Toegankelijkheid

Gebouwen dienen voor iedereen goed toegankelijk te zijn. Technische eisen zijn grotendeels vastgelegd in het Bouwbesluit, maar de toegankelijkheid is daarmee in de praktijk nog niet altijd goed doordacht en vanzelfsprekend. We vinden het belangrijk

dat kinderen (en andere gebruikers) met een beperking zo veel als mogelijk gelijkwaardig mee kunnen doen. Bij nieuwbouw vraagt dit met name om bewustzijn op dit onderwerp en om inclusief ontwerpen. Bij renovatie is waarschijnlijk meer nodig.

Om te komen tot zo toegankelijk mogelijke gebouwen is samen met O10Toegankelijk een proef uitgevoerd. Daarbij zijn enkele in voorbereiding zijnde plannen getoetst. De volgende maatregelen zijn afgesproken.

- De eisen ten aanzien van toegankelijkheid worden bij de start van een project meegegeven aan de bouwheer in de vorm van het Handboek voor Toegankelijkheid en de Richtlijnen voor Toegankelijke Buitenruimte (Gemeente Rotterdam - 2018).

- Bij toetsing van de business case door de gemeente controleren we of de meegegeven eisen zijn opgenomen.
- 010Toegankelijk toetst de plannen in de ontwerpfase op toepassing van de eisen. Daarbij is het uitgangspunt dat zelfstandige toegang tot en gebruik van een gebouw ook mogelijk is voor gebruikers met een beperking.
- Deze toets geldt voor nieuwe projecten en voor projecten waarvoor de business case nog niet is vastgesteld.
- We wijzen de schoolbesturen op de mogelijkheid van een ITS-keurmerk (Integrale Toegankelijkheid standaard).

Op dit moment is er een concept NEN-norm opgesteld (9120) die duidelijke en praktische informatie moet verschaffen aan alle betrokken partijen in de bouw over hoe je een integraal toegankelijk gebouw ontwerpt. De NEN 9120 is bedoeld voor nieuwbouw van zowel woningen als publieke gebouwen en in laatstgenoemde voor zowel de publieke als niet-publieke ruimtes. De volgende stap in de ontwikkeling van de norm is het geschikt maken voor bestaande bouw. Naar verwachting wordt de norm in 2024 vastgesteld en geadviseerd deze op te nemen in het programma van eisen voor scholen. De norm vervangt het Handboek voor Toegankelijkheid.

Architectuur

Wettelijke eisen liggen vast. Het is van belang om tot een balans te komen tussen stedenbouwkundige wensen en bovenwettelijke eisen voor bijvoorbeeld duurzaamheid en klimaatadaptatie en de opgave die er ligt vanuit onderwijshuisvesting. Dit is maatwerk per project en vraagt om optimale ontwerpvrijheid. In principe geldt dat wanneer een project binnen het bestemmingsplan kan worden gerealiseerd, we kunnen volstaan met een zogenoemde Randvoorwaardenkaart of Kavelpaspoort. Wanneer een afwijking of wijziging van het bestemmingsplan noodzakelijk is, wordt vaak een Nota van Uitgangspunten opgesteld. Ook daarbij geldt dat er voldoende ontwerpvrijheid moet zijn om een duurzaam en toekomstbestendig gebouw te realiseren. Het is van belang om de architect te selecteren die past bij de opgave. Daarvoor heeft de gemeente het protocol ontwerperselectie opgesteld als onderdeel van het architectuurbeleid. Schoolbesturen moeten dit protocol gebruiken bij de selectie van een architect.

Cultuurhistorische waarde

Schoolgebouwen zijn vaak bijzondere gebouwen in een wijk, zowel wat betreft de functie als de architectonische uitstraling en stedenbouwkundige ligging. Naar de cultuurhistorische waarde van alle (voormalige) schoolgebouwen in Rotterdam wordt onderzoek uitgevoerd. De basisinventarisatie is voor de ongeveer 500 (voormalige) schoolgebouwen afgerond. In 2023 en 2024 wordt een analyse en waardering uitgevoerd. De verwachting is dat een aantal schoolgebouwen cultuurhistorische waarde heeft. In 2024 wordt beleid ontwikkeld hoe omgegaan wordt met de cultuurhistorisch waardevolle panden. Sommige gebouwen hebben al een beschermde monumentale status waarmee rekening gehouden moet worden bij de planontwikkeling. Er wordt door de clusters Maatschappelijke Ontwikkeling/Cultuur en Stadsontwikkeling/Monumenten een leidraad opgesteld voor gebouwgebonden kunst.

Herontwikkeling van gebouwen met behoud van cultuurhistorische aspecten is een belangrijk vertrekpunt. Deels is dit wettelijk geregeld in de Erfgoedwet, de Erfgoedverordening Rotterdam 2020 en het van toepassing zijnde bestemmingsplan (omgevingsplan onder de Omgevingswet). Mocht de monumentale waarde het functioneel gebruik voor onderwijs aantoonbaar belemmeren, dan moet ook de afweging meegenomen worden om de onderwijsfunctie van het gebouw op te heffen. In praktijk blijkt vaak meer mogelijk dan gedacht door zowel gebruikers als ontwerpers. Goed (voor)onderzoek is hiervoor van essentieel belang. Er zijn prachtige voorbeelden van moderne, toekomstbestendige scholen met een 'historisch jasje'.

Gebruikers

Dat gebruikers iets van hun gebouw vinden, blijkt uit de nulmeting. Zo'n 1.000 Rotterdamse gebruikers hebben hun mening gegeven over hun schoolgebouw. Voor een aantrekkelijk gebouw om les in te krijgen en in te werken is een goed ontwerp nodig. De (toekomstige) gebruikers kunnen hier goed over meedenken. We willen in een atelier in het kader van cultuureducatie dat ontwerpers leerlingen hun school laten mee-ontwerpen als pilot vanuit Architectuurbeleid. De uitkomsten willen we ter inspiratie meegeven in andere projecten.

5 Gebiedsuitwerking

In de periode 2024-2027 vervolgen we de lijn van de voorgaande IHP's door te investeren in voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting en ruimte voor bewegingsonderwijs. De projecten en maatregelen, zoals opgenomen in dit hoofdstuk, zijn tot stand gekomen in nauwe samenspraak met het onderwijsveld en onderdelen van de gemeente. De gesprekken vonden plaats gedurende het jaar 2023. Dit IHP betreft de stand van zaken van maatregelen en projecten per 1 januari 2024. Bij de leerlingaantallen gaan we uit van teldatum 1 oktober 2022. De afspraken zijn op gebiedsniveau uitgewerkt.

Per gebied geven we een korte kenmerkende beschrijving van het gebied. Daaronder staat de score van de Sociale Index van het Wijkprofiel Rotterdam 2022⁶, en de scholen en de opgaven in het gebied. Ook is per gebied de ontwikkeling van de basisgeneratie 4 -tot 12- jarigen opgenomen⁷. Vervolgens geven we een overzicht van de voorgenomen investeringsprojecten in de periode 2024-2027.

Per gebied geven we ook aan hoeveel lescapaciteit beschikbaar is. Of dit toereikend is, of dat er sprake is van overschot. Een bepaalde mate van overcapaciteit is nodig om flexibel te kunnen inzetten, bijvoorbeeld voor tijdelijke huisvesting bij (vervangende) nieuwbouw of renovatie van scholen. Ook kan overcapaciteit in een gebied net op de verkeerde plek in het gebied zijn, waardoor er bij scholen elders in een gebied toch nieuwbouw of uitbreiding nodig is.

6 Het Wijkprofiel is de thermometer voor de stad en laat zien hoe de 14 gebieden en 71 wijken ervoor staan op sociaal en fysiek gebied en qua veiligheid. De scores zijn gebaseerd op meetbare feiten en cijfers en de beleving van Rotterdammers: hun stem telt voor 50 procent mee. De sociale index geeft inzicht in zaken als bijvoorbeeld opleiding, werk en inkomen, omgang met buurtbewoners. Voor de stad Rotterdam is deze score 104. Een lage score op het wijkprofiel toont aan dat in het betreffende gebied knelpunten zijn en er een opgave ligt.

7 Bron: leerlingprognoses Rotterdam, Pronexus 2023.

5.1 Primair Onderwijs

5.1.1 Centrum

Gebied Centrum scoort 101 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is rond de gemiddelde score van de stad. In het Centrum zijn voor het basisonderwijs geen panden waarvan de bouwtechnische kwaliteit als onvoldoende is aangemerkt. Wel zijn er panden waar schoolbesturen in beperkte mate hinder ondervinden van de bouwkundige staat of installatietechnisch. Dat blijkt ook uit de nulmeting.

In het gebiedsgesprek met de schoolbesturen werd geconstateerd dat enkele gemengde scholen minder kinderen uit de buurt aan zich weten te binden dan verwacht. De schoolbesturen vermoeden dat dit niet aan het onderwijsconcept ligt maar dat de sociaal-economische klasse afwijkt (lager is) op deze scholen en dat ouders daarom hun kinderen naar een andere, verder gelegen, school brengen. Segregatie, maar ook het veiligheidsgevoel in de buurt spelen mede een rol. Het Centrum kent een flinke instroom van hoogopgeleide ouders met hun kinderen, die voor een beperkt aantal scholen in het gebied kiezen.

Aantal scholen en ruimtebehoefte

Het Centrum is een gebied met 6 basisscholen (en 1 dislocatie) met 16.500 m² lesruimte. Daarnaast is er nog de tijdelijke schakelschool De Gaffel met nieuwkomersonderwijs voor alle nieuwkomersleerlingen van 6 tot 12 jaar. Er is momenteel een (kleine) overcapaciteit aan onderwijshuisvesting, die benut kan worden voor groei. Daarnaast is tot 2030 behoefte aan een nieuwe school(locatie) om de toekomstige groei van het aantal leerlingen te kunnen faciliteren. Er lijkt een locatie gevonden te zijn in Schoterboshof (Zomerhofkwartier), aan de rand van het Centrum.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Centrum wonen per 1 januari 2023 1.616 kinderen in de basisgeneratie (4-tot 12-jarigen). Er zitten in het Centrum meer leerlingen op school dan er kinderen wonen. Dit heeft te maken met de centrumfunctie van enkele scholen voor ouders die in Centrum werken maar elders wonen. Volgens de leerlingenprognoses (Pronexus, 2023) groeit het aantal leerlingen in het centrum tussen 2023 en 2040 met ruim 18%. Deze groei manifesteert zich met name vanaf 2030. De in het vorige IHP verwachte groei van de basisgeneratie van meer dan 20% en dus ook in het aantal leerlingen, is de afgelopen jaren niet gehaald. Er is zelfs sprake van een lichte krimp. Meerdere geplande bouwprojecten zijn door investeerders uitgesteld vanwege hoge kosten van bouwmaterialen en de stikstofregels. Dit heeft uiteraard ook effect op het aantal te verwachten leerlingen. De beoogde woningbouw en de bijbehorende groei van het aantal leerlingen komen er uiteindelijk wel, maar met enkele jaren vertraging.

Ontwikkeling van de scholen

Er is een school die onder de opheffingsnorm zit (KC Oude Westen).

Gebiedsontwikkelingen

Gebied Centrum heeft te maken met een forse verdichting van het aantal woningen, vooral door hoogbouwprojecten. Deze vinden vooral plaats in Cool-Zuid en het gebied tussen Rotterdam-Centraal en het Hofplein.

Conclusie

Er is momenteel enige overcapaciteit aan onderwijshuisvesting, die benut kan worden voor groei. Daarnaast is er tot aan 2030 behoefte aan de ontwikkeling van de nieuwe schoollocatie Schoterboshof om de verwachte groei van het aantal leerlingen te kunnen faciliteren.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Centrum geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Het Landje

Figuur 9 · Scholenkaart Centrum

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
RVKO	Augustinus	18AP00	Josephstraat 12-14	Nee	240
BOOR	Jan Prins	03DX00	Nieuwstraat 15	Nee	398
Kind & Onderwijs Rotterdam	KC het Oude Westen	08GN00	Van Speykstraat 111	Nee	151
BOOR	Het Landje	06BG00	Schiedamsesingel 180 Dislocatie: Schiedamse Vest 200	Nee	647
Stichting RSV	Rotterdamse Schoolvereniging	08XI00	Schiedamsesingel 155	Nee	353
RVKO	Willibrord	18AU00	Nieuwstraat 15	Nee	360

5.1.2 Charlois

Gebied Charlois scoort 87 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is ruim onder de gemiddelde score van de stad. In Charlois wonen per 1 januari 2023 70.860 mensen. Een groei van 10% ten opzichte van tien jaar geleden (2013). Daarmee is Charlois het sterkst gegroeide gebied van Rotterdam-Zuid. Charlois is in vergelijking met het gebied Feijenoord minder compact (3.804 adressen per m² ten opzichte van 4.859 adressen per m²). Maar ook in Charlois is sprake van een hoge mate van verdichting. In Charlois is weinig nieuwbouw gepland. De aanpak van schoolgebouwen moet dus plaatsvinden in de bestaande omgeving, zeker in Oud-Charlois en Tarwewijk. Dit betekent een soms intensieve zoektocht naar geschikte locaties. De gemeente moet samen met de besturen goed en flexibel plannen en aanpakken in deze compacte wijken, zodat goed onderwijs mogelijk blijft in dit gebied.

Aantal scholen en ruimtebehoefte

In Charlois zijn 16 basisscholen (en 8 dislocaties) en 2 scholen voor speciaal basisonderwijs met in totaal 50.805 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager (dit is exclusief sbo). Er is dus sprake van overschot in lesruimte. Daarnaast is er een private school, Het Epos, gestart in Zuidwijk door de Stichting De Verre Bergen.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Charlois wonen per 1 januari 2023 6.539 kinderen in de basisgeneratie (4-tot 12-jarigen).

Tot 2040 wordt een lichte groei van de basisgeneratie verwacht van 5,7%.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn 2 scholen die onder de opheffingsnorm zitten en 1 school zit daar dichtbij. Daarnaast is recent een nevenvestiging van de Toermalijn gesloten.

Gebiedsontwikkelingen

In twee wijken vindt gebiedsontwikkelingen plaats, dit zijn Wielewaal en Carnisse-eiland.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Elisabethschool	Carnissedreef 292	RVKO
De Hoeksteen	Kerkwervingel 30	PCBO
De Klaver	Katendrechtse Lagedijk 186	PCBO
De Koppeling	Herkingenstraat 80	PCBO

Figuur 10 - Scholenkaart Charlois

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
SIOZ	Basisschool Wereldwijs	27MA01	Van Eversdijkstraat 31 Dislocatie: Maastunnelplein 42	Nee	104
PCBO	Beatrixschool	10MY00	Krabbendijkstraat 240	Nee	391
BOOR	Charlois	18OR00	Clemensstraat 117	Nee	251
PCBO	De Klaver	12WT00	Katendrechtse Lagedijk 186 Vestastraat 15	Nee	370
PCBO	De Akker	16WZ00	Millinxstraat 33 Dislocaties: 's Gravendeelstraat 4 Voetjesstraat 8 Millinxstraat 69	Ja	280
RVKO	Christophoor	17ES00	Schere 39	Nee	414
RVKO	Elisabethschool	17FC00	Carnissedreef 292	Nee	305
LEV-WN	Gereformeerde Basisschool Het Kompas	05SW00	Spijkenissestraat 15	Ja	267
BOOR	De Globe	18EE00	Zwartewaalstraat 38-B Dislocatie: Den Hertigstraat 32	Ja	371
SIPOR	Islamitische Basisschool Ibn I Sina	23GW00	Zegenstraat 120 Dislocatie: Boergoensevliet 251	Ja	364
BOOR	De Kameleon	18GY00	Fazantstraat 105-107 Dislocatie: Carnissedreef 4	Ja	394
PCBO	Oecomenische Basisschool de Hoeksteen	12PF00	Kerkwervesingel 30	Nee	311
BOOR	Over De Slinge	18QZ01	Sommelsdijkstraat 19	Ja	193

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
BOOR	Over De Slinge	18QZ00	Krabbendijkestraat 243-245	Ja	204
PCBO	School voor SBO De Koppeling	05YM00	Herkingenstraat 80	Nee	106
BOOR	De Sonnevanck	20RD00	Zwartewaalstraat 38	Ja	117
PCBO	Steven Stemerdingsschool	12GJ00	Slingeplein 10	Ja	218
BOOR	De Toermalijn	18LX00	Hijkerveld 5	Ja	275
BOOR	De Toermalijn	18LX01	Schere 39	Ja	0
BOOR	De Triangel	18PX00	De Quackstraat 76 Dislocatie: Landmanstraat 2	Ja	272
PCBO	Wilhelminaschool	09TP00	Natersweg 7	Ja	288

5.1.3 Delfshaven

Gebied Delfshaven scoort 98 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is iets lager dan de gemiddelde score van de stad. Kenmerkend voor dit gebied is het relatief grote aantal (te) kleine scholen. Tegelijkertijd zijn er ook relatief veel scholen met meerdere dislocaties (met name in Middelland en Nieuwe Westen). In 2021 is met de betrokken

schoolbesturen een nadere analyse van gebied Delfshaven gemaakt, onder de noemer 'mini-IHP Delfshaven'. Daaruit bleek dat de mogelijkheden die er zijn om het aantal (dis)locaties terug te brengen, via herschikking in bestaande gebouwen (overcapaciteit) of via geplande ontwikkelingen, al in gang zijn gezet door de (voorgenomen) projecten IHP 2020.

Hoewel het scholenaanbod in Delfshaven een redelijke variatie kent, is er toch een relatief grote uitstroom te zien van leerlingen uit Delfshaven naar aangrenzende gebieden, waaronder Schiedam. Dit is bijvoorbeeld ook zichtbaar op basisschool Finlandia. Het pand van basisschool Finlandia was in IHP 2015-2019 al aangemerkt als vervangingsopgave. Begin 2023 is – ondanks de kleine omvang – besloten om te investeren in nieuwe huisvesting om de enige basisschool in deze wijk te kunnen behouden. Mogelijk draagt nieuwbouw bij aan verminderen van de uitstroom naar buiten Rotterdam.

De herhuisvesting van Harbour Bilingual en Harbour International is onderdeel van het project Campus Internationaal Onderwijs en Sport. De termijn waarop de scholen kunnen verhuizen hangt samen met de realisatie van de campus. Ook de Emmaus is onderdeel van een lopend project om het aantal locaties terug te brengen.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Delfshaven zijn 23 basisscholen (en 12 dislocaties), met in totaal ruim 55.000 m² lesruimte en twee scholen voor speciaal basisonderwijs. De ruimtebehoefte ligt een flink stuk lager. Er is dus sprake van een aanzienlijk overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Delfshaven wonen per 1 januari 2023 6.303 kinderen in de basisgeneratie 4- tot 12-jarigen. Tot 2040 wordt een lichte krimp van de basisgeneratie verwacht van -4,7%.

Tussen de basisscholen onderling zijn grote verschillen te zien in de ontwikkeling van het aantal leerlingen per school op lange termijn (-20% tot + 50%). Voor de korte termijn zien we echter, in elk geval voor de komende circa 6 jaar, dat het totaal aantal basisschoolleerlingen op basisscholen in Delfshaven afneemt. Op sommige scholen is de voorspelde afname heel beperkt, op andere scholen wordt een veel significantere krimp voorspeld.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn 7 scholen die onder de opheffingsnorm zitten en 1 school zit daar dichtbij. Ook zijn er scholen in het gebied die sterk groeien. Zo is de Vrijeschool Rotterdam-West aan de Velsenluststraat in een relatief korte tijd uitgegroeid tot een zelfstandige basisschool met een eigen BRIN-nummer, met 325 leerlingen. Ook de Harbour

Bilingual is een relatief ‘jonge’ school, die hard gegroeid is en inmiddels 431 leerlingen telt. Deze scholen voorzien duidelijk in een vraag van ouders.

Gebiedsontwikkelingen

In Delfshaven zijn er twee grote gebiedsontwikkeling, Merwe4Havens en Schiehaven-Noord. Hier worden veel woningen gebouwd. In Merwe4Havens komt ruimte om een nieuwe school te realiseren.

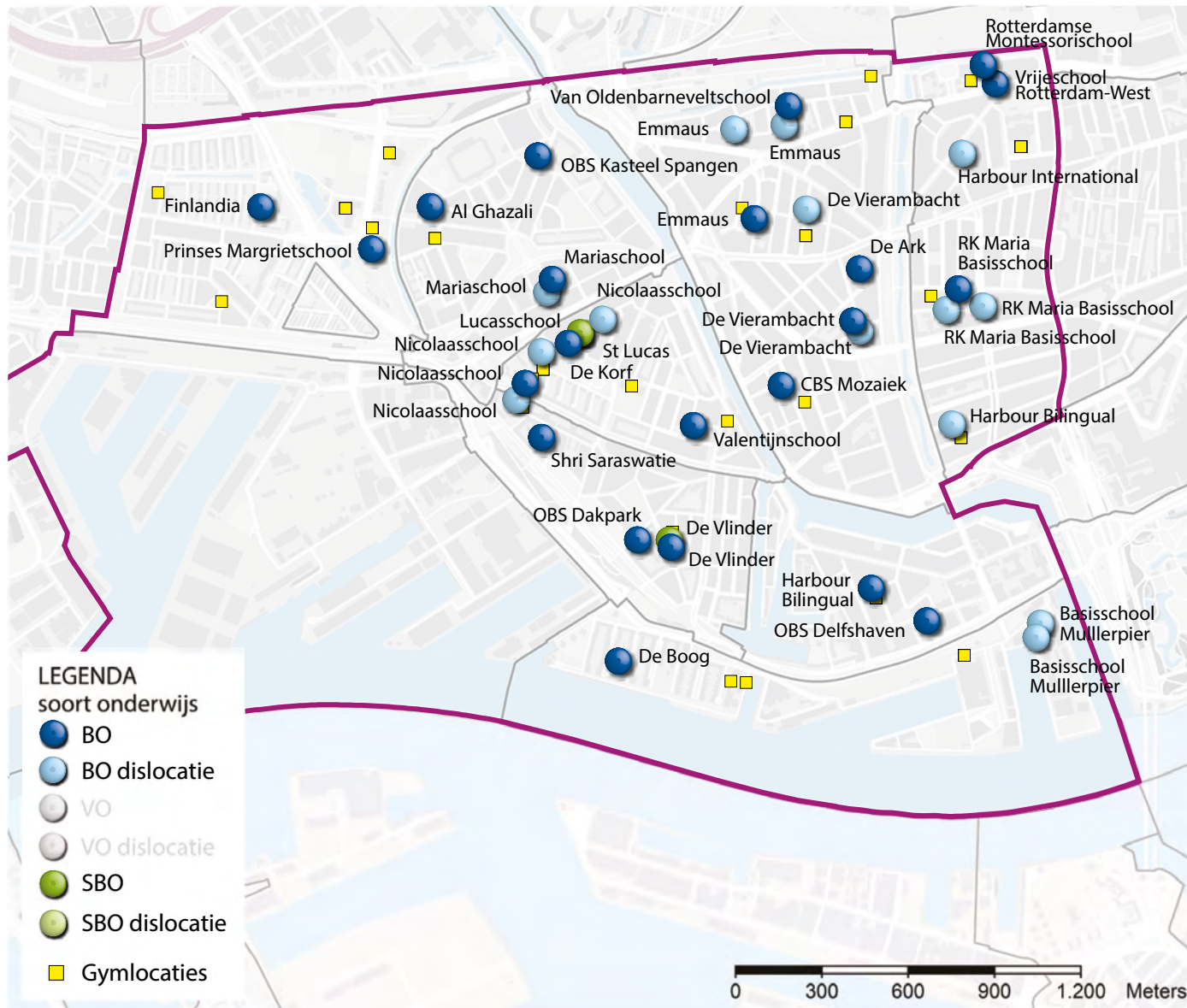
Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde, met uitzondering van Merwe4Havens.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Vrijeschool Rotterdam-West	Velsenluststraat 7-11	SVZH
Emmaus	Buitenhofstraat 145	RVKO
SBO St Lucas	Korfmakersstraat 68	RVKO

Figuur 11 · Scholenkaart Delfshaven

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
SIPOR	Islamitische Basisschool Al-Ghazali	22NT00	Van Lennepstraat 17	Nee	343
Kind en Onderwijs Rotterdam	Prinses Margriet School	03GE00	Spaanseweg 40	Nee	209
Vereniging de Rotterdamse Montessorischool (VRM)	Montessorischool	08CK00	Essenburgsingel 25C Dislocatie: Beukelsdijk 37-51	Ja	328
Vereniging de Van Oldenbarnevelt School Rotterdam	De Van Oldenbarneveltschool	08CL00	Jagthuisstraat 14	Nee	235
Stichting BOOR	Delfshaven	11UB00	Pieter de Hoochstraat 52	Nee	156
Stichting BOOR	De Boog	12DY00	Kedoestraat 102	Nee	152
Stichting BOOR	De Korf	12VC00	Korfmakersstraat 80	Ja	193
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam	CBS Mozaiek	12XS00	Jaap Valkhoffplein 7	Nee	146
Stichting BOOR	OBS Kasteel Spangen	13BC00	Nicolaas Beetsstraat 4	Nee	240
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam	CBS de Ark	13DM00	Nozemanstraat 16	Nee	107
Stichting BOOR	OBS Dakpark	13LW00	Catharina Beersmansstraat 80	Nee	144
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam	Basisschool De Vlinder	13NX00	Albregt Engelmanstraat 34	Nee	182
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam	SBO De Vlinder	06RV00	Albregt-Engelmanstraat 34	Nee	66
Stichting BOOR	De Vierambacht	13QN00	Nozemanstraat 75 Dislocaties: Jagerstraat 22 C.P. Tielestraat 12	Nee	361
Stichting BOOR	Finlandia	14EJ00	Brigantijnstraat 46	Ja	99
Stichting BOOR	Harbour IBSR Bilingual	14HB00	Coolhavenstraat 29A Dislocatie: Lieve Verschuierstraat 62	Ja	431
Stichting BOOR	Harbour IBSR International	14HB01	Graaf Florisstraat 56	Ja	250

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
RVKO	RK Maria Basisschool	17ZD00	Schietbaanlaan 90 Dislocaties: Robert Fruinstraat 33 Claes de Vrieselaan 72	Nee	293
RVKO	Emmaus	17ZI00	Tidemanstraat 59 Dislocaties: Buitenhofstraat 145 Jagthuisstraat 30A	Nee	574
RVKO	Mariaschool	17ZO00	Taandersplein 3 Dislocatie: Schaepmanstraat 76	Nee	143
RVKO	Valentijnschool	17ZU00	Gijsingstraat 51	Nee	466
RVKO	Nicolaas school	18AA00	Schiedamseweg 227 Dislocaties: Schiedamseweg 282 Korfmakerstraat 127 Korfmakerstraat 12	Nee Ja	614
RVKO	Nicolaas school Locatie Müllerpier	18AA03	St. Jobskade 14-16 St. Jobskade 140	Nee	267
Stichting Hindoe Onderwijs	Shri Saraswatie School	23UP00	Schiedamseweg 282	Ja	183
Stichting Samenwerkende Vrije scholen Zuid-Holland	Vrijeschool Rotterdam-West	09DH01	Velsenluststraat 7-11	Nee	325
RVKO	SBO St. Lucas	18YD00	Korfmakersstraat 68	Nee	96

5.1.4 Feijenoord

Gebied Feijenoord scoort 93 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is ruim onder de gemiddelde score van de stad. In Feijenoord wonen per 1 januari 2023 78.585 mensen. Een groei van 8,7% ten opzichte van tien jaar geleden (2013). Deze groei zal doorzetten in de toekomst met de grote geplande ontwikkelingen op onder andere Katendrecht, de Kop van Feijenoord, de Rijnhaven en Feyenoord City. Met de komst van nieuwe bebouwingen volgt een groei in de bevolking en in het kielzog een stijging in de basisgeneratie van schoolgaande kinderen. Het is lastig te voorspellen hoeveel kinderen dit exact betreft en wanneer deze kinderen tot de basisschoolgeneratie behoren. Het is van belang dat er in een vroeg stadium van de gebiedsontwikkelingen gekeken wordt naar locaties die geschikt zijn voor onderwijs. Naast de opgave in de gebiedsontwikkelingen groeien veel scholen, waardoor de huidige huisvesting niet meer toereikend is. Bijvoorbeeld de Agnesschool. De groei wordt zoveel mogelijk opgevangen met uitbreidingen en aanpassingen van bestaande gebouwen en soms met nieuwbouw.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Feijenoord zijn 24 basisscholen (en 8 dislocaties), met in totaal ruim 51.000 m² lesruimte en twee scholen voor speciaal basisonderwijs. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus sprake van overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Feijenoord wonen per 1 januari 2023 7.235 kinderen in de basisgeneratie 4-tot 12-jarigen. Tot 2040 wordt een forse groei van de basisgeneratie verwacht van 26,7%.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn 6 scholen die onder de opheffingsnorm zitten en 1 school zit daar dichtbij. Twee scholen onder de opheffingsnorm, de Bloemhof en de Pantarijn krijgen gezamenlijk nieuwe huisvesting aan de 2e Balsemienstraat en verhuizen in 2025 naar hun nieuwe pand. Per augustus 2024 start er een nieuwe basisschool: Enderun Hisar. De wens van het schoolbestuur is om in Bloemhof te kunnen starten, de mogelijkheden daarvoor worden onderzocht. In 2024 worden enkele renovatieprojecten afgerond, waardoor er in het gebied wat ruimte komt voor onderwijs.

Er zijn scholen in het gebied die hard groeien, zoals De Globetrotter Katendrecht en Risala. Op Katendrecht wordt gewerkt aan uitbreiding van de capaciteit door nieuwbouw van De Schalm en uitbreiding van De Globetrotter. Het is echter de vraag of dit voldoende is voor de toekomstige groei van de bevolking, wat weer te maken heeft met het type woningbouw. Zo is de verwachting dat in Rijnhaven uitsluitend hoogbouw gerealiseerd wordt, waar naar verwachting minder kinderen wonen.

Gebiedsontwikkelingen

In Feijenoord is op vier plekken grootschalige gebiedsontwikkeling aan de orde: Katendrecht, Rijnhaven, Feijenoord (wijk) en Feyenoord City/Stadionpark.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom over het algemeen niet aan de orde. Uitzondering hierop zijn de gebieden met grootschalige gebiedsontwikkelingen en woningbouw. In Stadionpark wordt op termijn rekening gehouden met twee nieuwe basisscholen. De exacte locatie is nog niet bekend. In Katendrecht wordt ruimte gezocht voor een derde basisschool.

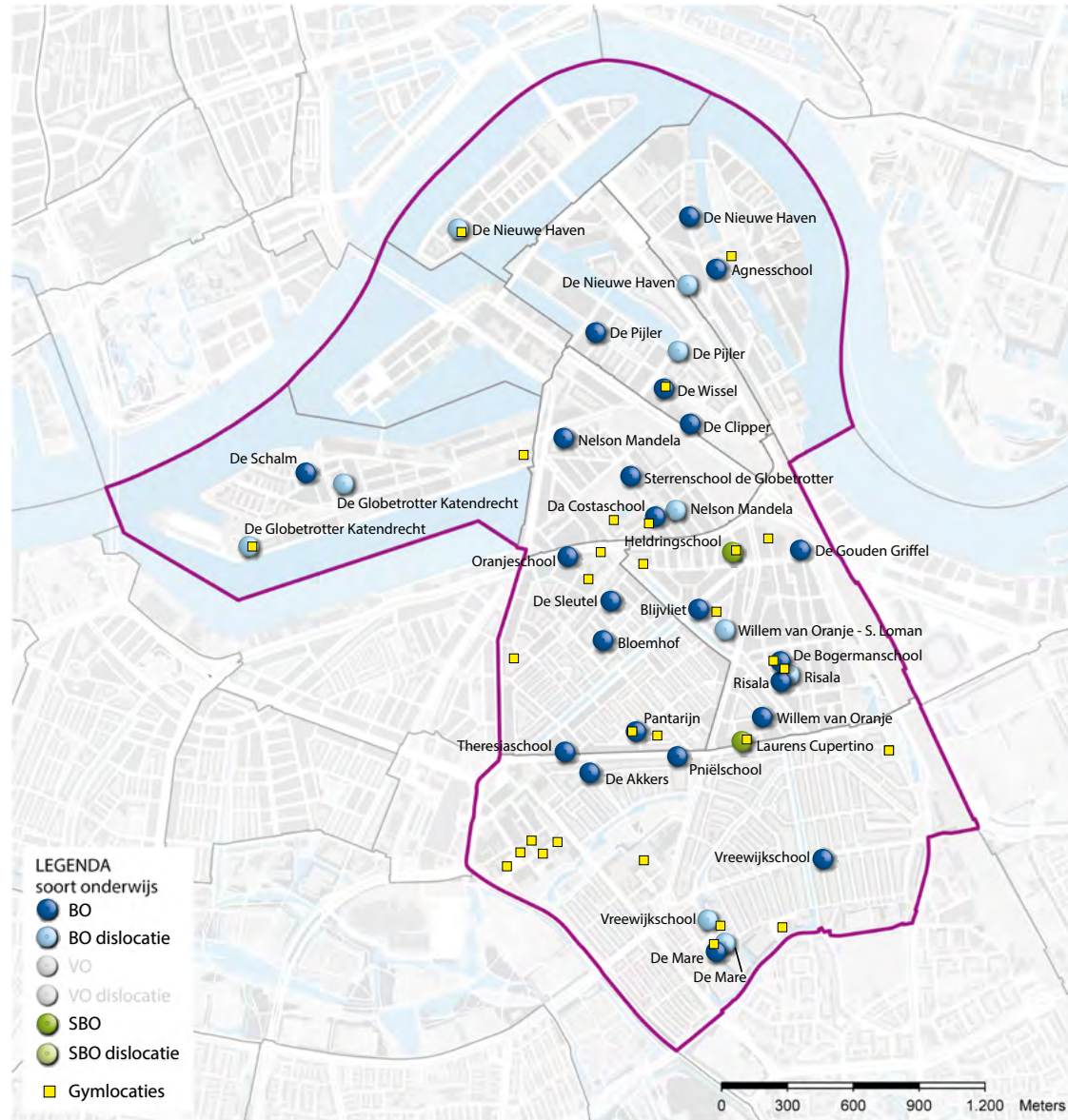
Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
De Akkers	Jagerslaan 15	BOOR
Vreewijkschool	Groenezoom 156	PCBO
De Nieuwe Haven	Nassauhaven 433	PCBO
Agnesschool	Persoonsdam 18	RVKO
Blijvliet	Hillevliet 96	BOOR

Johan Bogermanschool

Figuur 12 - Scholenkaart Feijenoord

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
BOOR	Nelson Mandela	19AF00	Joubertstraat 7 Dislocatie: Christiaan de Wetstraat 118	Ja	256
BOOR	De Clipper	19BE00	Laan op Zuid 1362	Ja	259
PCBO	Oranjeschool	13RP00	Putselaan 184	Nee	206
PCBO	Da Costaschool	13YZ00	Johannes Brandstraat 3	Ja	150
PCBO	De Nieuwe Haven	13YZ01	Nassauhaven 433 Dislocaties: Nassauhaven 180 Prins Hendriklaan 22	Nee	222
PCBO	Vreewijkschool	14FC00	Groenezoom 156	Nee	196
PCBO	Johan Bogermanschool	14HU00	Stichtseplein 3	Ja	189
PCBO	Pnielschool	16UW00	Sandelingplein 25	Ja	243
PCBO	De Sleutel	16YB00	Putseplein 18	Ja	209
PCBO	Willem van Oranje	16YU00	Hendrick Croesinckstraat 36 Dislocatie: Zuidpolderstraat 63	Nee	177
RVKO	Agnesschool	17AP00	Persoonsdam 18	Nee	330
RVKO	Theresiaschool	17DF00	Strevelsweg 155	Ja	155
RVKO	Sterrenschool de Globetrotter	17DP00	Afrikaanderplein 5	Nee	202
RVKO	De Globetrotter Katendrecht	17DP01	Walhallaan 116 Dislocatie: Tolhuisstraat 107	Ja	504

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
BOOR	De Mare	18SV00	Grift 50 Dislocatie: Grift 40-42	Ja	668
BOOR	De Akkers	18TM00	Jagerslaan 15	Nee	178
BOOR	Pantarijn	18UM00	Dubbelstraat 6	Ja	159
BOOR	Bloemhof	18VF00	2e Balsemienstraat 14	Ja	123
BOOR	De Gouden Griffel	18VR00	Slaghekstraat 5	Nee	193
BOOR	Blijvliet	18WG00	Hillevliet 96	Nee	231
BOOR	De Schalm	18ZU00	Katendrechtsestraat 61	Ja	191
BOOR	De Pijler	24NX00	W.G. Witteveenplein 10 Dislocatie: Rijtuigweg 1	Ja	608
Stichting Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken	De Wissel	24PB00	Spoorweghaven 174	Nee	348
SIPOR	Risala	31JX00	Hollandsestraat 74 Dislocatie: Overijsselstraat 49	Ja	565
PCBO	SBO Heldringschool	14XB00	Hilledijk 279	Nee	105
RVKO	SBO Laurens-Cupertino	16SM00	Bree 61	Ja	129

5.1.5 Hillegersberg-Schiebroek

Gebied Hillegersberg-Schiebroek scoort 137 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is ver boven de gemiddelde score van de stad. Het merendeel van de scholen in het gebied zal de komende jaren enige groei laten zien, enkele scholen blijven stabiel tot lichte krimp en een viertal scholen groeit substantieel (10% of meer). Kenmerkend voor het gebied is de grote variatie in de omvang van scholen, van kleine scholen tot scholen met ruim 700 leerlingen. Afgelopen periode zijn ook twee nieuwe basisscholen gestart: IBS Isra (Sipor) en de Verbazisschool WOW (RVKO).

Voor de leerlingen in Hillegersberg-Schiebroek is het onderwijsaanbod evenwichtig te noemen. Het scholenaanbod is voldoende gevarieerd en de scholen zijn een goede afspiegeling van de wijk. Er is nauwelijks uitstroom naar aangrenzende wijken of verder daarbuiten en de spreiding van de scholen is goed.

Kindcentrum Emma

In Hillegersberg-Schiebroek zijn veel panden waarvan de bouwtechnische kwaliteit onvoldoende was in de afgelopen jaren vernieuwd en afgestoten. Een aantal projecten is nog in uitvoering onder het IHP 2020-2023 of wordt binnen dit nieuwe IHP opgestart.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Hillegersberg-Schiebroek zijn 15 basisscholen (en 6 dislocaties), géén scholen voor speciaal basisonderwijs, met in totaal ruim 32.700 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus sprake van overschot aan capaciteit in onderwijshuisvesting.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Hillegersberg-Schiebroek wonen per 1 januari 2023 4.684 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een zeer lichte groei van de basisgeneratie verwacht (+1,3%). In het vorige IHP werd nog uitgegaan van gemiddeld een lichte krimp in het gebied. In Schiebroek zal de groei het grootst zijn als gevolg van geplande woningbouw (ongeveer 700 woningen). De verwachte oplevering is nu 2034, dus voor het IHP 2024-2027 is dit te vroeg om mee te nemen.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn twee scholen die nu onder de opheffingsnorm zitten, de Eduard van Beinum en de nieuw gestarte Verbazisschool WOW. Het aantal leerlingen van deze laatst genoemde school groeit wel.

Gebiedsontwikkelingen

In Hillegersberg-Schiebroek zijn geen grootschalige gebiedsontwikkelingen aan de orde.

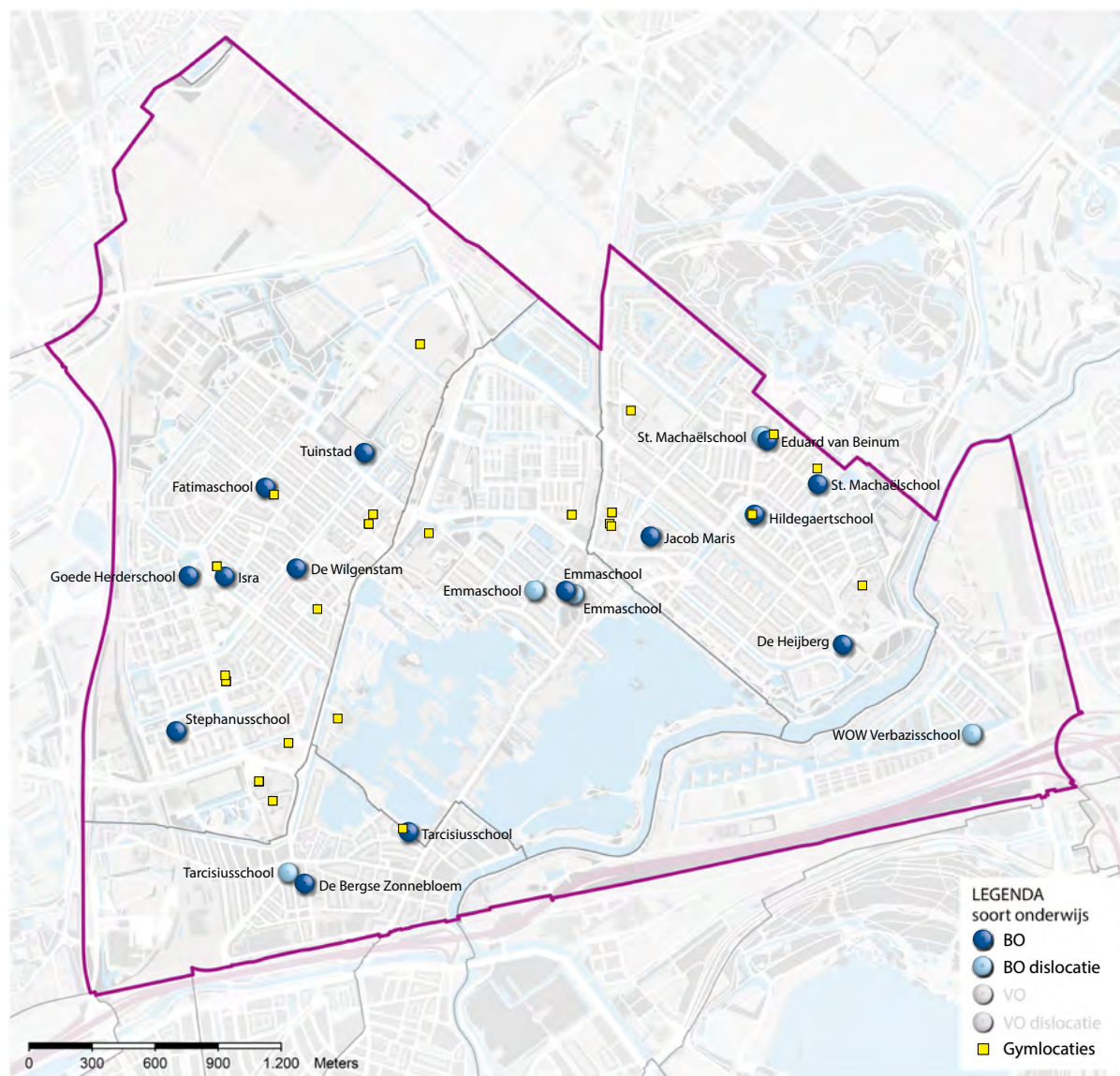
Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Kindcentrum Emma	Hilleniussingel 23	Stichting Opwijs

Figuur 13 · Scholenkaart Hillegersberg-Schiebroek

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
RVKO	Sint Michael Basisschool	05DG00	Mahlersingel 9 Dislocatie: Bizetlaan 2	Ja	624
Stichting Opwijs	Goede Herderschool	11CJ00	Kastanjeplein 6	Ja	199
Stichting Opwijs	Hildegartschool	01XU00	Debussylaan 11	Nee	394
Stichting Opwijs	Heybergschool Molenwiek	04TT00	Heijbergstraat 2	Nee	335
RVKO	Stephanusschool	05JC00	Asserweg 360	Ja	215
Stichting Opwijs	Kindcentrum Emma	10MZ00	Hilleniussingel 23 Dislocaties: Kerkstraat 41 Adriaen van der Doeslaan 15	Nee Vervallen	367
BOOR	Montessorischool Tuinstad Schiebroek	17FY00	Abeelweg 225	Ja	306
BOOR	De Wilgenstam	17JH00	Meidoornsingel 120	Ja	200
BOOR	De Bergse Zonnebloem	17LO00	Elektroweg 18	Ja	405
BOOR	Eduard van Beinum school	17MV00	Bizetlaan 2	Ja	133
BOOR	Jacob Maris-School	17NJ00	Jacob Marisplein 9	Nee	183
RVKO	Tarcisius-school	17TF00	Johan de Wittlaan 5-9 Dislocatie: Margrietstraat 15	Ja Ja	353
RVKO	Fatimaschool	17TP00	Larikslaan 190 Dislocaties: Larikslaan 192 Vuurpijlstraat 27	Ja	730
SIPOR	IBS Isra	31PR00	Wilgenlei 149	Ja	208
RVKO	WOW Verbazisschool (Dislocatie van Minister Marga Klompéschool, hoofdlocatie Prins Alexander)	17RX01	Meerum Terwogtlaan 133-135	Nee	168

5.1.6 Hoek van Holland

Gebied Hoek van Holland scoort 121 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is ruim boven de gemiddelde score van de stad. De verwachte groei van het aantal leerlingen kan de komende jaren naar verwachting nog opgevangen worden op de huidige locaties van de drie scholen. Er is één gebouw waarvan de bouwtechnische kwaliteit onvoldoende is. Dit gebouw voor basisschool INOVA van Stichting BOOR was opgenomen in het IHP 2020-2023. Er is nog geen project opgestart vanwege de kleine omvang van de school. Deze school ligt onder de opheffingsnorm, maar moet behouden blijven omdat het de enige openbare school in het gebied is. Het bestuur gaat na wat bouwtechnisch nodig is om het gebouw van INOVA geschikt te houden voor het onderwijs.

Het toekomstbeeld is dat er drie schoolgebouwen zijn in het gebied: op locatie van de Jozefschool, op de locatie van de Driemaster en op termijn een locatie in het nieuw te ontwikkelen gebied. Omdat op dit moment de plannen voor woningbouwontwikkeling nog onzeker zijn qua omvang en planning, wordt een nieuwe locatie in een volgend IHP opgenomen. Vooruitlopend op de woningbouwplanning gaan stichting BOOR en Kind & Onderwijs Rotterdam door met verkennende gesprekken over samenwerking tussen basisscholen INOVA en De Driemaster.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Hoek van Holland zijn drie basisscholen (en één dislocatie), met in totaal ruim 5.600 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager, er is dus sprake van overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Hoek van Holland wonen per 1 januari 2023 869 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een forse groei van de basisgeneratie verwacht van 32,7%, met name door woningbouw in het oostelijk deel. Deze groei is terug te zien in groeicijfers van de drie basisscholen, die ook op korte termijn al meer leerlingen kunnen verwachten (circa 20%).

Ontwikkeling van de scholen

Eén school, Inova, zit onder de opheffingsnorm. Basisschool De Driemaster groeit naar verwachting de komende jaren. De school heeft nu al een stukje medegebruik en heeft door de groei op korte termijn meer ruimte nodig.

Gebiedsontwikkelingen

In Hoek van Holland wordt een forse groei van het aantal woningen verwacht, van 1.000 tot 1.500 woningen. De start van de planvorming voor deze woningen is op z'n vroegst over enkele jaren. De eerste woningen worden pas enkele jaren daarna opgeleverd. Grote aantallen nieuwe woningen worden pas op lange termijn verwacht.

Conclusie

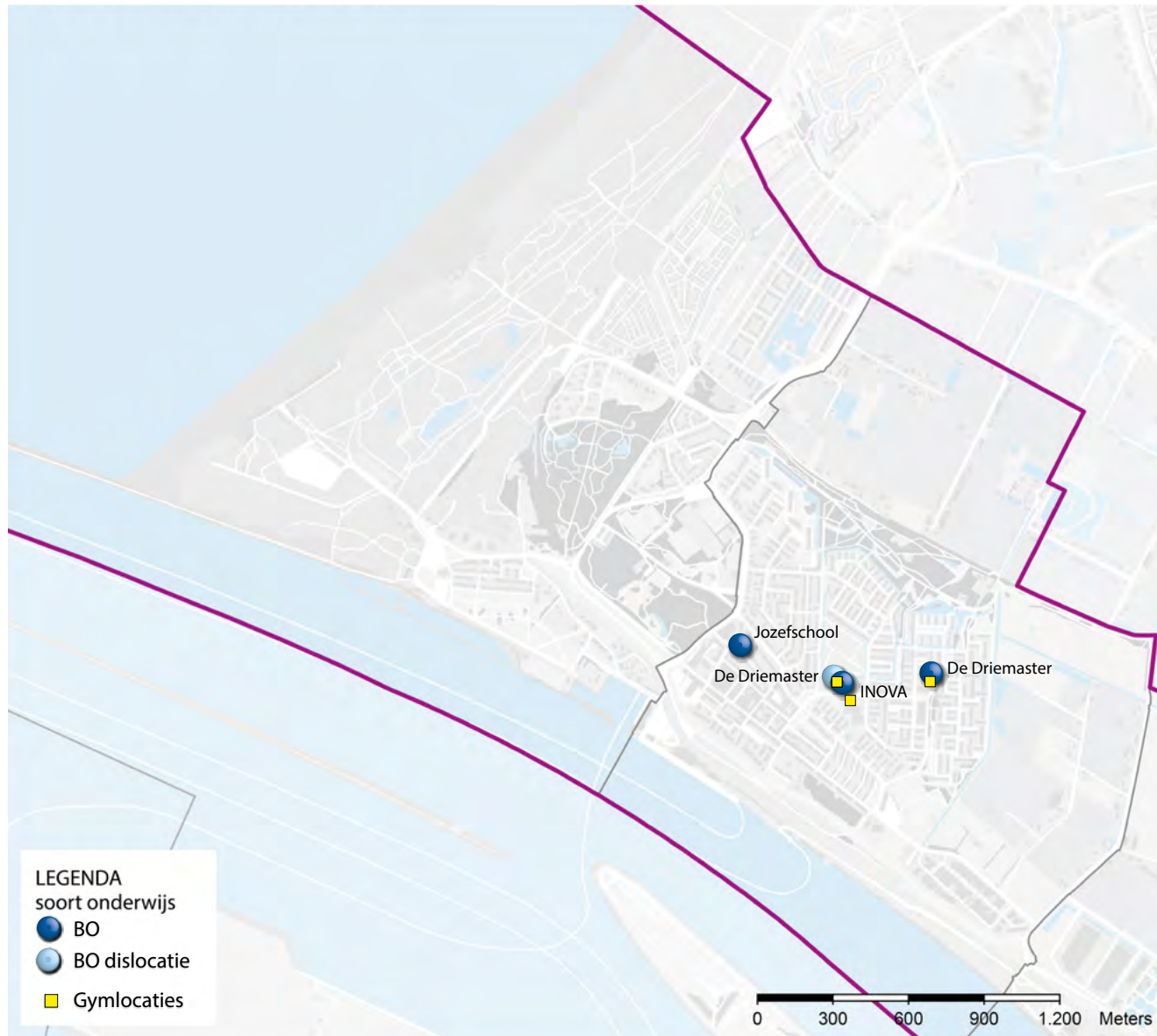
Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom nu niet aan de orde. Op termijn is dit wel aan de orde in het nieuw te ontwikkelen gebied.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Hoek van Holland geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Figuur 14 - Scholenkaart Hoek van Holland

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
Kind en Onderwijs Rotterdam	De Driemaster	07ZC00	Hoekse Hillweg 115 Dislocatie: Mercatorweg 155	Nee	365
BOOR	Inova	00DO00	Mercatorweg 155	Ja	101
RVKO	Jozefschool	16IL00	Planciusstraat 34	Nee	224

5.1.7 Hoogvliet

Gebied Hoogvliet scoort 97 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is iets onder de gemiddelde score van de stad. Door sluiting van de locaties Westpunt en Andries van der Vlerk zijn leerlingen herverdeeld over de overige basisscholen wat zichtbaar wordt in groei op alle locaties. Zichtbaar is ook dat de geplande woningbouwontwikkeling wat minder snel op gang komt dan eerder werd verwacht. Op alle scholen komt het merendeel van de leerlingen uit Hoogvliet.

De bekende knelpunten in Hoogvliet zijn of worden aangepakt door lopende IHP-projecten en via aanvragen op het Huisvestingsprogramma. Vijf van de negen

basischoollocaties worden aangepakt in het kader van het IHP 2020-2023: twee locaties van Prisma, De Schakel, Zalmplaatschool en Plevier. Het aantal aandachtspanden wordt zo verminderd. Het aantal kleine scholen in het gebied is hiermee teruggebracht van vier naar één.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Hoogvliet zijn 9 basisscholen (en 1 dislocatie) met in totaal ruim 17.000 m² lesruimte en 1 school voor speciaal basisonderwijs. De ruimtebehoefte is lager, er is dus sprake van overschot in lesruimte. Er is ook een aantal scholen met ruimtetekort, maar dat kan niet worden opgevangen met dit overschot.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Hoogvliet wonen per 1 januari 2023 3.175 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen).

Tot 2040 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 24,2%. Hoogvliet Zuid groeit daarbij iets harder dan Hoogvliet Noord. Voor de basisgeneratie 12 tot 18 jaar geldt een groeiverwachting van 17%.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn twee scholen die onder de opheffingsnorm zitten (Jacobusschool en de Tuimelaar). De afgelopen jaren zijn het Westpunt en Andries v.d. Vlerk gesloten.

Gebiedsontwikkelingen

In Hoogvliet wordt de komende jaren nog een aanzienlijk aantal woningbouwprojecten uitgevoerd.

Conclusie

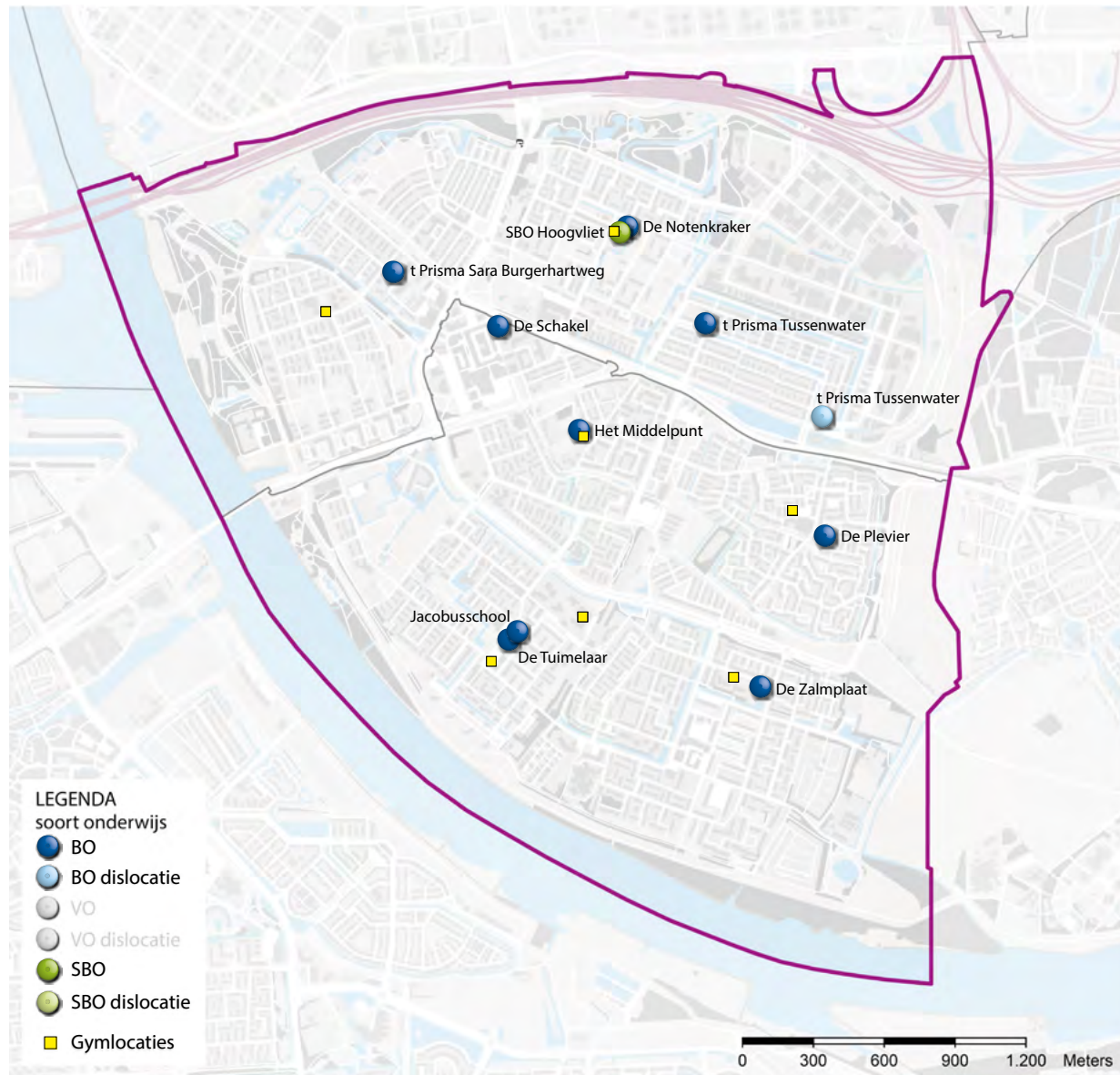
Uitbreiding van het aantal scholen is in Hoogvliet niet aan de orde. Wel wordt daar waar nodig de beschikbare capaciteit uitgebreid. Hier is al een toekenning voor vanuit HVP en IHP 2020-2023.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Hoogvliet geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Figuur 15 - Scholenkaart Hoogvliet

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
PCBO	De Zalmplaat	10QX00	Aalreep 10	Ja	564
PCBO	Het Middelpunt	09YO00	Cromme Meth 70	Nee	348
RVKO	Jacobusschool	16KS01	Hesselingstraat 5	Nee	130
RVKO	De Schakel	16ZM00	Cloese 4	Ja	222
BOOR	OBS 't Prisma Tussenwater	19DN00	Nieuwe Wetering 251 Dislocatie: Heersdijk 15	Ja	379
BOOR	OBS 't Prisma Sara Burgerhartweg	19DN01	Sara Burgerhartweg 60	Ja	237
BOOR	De Notenkraaker	19DQ00	Othelloweg 8	Ja	247
BOOR	De Tuimelaar	19DS00	Lengweg 146	Nee	179
BOOR	De Plevier	20KW00	Plevier 97	Ja	452
BOOR	SBO Hoogvliet	21HJ00	Othelloweg 8	Nee	81

5.1.8 IJsselmonde

Gebied IJsselmonde scoort 91 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is onder de gemiddelde score van de stad. In IJsselmonde wonen per 1 januari 2023 61.920 mensen. Een groei van 5,5% ten opzichte van tien jaar geleden (2013). Deze groei zien we ook terug in onderwijshuisvesting. Bij een aantal scholen zien we dat het

schuurt. Veel vervangende nieuwbouw is al aangevraagd en sommige scholen werken nu met noodunits. De plotselinge sluiting van de Van Brienoordschool (2023) geeft een extra uitdaging en ruimte voor (oud) IJsselmonde die onderzocht moet worden. De groei neemt in IJsselmonde alleen maar toe met de aanleg van Stadionpark waar op dit moment 4.500 nieuwe woningen gepland staan. Net als in Feijenoord zal dit invloed

Petrus Datheenschool

hebben op de basisgeneratie. Er wordt een nieuw scholencomplex voor voortgezet onderwijs gerealiseerd waar twee scholen, met zo'n 1.700 leerlingen, gehuisvest worden. Het project is al gestart, de oplevering is naar verwachting begin 2026.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In IJsselmonde zijn 14 basisscholen (en vier dislocaties), met in totaal 31.604 m² lesruimte en één school voor speciaal basisonderwijs. Er is sprake van een overschot van beschikbare lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In IJsselmonde wonen per 1 januari 2023 6.110 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 15,9%.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn twee scholen met een leerlingenaantal onder de opheffingsnorm. Recent is de Van Brienoordschool gesloten en moesten 383 leerlingen een nieuwe school vinden. Verschillende scholen in IJsselmonde hebben een aanzienlijk aantal leerlingen opgenomen. De twee gebouwen van de Van Brienoordschool blijven beschikbaar voor onderwijs. Op dit moment is nog onduidelijk welke scholen hierin gehuisvest zullen worden.

Gebiedsontwikkelingen

In IJsselmonde is de volgende grootschalige gebiedsontwikkeling aan de orde: Stadionpark/ Feyenoord City.

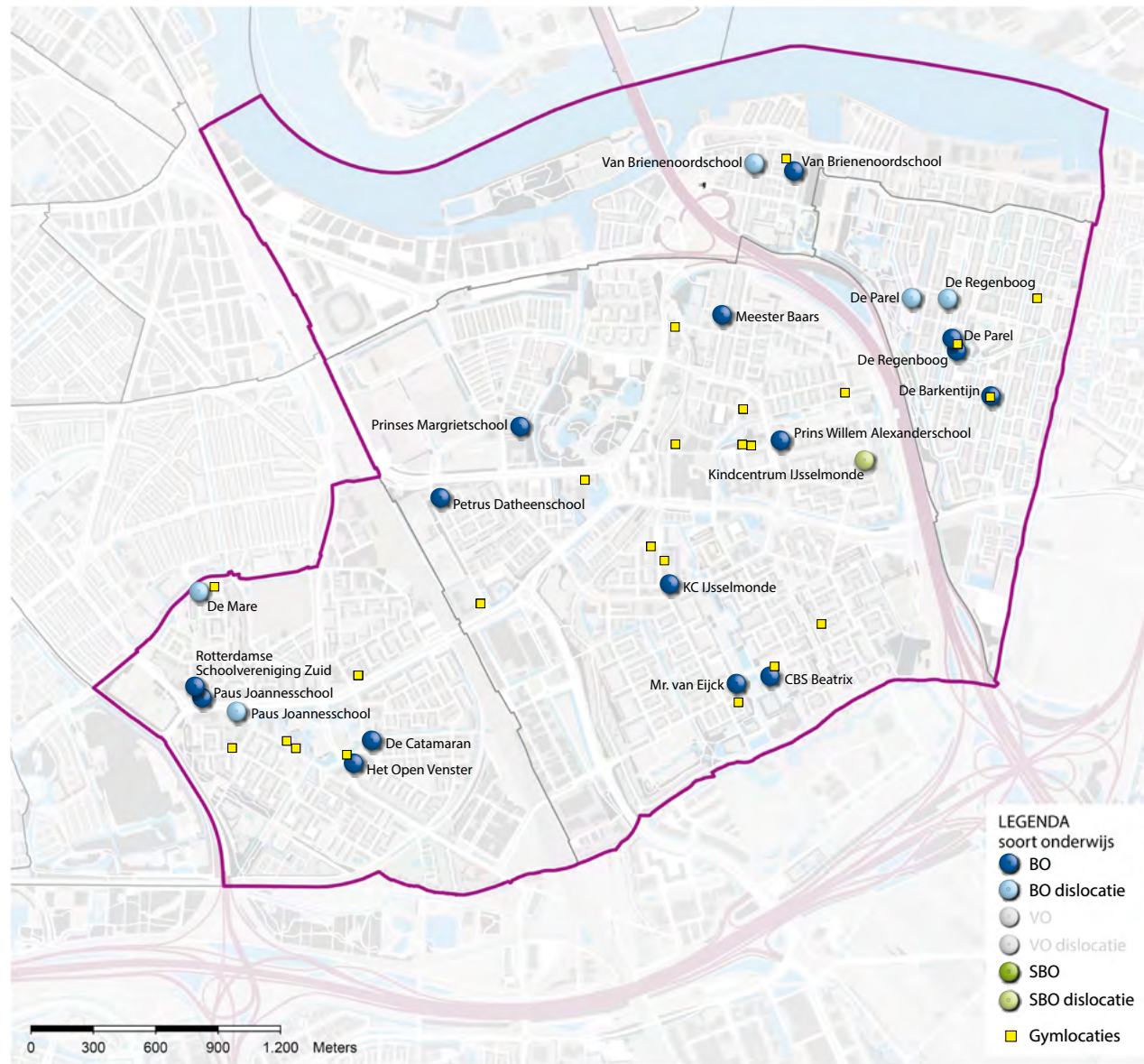
Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde. Uitzondering is Stadionpark, waar twee of drie nieuwe schoollocaties gepland zijn. De exacte locaties zijn nog niet bekend.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Rotterdamse Schoolvereniging Zuid	Stuart Millpad 84	Stichting Rotterdamse School Vereniging
Paus Joannesschool	Stuart Millpad 82	RVKO
Meester van Eijck	Ruimersdijk 100	RVKO
Petrus Datheenschool	Biezenkreek 15	VVOGG

Figuur 16 · Scholenkaart IJsselmonde

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
BOOR	De Catamaran	18WX00	Catullusweg 298	Ja	526
PCBO	Het Open Venster	04UT00	Catullusweg 11	Ja	247
Stichting Rotterdamse School Vereniging	Rotterdamse Schoolvereniging Zuid	07OL00	Stuart Millpad 84	Nee	193
PCBO	CBS Beatrix	09CV00	Herenoord 10	Ja	379
Vereniging Verstrekken BO op Reformatorische grondslag te Kootwijkerbroek en Rotterdam	Petrus Datheenschool	11VO00	Biezenkreek 15	Nee	88
PCBO	Prins Willem Alexanderschool	13HY00	Noorderhagen 80	Nee	274
PCBO	Prinses Margrietschool	13NA00	Sportlaan 80	Ja	241
PCBO	De Parel	14KK00	Molecatensingel 250 Dislocatie: Hoensbroeksingel 15	Nee	265
RVKO	Meester van Eijck	17AB00	Ruimersdijk 100	Nee	304
RVKO	Meester Baars	17CB00	Koninginneweg 228	Nee	371
RVKO	De Regenboog	17CM00	Gronsvelderf 105 Dislocatie: Molencatensingel 251	Nee	478
RVKO	Paus Joannesschool	17EA00	Stuart Millpad 82 Dislocatie: Elsschotstraat 9	Nee	497
BOOR	KC IJsselmonde	19BU00	Heindijk 20	Ja	339
BOOR	De Barkentijn	20FK00	De Haerestraat 17	Ja	158
BOOR	SBO KC IJsselmonde	20RV00	Heindijk 20/Oosterhagen 251	Ja	138
BOOR	Dislocatie De Mare (hoofdvestiging in Feijenoord)	18SV00	Fichtestraat 7	Ja	

5.1.9 Kralingen-Crooswijk

Gebied Kralingen-Crooswijk scoort 105 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is rond de gemiddelde score van de stad. In Kralingen-Crooswijk worden de afgelopen jaren forse stappen gezet om een aantal panden waarvan de bouwtechnische kwaliteit onvoldoende is, aan te pakken. De renovatie van de Vrijeschool Vredenhof en de nieuwbouw van Pierre Bayleschool (en Vier Leeuwen) zijn daar voorbeelden van. Komende jaren zijn de Bavokring, het gebouw aan de IJscclubstraat 9 (dislocatie Talmaschool) en de Waalseschool in combinatie met Koningin Wilhelminaschool aan de beurt.

Aandachtspunt voor scholen in Kralingen-Crooswijk blijft de hoge mate van segregatie. Ook is er een school onder de opheffingsnorm: OBS De Esch. Deze school is de enige school in De Esch, een wijk waar veel woningbouw gepland is.

Naast de aanpak van schoolgebouwen is de vervangingsopgave van gymzalen of sporthallen een aandachtspunt in Kralingen-Crooswijk. Knelpunt is het vinden van voldoende tijdelijke gymcapaciteit tijdens de aanpak van accommodaties. Er zijn helaas weinig alternatieven in de wijk. In het gebiedsgesprek is geconstateerd dat gemeente en de schoolbesturen hierin gezamenlijk tot (tijdelijke) alternatieve én creatieve oplossingen moeten komen.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

Kralingen-Crooswijk is een gebied met 14 primair onderwijs scholen (en 2 dislocaties) met ruim 29.000 m² lesruimte en 1 school voor speciaal basisonderwijs. Er is momenteel een overschot aan beschikbare lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Kralingen-Crooswijk wonen per 1 januari 2023 3.751 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). De komende jaren (tot 2040) wordt er een sterke groei in de basisgeneratie verwacht van 24,7%. Net als in andere delen van de stad zien we in de leerlingprognoses een hele lichte krimp of stabilisatie tot ongeveer 2030, en zal de leerlingengroei voornamelijk in de jaren daarna plaatsvinden. Deze 'demping' van de groei wordt vooral veroorzaakt doordat woningbouwplannen langer duren dan verwacht.

Ontwikkeling van de scholen

Vier scholen zitten onder de opheffingsnorm. De Vier Leeuwen en de Pierre Bayleschool fuseren en krijgen daarna vervangende nieuwbouw. De Esch is ook een kleine school, maar de enige basisschool in de Esch; een wijk waar op termijn grootschalige woningbouw wordt verwacht, gekoppeld aan de ontwikkeling van de Oostflank. De Koningin Wilhelminaschool zit ook onder de opheffingsnorm.

Gebiedsontwikkelingen

Een grote woningbouwontwikkeling is Nieuw-Kralingen. In het plangebied wordt ook een nieuwe schoollocatie met gymzaal ontwikkeld. Daarnaast speelt op langere termijn de ontwikkeling van de Oostflank, gekoppeld aan de nieuwe oeververbinding tussen Feijenoord en De Esch.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde. Uitzondering is Nieuw-Kralingen, waar een nieuwe basisschool voorzien is.

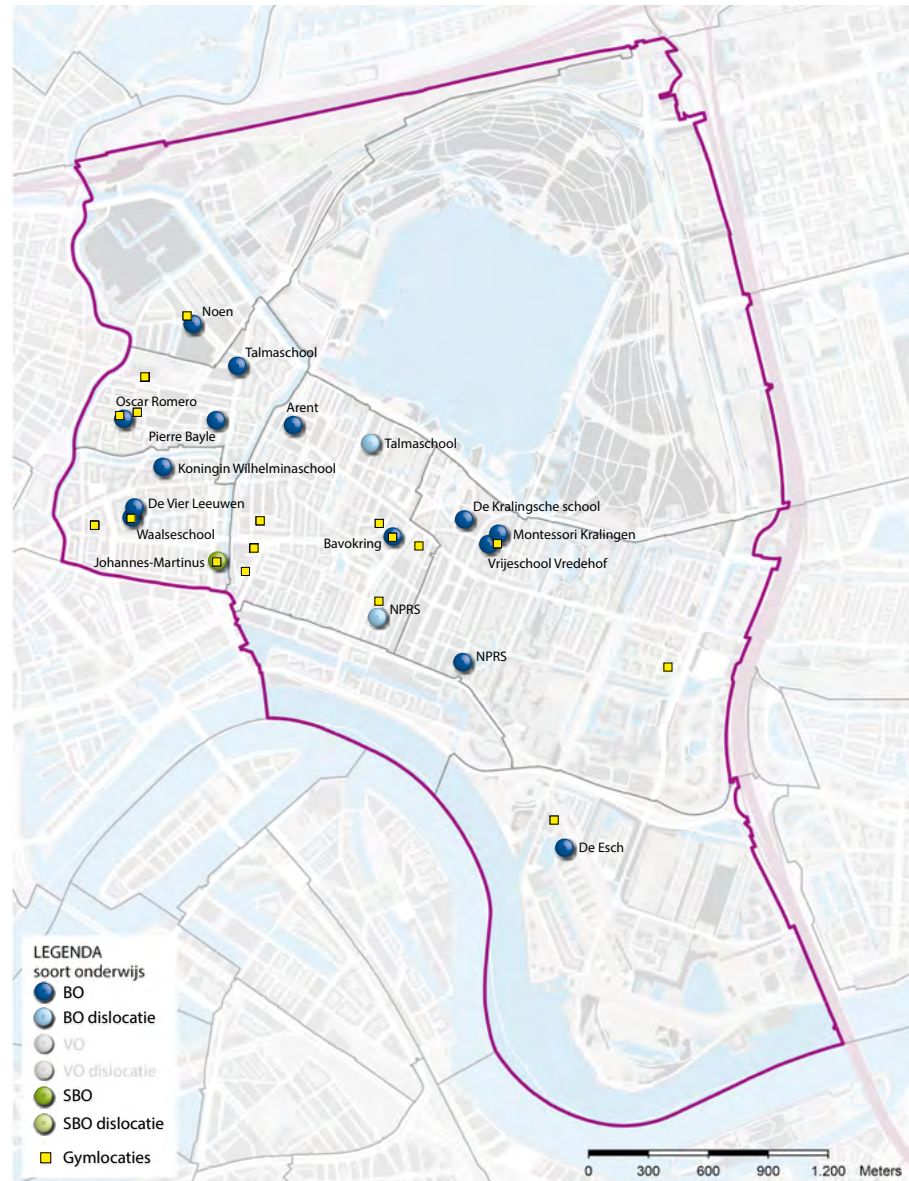
Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Nieuw-Kralingen	Nader te bepalen	Kind & Onderwijs Rotterdam
A.S. Talmaschool	IJscclubstraat 9	Kind & Onderwijs Rotterdam

Nieuwe Park Rozenburgschool

Figuur 17 · Scholenkaart Kralingen-Crooswijk

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
SIPOR	Noen	31CJ00	Paradijsplein 1	Nee	334
Kind & Onderwijs Rotterdam	A.S. Talmaschool	05SR00	Vaandrigstraat 15 Dislocaties: IJclubstraat 9 Benthuizerstraat 101 (noord)	Nee	346
Vereniging De Kralingsche School	De Kralingsche School voor basisonderwijs	05WM00	Rozenburglaan 27	Ja	201
Vereniging Montessori Kralingen (MSK)	Montessorischool Kralingen	05WN00	Vredehofweg 21	Nee	233
Kind & Onderwijs Rotterdam	Nieuwe Park Rozenburg School	06NO00	Hoflaan 113 Dislocatie: Assendelftstraat 7	Nee Ja	612
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland (SVZH)	Vrije school Vredehof	09DH00	Vredehofweg 30	Ja	252
BOOR	De Vier Leeuwen	09GQ00	Goudseweg 15	Ja	144
BOOR	Obs Pierre Bayle	10UF00	Alberta Wellingpad 6	Ja	78
Kind & Onderwijs Rotterdam	Waalse School	14CL00	Goudseweg 25	Ja	411
Kind & Onderwijs Rotterdam	Arent Basisschool	14HY00	Jaffahof 75	Ja	335
Kind & Onderwijs Rotterdam	Koningin Wilhelminaschool	15FO00	Koepelstraat 10	Ja	140
RVKO	De Bavokring	17TU00	Willem Ruyslaan 17	Ja	279
RVKO	Oscar Romeroschool	18AK00	Isaac Hubertstraat 151	Ja	185
BOOR	De Esch	20HQ00	Lage Filterweg 4	Ja	116
RVKO	SBO Johannes-Martinus	19HS00	Boezemweg 172	Ja	73

5.1.10 Noord

Gebied Noord scoort 113 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is boven de gemiddelde score van de stad. In Noord is sprake van een overcapaciteit aan onderwijshuisvesting, waardoor de verwachte toekomstige groei binnen de huidige capaciteit opgevangen kan worden. In Noord zijn enkele panden in het basisonderwijs waarvan de bouwtechnische kwaliteit onvoldoende is. In Noord gaat dit onder andere over de Dominicus (Noorderhavenkade 30), De OBS Margriet (Sonmanstraat), de Prinses Julianaschool (Snellemanstraat) en De Fontein (Hoyledestraat). Ook de nulmeting laat zien dat met name op het onderdeel duurzaamheid nog veel te winnen valt. De schoolbesturen willen op de langere termijn nog meer schoolgebouwen in het gebied aanpakken.

Aandachtspunten voor de scholen in Noord zijn de hoge mate van segregatie, de relatief grote uitstroom van leerlingen uit het gebied en het aantal scholen onder de opheffingsnorm. Het scholenbestand in Noord is zeer gevarieerd.

In het vorige IHP 2019-2023 zijn enkele huisvestingsprojecten in gang gezet. Dit om de omvang van een aantal scholen groter en tegelijkertijd toekomstbestendiger te maken. Dit door zowel de fysieke aanpak van panden (bijvoorbeeld Dominicus) als het opheffen (Het Plein) en het opnieuw positioneren van scholen (zoals IKC De Lis). Er is nog steeds een aantal (te) kleine scholen in het gebied. Ambitie is om deze (te) kleine schoollocaties toekomstbestendiger te maken, dus groter qua omvang en stabiel. In sommige gevallen volstaat een 'vinger aan de pols'. De leerlingenprognose van Pronexus laat een groei zien op langere termijn. De basisgeneratie groeit immers in het gebied. In andere gevallen is het belangrijk dat schoolbesturen mogelijkheden tot groei onderzoeken en de komende jaren een plan van aanpak maken.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Noord zijn 12 basisscholen (en 2 dislocaties), met ruim 21.000 m² lesruimte en 1 school voor speciaal basisonderwijs (CSBO Bergkristal). De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus een overschot aan lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Noord wonen per 1 januari 2023 3.191 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). De komende jaren (tot 2040) wordt er een lichte groei van de

basisgeneratie verwacht in Noord van 3%. Net als in veel andere gebieden in de stad zien we eerst een lichte krimp waarna vanaf 2030 het aantal leerlingen groeit.

Ontwikkeling van de scholen

Er zijn per oktober 2022 6 scholen onder de opheffingsnorm (IKC De Lis, Juliana van Stolbergschool, Imeldaschool, Prinses Julianaschool, De Fontein en De Klimop) en 1 school op de opheffingsnorm (Dominicus).

Gebiedsontwikkelingen

In Noord zijn twee grootschalige gebiedsontwikkelingen aan de orde: ZoHo (Zomerhofkwartier) en Pompenburg. Tussen ZoHo en Pompenburg komt op de Schoterboshof een nieuwe basisschool. Deze school vangt ook een deel van de toename van het aantal kinderen in gebied Centrum op.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde.

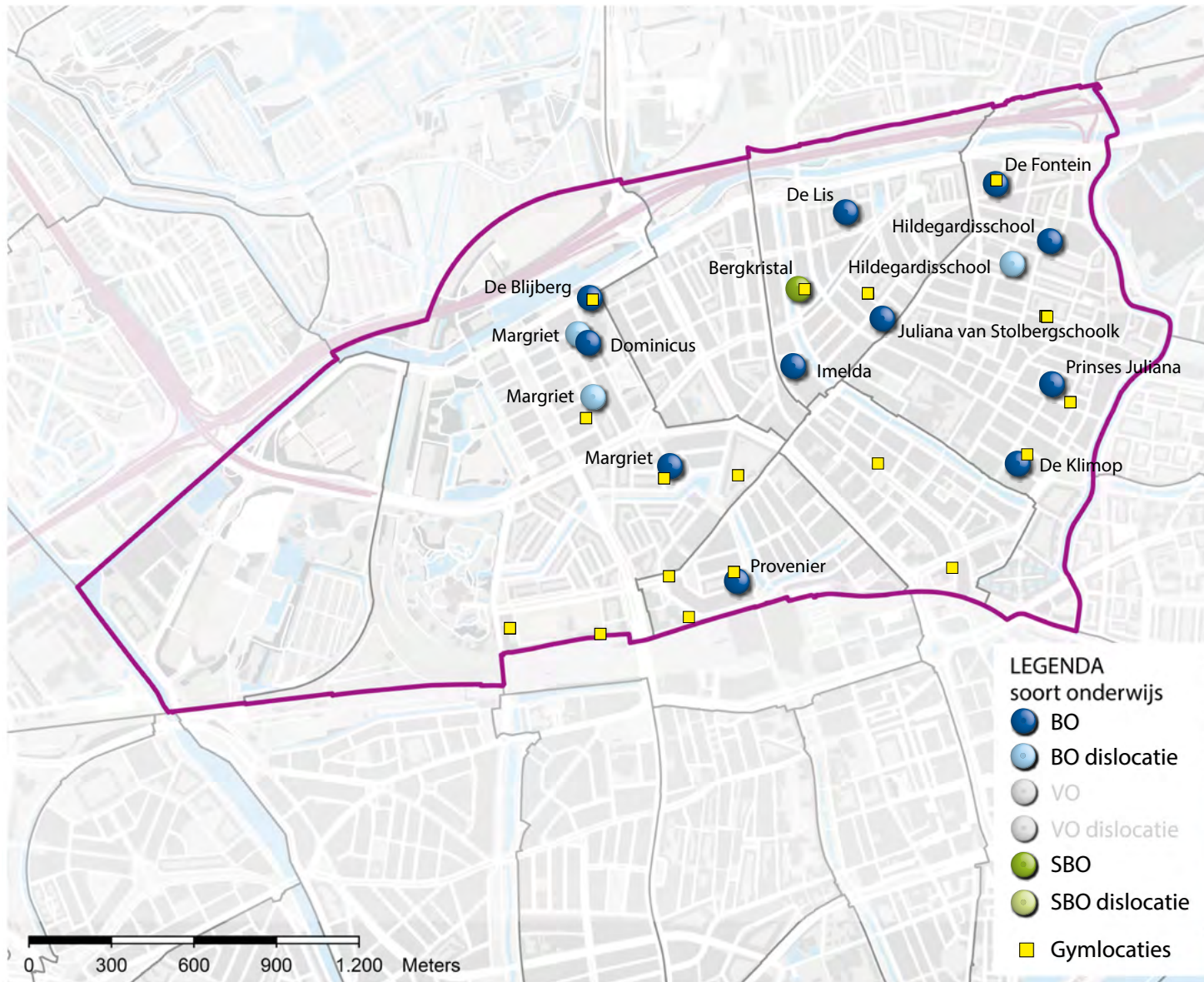
Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Noord geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Hildegardisschool

Figuur 18 · Scholenkaart Noord

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
RVKO	Imelda School	17UE00	Veurstraat 3-7	Nee	169
Kind & Onderwijs Rotterdam	Prinses Juliana	04FI00	Snellemanstraat 47	Ja	147
Kind & Onderwijs Rotterdam	De Fontein	08AO00	Hoyledestraat 25	Ja	164
Kind & Onderwijs Rotterdam	IKC De Lis	14FG00	Bieslandstraat 61	Ja	151
BOOR	De Margriet	14JR00	Nolensstraat 44 Dislocatie: Noorderhavenkade 30 Sonmanstraat 87	Nee Ja Ja	541
Kind & Onderwijs Rotterdam	Juliana van Stolbergschool	14KP00	Rodenrijselaan 74	Nee	158
BOOR	De Klimop	16JC00	Rembrandtstraat 27	Nee	117
RVKO	Hildegardis	17TZ00	Verbraakstraat 7 Nevenvestiging: Louwerslootstraat 135	Nee	234
RVKO	Dominicus	17YR00	Noorderhavenkade 45d	Ja	182
RVKO	De Provenier	18AH00	Harddraverstraat 7	Nee	250
BOOR	OBS Blijberg Jenaplan	31MV00	Gordelweg 216-217	Ja	428
Kind & Onderwijs Rotterdam	SBO Bergkristal	03AF00	Bergsingel 132B	Nee	94

5.1.11 Overschie

Gebied Overschie scoort 120 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is boven de gemiddelde score van de stad. In Zestienhoven stabiliseert de groei zich na een piek. Met een tweede permanente locatie in Zestienhoven is er voldoende onderwijs-huisvesting. Eventueel kan tijdens de piek tijdelijk de gymzaal aan de Woensdrechtstraat behouden worden voor het bewegingsonderwijs. In Oud Overschie zijn er meerdere projecten op het gebied van onderwijshuisvesting. Hierbij is rekening gehouden met de in de toekomst benodigde capaciteit. Wel moeten de gebiedsontwikkelingen gemonitord blijven.

Albert Schweitzerschool

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Overschie zijn 6 basisscholen (en 3 dislocaties en 1 nevenvestiging), met in totaal ruim 12.000 m² lesruimte. Dit is voorlopig voldoende voor de ruimtebehoefte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Overschie wonen per 1 januari 2023 2.485 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 11,6%.

Ontwikkeling van de scholen

Twee scholen zitten onder de opheffingsnorm, waarvan een nieuw gestarte school in verband met de groei van het gebied.

Gebiedsontwikkelingen

In Overschie is de volgende grootschalige gebiedsontwikkelingen gepland: de herontwikkeling van Starrenburg.

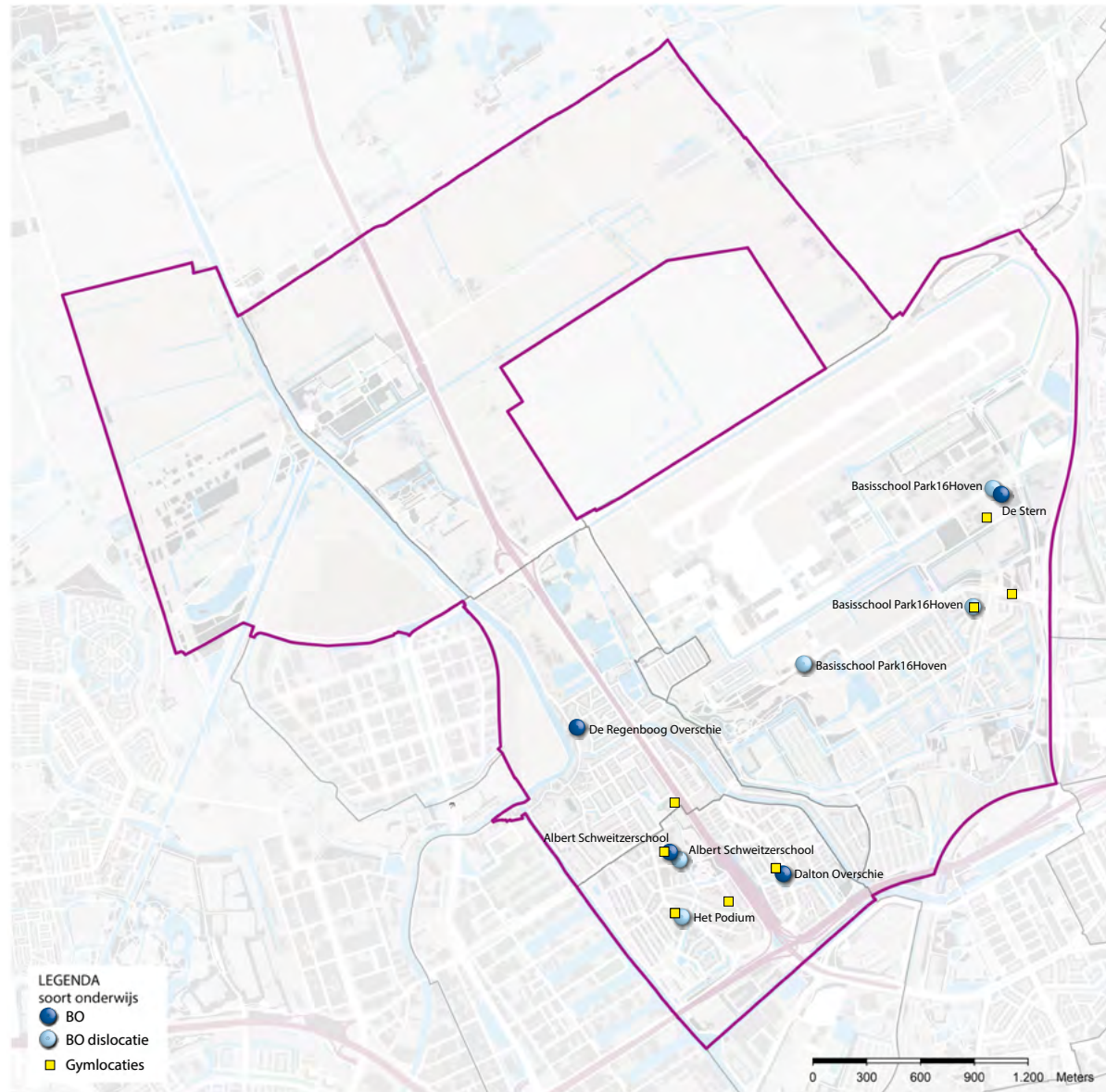
Conclusie

Er is voldoende beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen is in dit gebied daarom niet aan de orde. Met de lopende projecten is er al voldoende capaciteit.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Overschie geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Figuur 19 - Scholenkaart Overschie

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
Kind & Onderwijs Rotterdam	CBS Overschie-De Regenboog	09CW00	Delftweg 46	Ja	221
Kind & Onderwijs Rotterdam	De Stern	09CW01	Woensdrechtstraat 9A	Nee	143
Kind & Onderwijs Rotterdam	Het Podium (dislocatie Prinses Margriet, hoofdlocatie Delfshaven)	03GE01	Burgemeester Koningssingel 39	Ja	117
BOOR	Openbare Daltonschoon Overschie	17FH00	Abtsweg 77	Ja	208
RVKO	Albert Schweitzerschool	17SW00	Baanweg 20 Dislocatie: Jan Steenstraat 30	Ja Ja	478
BOOR RVKO	Park 16Hoven	31WF00	Tinbergenlaan 50-52 Dislocatie: Woensdrechtstraat 9b Van der Duijn van Maasdamweg 701	Nee	430 438

5.1.12 Pernis

Gebied Pernis scoort 125 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is boven de gemiddelde score van de stad. Beide scholen in Pernis zijn onlangs gerenoveerd, het Waterschip in 2017 en de Plataan in 2019. De groei van de Plataan is naar verwachting op te vangen in het gebouw, bij het Waterschip is op termijn uitbreiding mogelijk. Aandachtspunt bij de ontwikkeling van extra onderwijsruimte is de industriële omgeving van het gebied (denk aan geluidscontouren, externe veiligheid).

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Pernis zijn 2 basisscholen met in totaal ruim 2.500 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een lager. Er is dus een overschot aan lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Pernis wonen per 1 januari 2023 389 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een relatief grote groei van de basisgeneratie verwacht van 40,2% (+ 158 kinderen), vooral door woningbouwontwikkeling. Deze groei is terug te zien in de groeicijfers voor beide basisscholen. Voor de basisgeneratie 12 tot 18 jaar geldt een groeiverwachting van tussen 10-20%.

Ontwikkeling van de scholen

De Plataan van Stichting BOOR zit onder de opheffingsnorm maar blijft behouden omdat het de enige openbare basisschool in het gebied is.

Gebiedsontwikkelingen

In Pernis zijn geen grootschalige gebiedsontwikkelingen aan de orde, wel worden er woningen gebouwd.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom nu niet aan de orde.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Er zijn voor gebied Pernis geen investeringsprojecten voorzien in de periode 2024-2027.

Figuur 20 · Scholenkaart Pernis

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
PCBO	Het Waterschip	08VN00	Burgemeester Beyenstraat 81	Nee	220
BOOR	De Plataan	19CF00	Polluxstraat 12	Nee	127

5.1.13 Prins Alexander

Gebied Prins-Alexander scoort 115 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is boven de gemiddelde score van de stad. In Nesselande daalt het aantal leerlingen in de basisschool. In de andere gebieden wordt groei verwacht, maar pas over een aantal jaren. In 2023 zien we dat er weinig leegstand is in Prins Alexander om die groei op te vangen. Daarom breiden we tot aan 2027 de hoeveelheid vierkante meters onderwijs-huisvesting uit door de projecten die al lopen in het gebied. Daarnaast investeren we in de kwaliteit van drie schoollocaties, waarvan de kwaliteit onvoldoende is. Ook hierbij houden we rekening met de benodigde toekomstige capaciteit. Ook zorgen we voor passende huisvesting voor een startende school.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Prins Alexander zijn 26 basisscholen (en 7 dislocaties), met in totaal ruim 58.000 m² lesruimte en 2 scholen voor speciaal basisonderwijs. De ruimtebehoefte ligt wat lager, er is dus sprake van een klein overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Prins Alexander wonen per 1 januari 2023 8.315 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt een groei van de basisgeneratie verwacht van 11,7%.

Ontwikkeling van de scholen

In het najaar 2023 is Klein Rotterdam gesloten omdat de school te weinig leerlingen had (34). Daarmee is er nu nog een school onder de opheffingsnorm, en twee scholen er tegenaan. Er zijn ook grote basisscholen in het gebied, met name in Nesselande. Het Tangram en Spectrum hebben elk meer dan 700 leerlingen, verdeeld over meerdere locaties. Basisschool De Stelberg heeft meer dan 600 leerlingen. Recent is basisschool Hira geopend. Deze school is gestart in medegebruik bij Comenius College. Voor Hira wordt in de komende jaren passende (zelfstandige) huisvesting gerealiseerd.

Gebiedsontwikkelingen

In Prins Alexander is de volgende grootschalige gebiedsontwikkeling aan de orde: herontwikkeling Alexanderknoop.

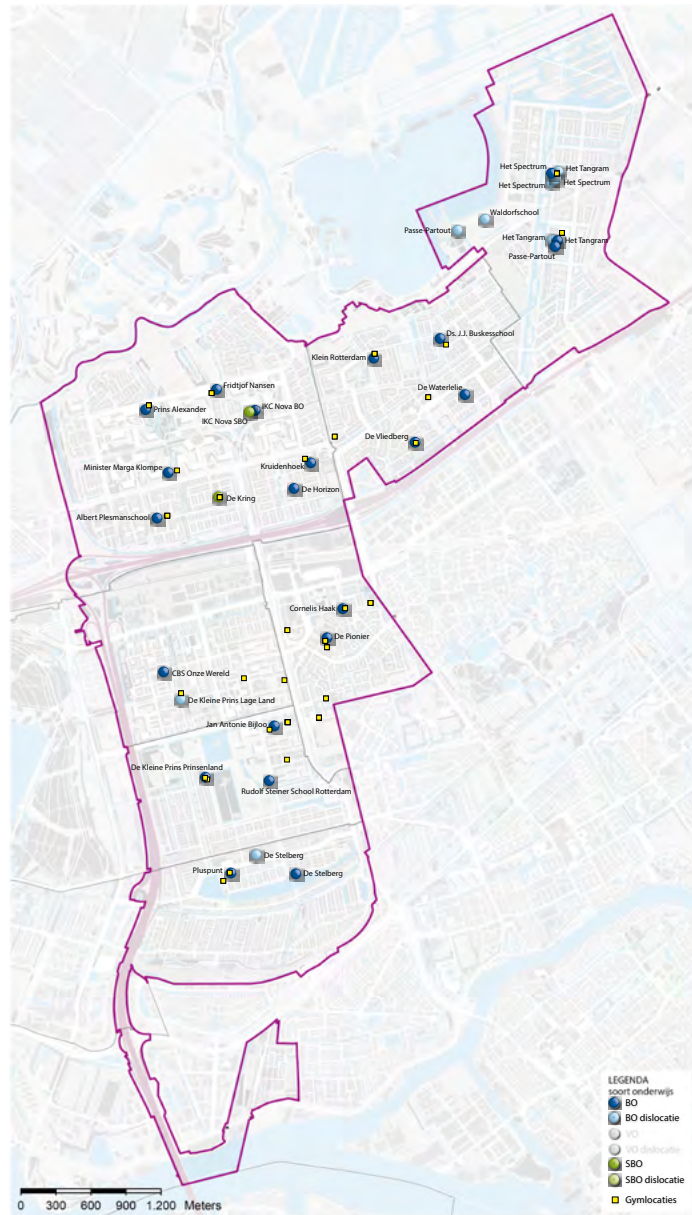
Conclusie

In Prins Alexander is uitbreiding van het aantal scholen niet aan de orde. De lopende projecten spelen in op de capaciteit die in de toekomst nodig is.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Cornelis Haak	Algiersstraat 6	Kind & Onderwijs Rotterdam

Figuur 21 - Scholenkaart Prins Alexander

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	Rudolf Steiner Rotterdam	08CM00	Michelangelostraat 375	Nee	211
Kind & Onderwijs Rotterdam	CBS Onze Wereld	08UY00	Cornelis Danckertsstraat 34	Nee	290
Kind & Onderwijs Rotterdam	IKC Nova	09TC00	Bertrand Russellplaats 7-9	Ja	175
Kind & Onderwijs Rotterdam	Albert Plesmanschool	10MO00	Nieuwe Ommoordseweg 99	Ja	243
Kind & Onderwijs Rotterdam	Cornelis Haak	11BY00	Algiersstraat 6	Nee	201
Kind & Onderwijs Rotterdam	Ds. J.J. Buskesschool	11OS00	Ben Websterstraat 3-11	Nee	274
RVKO	De Vliedberg	16YW00	Korne 180	Nee	181
BOOR	Jan Antonie Bijloo	17EO00	Rodaristraat 31	Ja	213
BOOR	Fridtjof Nansen	17NU00	Nansenplaats 4-6	Ja	378
BOOR	Kruidenhoek	17OJ00	Geelkruid 27-29	Ja	217
BOOR	Prins Alexander	17OY00	Curieplaats 20	Ja	281
RVKO	De Pionier	17RL00	Valenciadreef 6	Ja	346
RVKO	Min. Marga Klompéschool	17RX00	Robert Kochplaats 346-348	Ja	233
RVKO	De Horizon	17SL00	Goudkruid 105-107	Ja	258
BOOR	Passe-Partout	18BL00	Marcel Duchamp plein 802 Dislocatie: Kosboulevard 30	Ja	438
BOOR	OBS De Waterlelie	18BO00	Veluwemeer 1	Nee	160
BOOR	Pluspunt	24NY00	Maria Wesselingstraat 14	Nee	187
RVKO	De Kleine Prins	24NZ00	Clara Egginkstraat 4	Nee	409
RVKO	De Kleine Prins	24NZ01	Van Bassenstraat 19	Nee	254

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
Kind & Onderwijs Rotterdam	De Stelberg	24PA00	Clazina Kouwenbergzoom 130 Dislocaties: Jacques Dutilhweg 401 Jacques Dutilhweg 403	Nee	644
Kind & Onderwijs Rotterdam	Het Spectrum	27XK00	Robert van 't Hoffstraat 10 Dislocatie: Cesar Domelastraat 87-95	Nee Nee	713
RVKO	Het Tangram	28CL00	Marcel Duchampplein 801 Dislocaties: Robert van 't Hoffstraat 10 Kosboulevard 5 Marcel Duchampplein 5-6	Nee	777
Kind & Onderwijs Rotterdam	IKC Nova voor speciaal basisonderwijs	09EB00	Bertrand Russellplaats 7	Ja	116
BOOR	SBO De Kring	20KY00	Nieuwe Ommoordseweg 30	Nee	55
SIPOR	Hiraa	32AX00	Kromhoutstraat 1-7	Nee	92

5.1.14 Rozenburg

Gebied Rozenburg scoort 101 op de Sociale index van het Wijkprofiel. Dit is rond de gemiddelde score van de stad. Het onderwijslandschap in Rozenburg is versnipperd met meerdere kleine schoolgebouwen. Er zijn vier basisscholen van drie schoolbesturen. De Phoenix is verspreid over drie locaties, deels in noodlokalen. De Regenboog is gehuisvest op twee verschillende locaties. Er is weinig in- en uitstroom met andere gebieden, het schoollandschap is een goede afspiegeling van de wijk en het overgrote deel van de kinderen gaat in of dicht bij de wijk naar school.

Door een integrale aanpak van het totale onderwijslandschap kunnen in één keer meerdere knelpunten opgelost worden. Zoals vernieuwing van verouderde gebouwen (vervangingsopgave), verminderen van het aantal (dis)locaties per school en integrale aanpak van onderwijs en zorg. Zowel RVKO als Stichting BOOR en Edumare staan open voor het verkennen van samenwerkingsmogelijkheden tussen scholen. Een wens is twee grote/sterke nieuwe schoollocaties voor heel Rozenburg. Deze locaties moeten in twee IHP-perioden na elkaar worden ontwikkeld. Het alternatief is gefaseerd vernieuwen van de (oudste) gebouwen en clustering op drie locaties. Op termijn speelt mogelijk een uitbreidingsvraagstuk bij basisschool De Rozenhorst. Basisschool De Rozenhorst is daarnaast ook een locatie voor schakelklas-leerlingen. De schakelklas lijkt een stabiele groep, maar de ontwikkeling (groei of krimp) is afhankelijk van externe factoren buiten de invloedssfeer van het IHP.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Rozenburg zijn 4 basisscholen (en 3 dislocaties), met in totaal ruim 7.800 m² lesruimte. Er zijn geen scholen voor speciaal basisonderwijs. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus sprake van overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

In Rozenburg wonen per 1 januari 2023 1.117 kinderen in de basisgeneratie (4- tot 12-jarigen). Tot 2040 wordt door woningbouw in de komende jaren een relatief forse groei van de basisgeneratie van 23% (+ 254 kinderen). Bij alle vier basisscholen is sprake van groei. Voor de basisgeneratie 12 tot 18 jaar geldt een lichte groeiverwachting (<10%).

Ontwikkeling van de scholen

Een school ligt onder de opheffingsnorm: Basisschool De Rank.

Gebiedsontwikkelingen

In Rozenburg zijn geen grootschalige gebiedsontwikkelingen aan de orde, wel worden er woningen gebouwd.

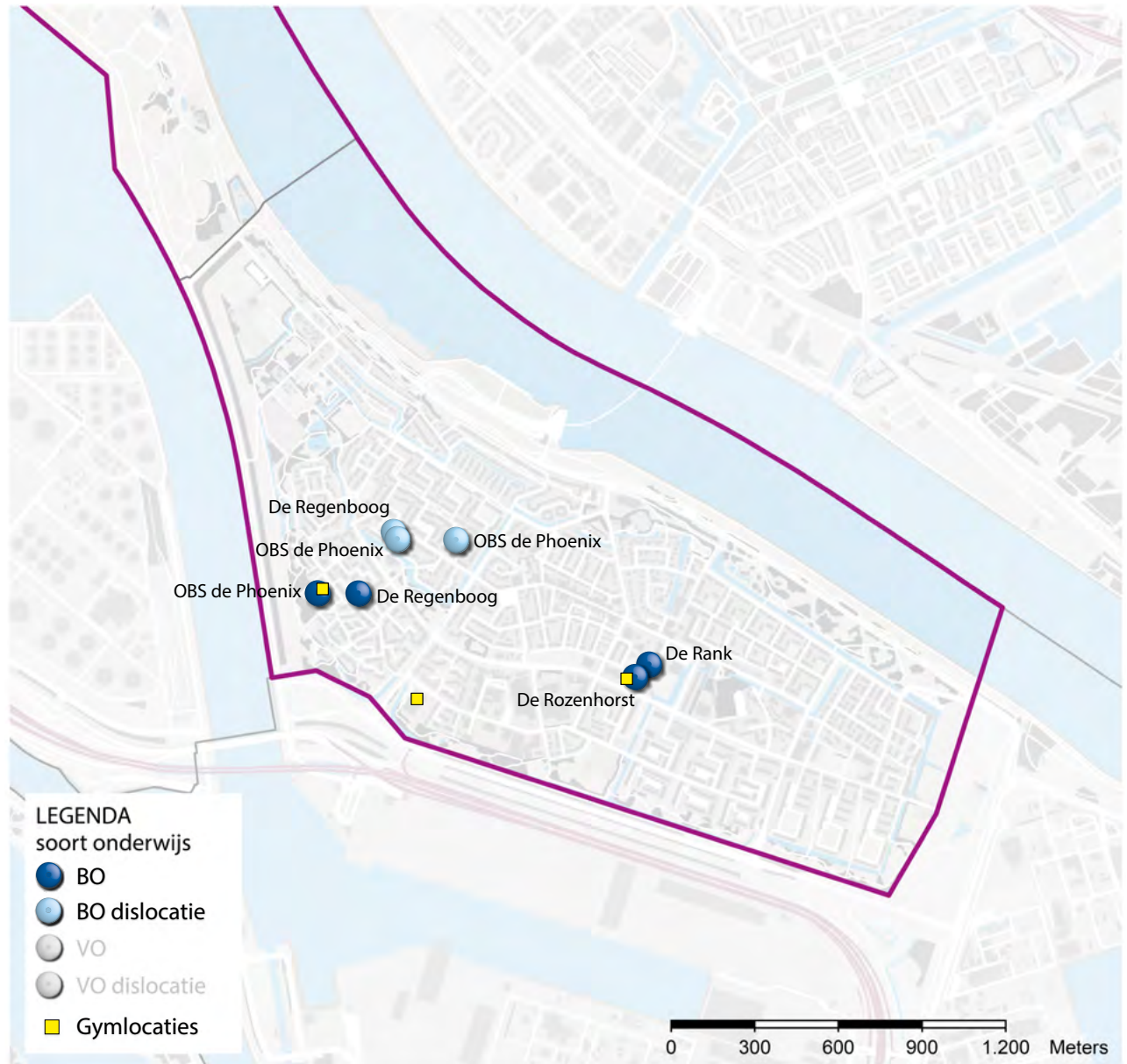
Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in dit gebied is daarom niet aan de orde.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
De Regenboog	Perengarde 1	EduMare
De Regenboog	Nachtegaallaan 25	EduMare
Basisschool de Phoenix	Bramenpad 1	BOOR
Basisschool de Phoenix	Nachtegaallaan 25	BOOR
Basisschool de Phoenix	Gruttostraat 2	BOOR

Figuur 22 - Scholenkaart Rozenburg

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
EduMare	De Regenboog	11VJ00	Perengarde 1 Dislocatie: Nachtegaallaan 25	Nee	197
RVKO	De Rozenhorst	03NB00	Jan Tooropstraat 1-3-5	Nee	317
EduMare	De Rank	11JU00	Jan van Goyenstraat 4	Nee	171
BOOR	Basisschool de Phoenix	11SY00	Bramenpad 1 Dislocaties: Nachtegaallaan 25 Gruttostraat 2	Nee	300

5.2 Gespecialiseerd onderwijs

Met onze inzet op inclusiever onderwijs beogen we dat minder kinderen worden doorverwezen naar het gespecialiseerd onderwijs. Met de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de Rotterdamse schoolbesturen verkennen we verdere samenwerking tussen gespecialiseerd en regulier onderwijs. Ook kijken we waar hun werkzaamheden en voorzieningen overlappen, om ze waar mogelijk te integreren

voor inclusiever onderwijs. Gespecialiseerd onderwijs blijft echter noodzakelijk, omdat een deel van de leerlingen behoefte heeft aan zeer specialistische zorg en ondersteuning.

Met de samenwerkingsverbanden en Rotterdamse schoolbesturen werken we aan een dekkend aanbod over de stad, met passende ondersteuning, toegankelijk onderwijs en

Mylty school De Brug

voldoende keuze voor alle kinderen. Ook streven we naar thuisnabij-onderwijs. Het is voor leerlingen en hun ouders prettig in de eigen buurt naar school te gaan, ook haalt dit de druk van het leerlingenvervoer en reistijden. Dit vraagt om een specifieke aanpak en duidelijke visie op hoe het regulier en gespecialiseerd onderwijs meer kunnen samenwerken en integreren.

Capaciteit en schoolomvang

Voor het gespecialiseerd onderwijs is er in heel Rotterdam 92.000 m² onderwijs-huisvesting beschikbaar. Dit is voldoende om in de behoefte aan lesruimte te voorzien.

Er zijn 45 scholen voor gespecialiseerd onderwijs.

- In het gespecialiseerd onderwijs zijn er enkele kleine locaties (minder dan 100 leerlingen) zoals het Bergse Veld, en Mr Schats Noord en Zuid, de Tylytschool en de Willeboerschool. De grootste locatie is een locatie van de Pilot (meer dan 200 leerlingen).
- Ook in het voortgezet gespecialiseerd onderwijs zijn er kleine locaties (minder dan 100 leerlingen): Middelland college, Reijerwaard college, School2Care, Hoge Brug, M.J. Schreuderschool, een vestiging van het Schreudercollege, Accent VSO Noord, een vestiging van het Passer College, Auris College en DB MFC Brainpark. Het Passer College heeft verder grote locaties van meer dan 200 leerlingen.

Goede spreiding

- De scholen voor gespecialiseerd onderwijs zijn vooral te vinden richting de randen van de stad, in het zuiden en noorden van Rotterdam. In Rozenburg, Pernis, Hoogvliet en Hoek van Holland is geen gespecialiseerd onderwijs aanwezig.
- De Rotterdamse scholen voor visueel beperkte leerlingen en scholen voor dove en slechthorende kinderen hebben een sterk regionale functie. Meer dan 40% van de leerlingen komt van buiten Rotterdam.
- Ook op scholen voor (voortgezet) gespecialiseerd onderwijs zien we dat een groot deel van de leerlingen van buiten Rotterdam komt.

Ontwikkelingen

Er is een aantal ontwikkelingen (in aantocht of al gereed) voor inclusiever onderwijs. Soms heeft dit een huisvestingscomponent, zoals:

- Mytylschool en Tylytschool met Rijndam
- Wolfert Dalton en Mytylschool De Brug
- Hoogbegaafdenonderwijs bij het Zuider Gymnasium (Beatrixschool)

Reisafstanden

Er is weinig aanbod van gespecialiseerd onderwijs in de randgemeenten. Vanwege de centrumfunctie van Rotterdam en het gespecialiseerde karakter van het onderwijs-aanbod reizen de leerlingen soms een flinke afstand. Veel leerlingen op de Rotterdamse scholen voor gespecialiseerd onderwijs komen van buiten de stad. Leerlingen maken veel gebruik van leerlingenvervoer. Sommige Rotterdamse leerlingen gaan buiten de stad naar een school voor gespecialiseerd onderwijs.

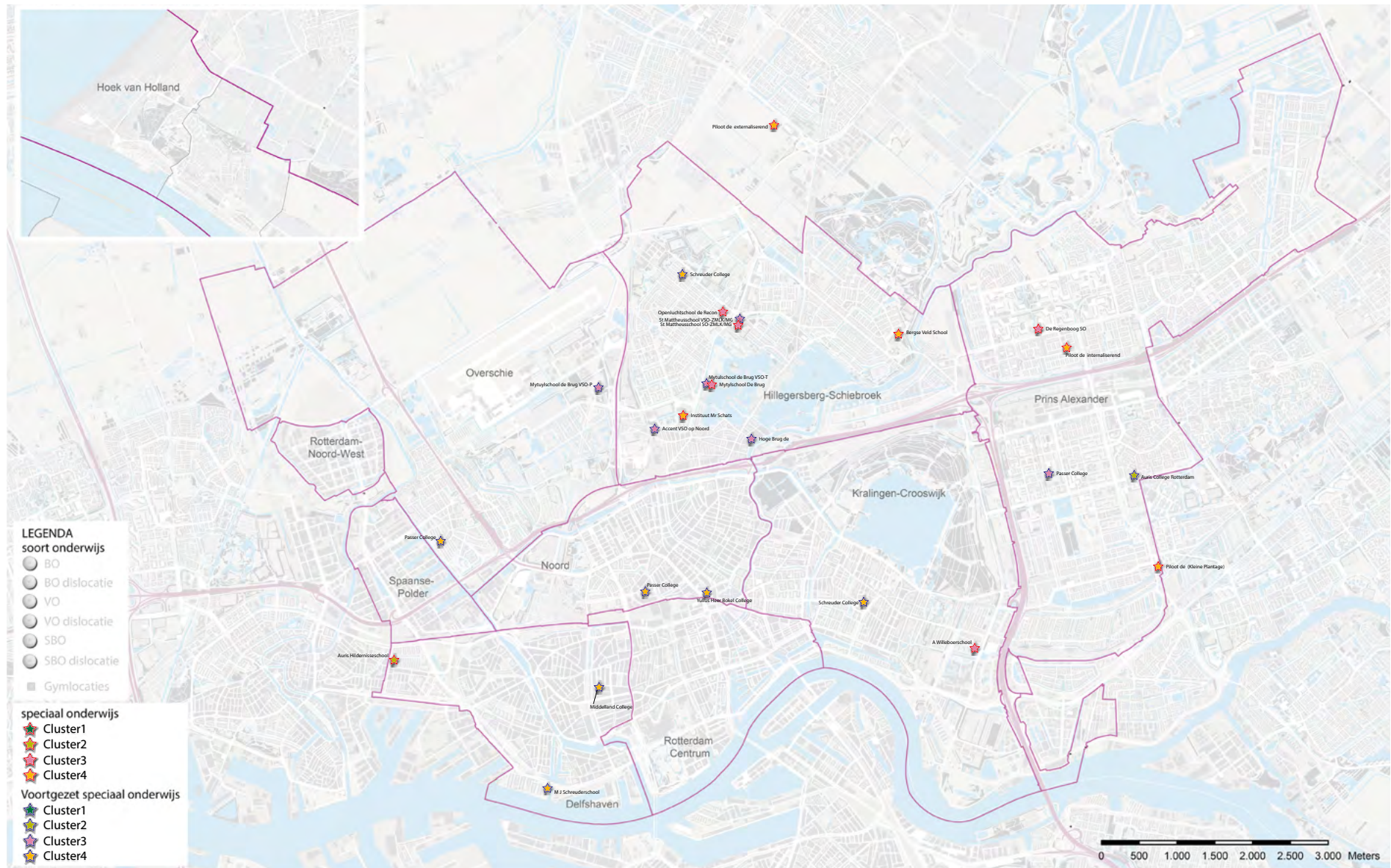
Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal scholen in deze sector is daarom niet aan de orde.

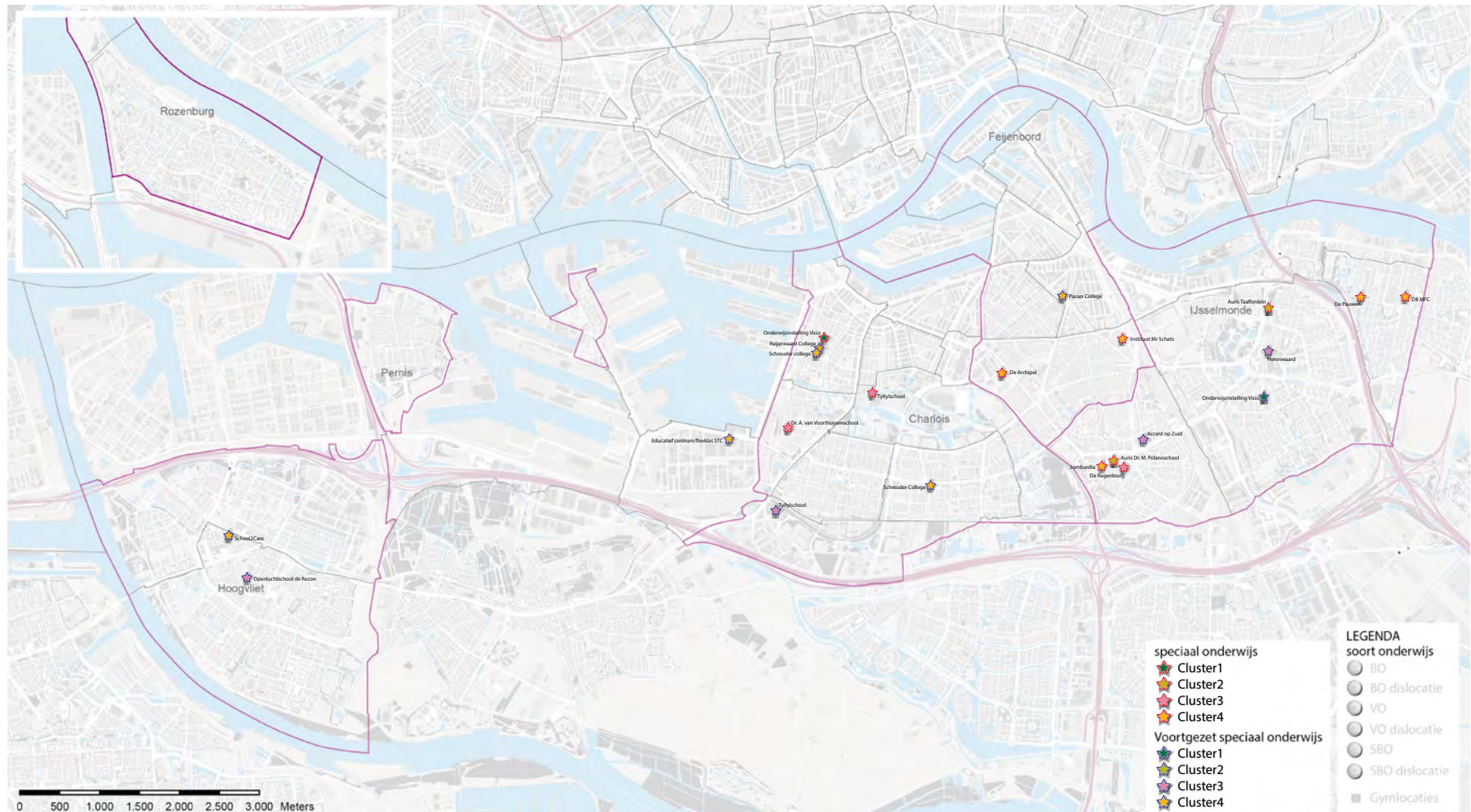
Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Tylytschool	Kromme Zandweg 65	BOOR
Instituut Mr Schats	Kastanjedaal 1	iHUB
Bergse Veld School voor Speciaal Onderwijs	Mozartlaan 150	iHUB
MFC	Rhijnauwensingel 160	Yulius

Figuur 23 · Scholenkaart Rotterdam Noord

Figuur 24 · Scholenkaart Rotterdam Zuid

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Cluster / onderwijssoort	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022 ⁸
CVO	Accent VSO op Zuid	02XM00	Pythagorasweg 80	VSO cluster 3	Nee	115
CVO	Accent VSO op Noord	02XM02	Erasmussingel 120	VSO cluster 3	Ja	91
AURIS	Auris Hildernisseschool	01JO10	Pinasplein 4	SO cluster 2	Nee	156
AURIS	Auris Dr. M. Polanoschool	01JO14	Guido Gezelleweg 12	SO cluster 2	Nee	103
AURIS	Auris College Rotterdam	01JO09	Malmopad 60	VSO cluster 2	Nee	88
AURIS	Auris Taalfontein	01JO20	Kraaijeveldstraat 2	SO cluster 2	Nee	183
BOOR	Archipel de	20RL00	Jan Ligthartstraat 10	cluster 4 gedrag SO	Nee	127
BOOR	Dr. A. van Voorthuysenschool	20RI00	Rollostraat 85B	cluster 3 ZMLK SO	Nee	168
BOOR	A Willeboerschool	20RJ00	Meindert Hobbemalaan 2	cluster 3 ZMLK SO	Ja	88
BOOR	Piloot de (Kleine Plantage)	20VT02	Kralingseweg 463	cluster 4 gedrag SO	Nee	370
BOOR	Piloot de internaliserend	20VT01	Nieuwe Ommoordseweg 30	cluster 4 gedrag SO	Nee	Onbekend
BOOR	Openluchtschool de Recon	20RT00	Dordtsestraatweg 472	cluster 3 VSO LZK	Nee	128
BOOR	Openluchtschool de Recon	20RT00	Olijflaan 6	cluster 3 SO LZK	Nee	118
BOOR	Tylylschool	18BD00	Kromme Zandweg 65	cluster 3 MG SO	Nee	48
BOOR	Tylylschool	18BD01	Charloisse Lagedijk 951D	cluster 3 MG VSO	Nee	49
BOOR	Mytylschool De Brug	20RX00	Ringdijk 84	cluster 3 LG SO	Ja	180
BOOR	Mytylschool de Brug VSO-T	20RX02	Ringdijk 84	cluster 3 LG VSO	Ja	150
BOOR	Mytylschool de Brug VSO-P	20RX01	Woensdrechtstraat 20	cluster 3 LG SVSO	Nee	Onbekend
BOOR	Passer College	20VT06	De Waghemakerstraat 11-15	cluster 4 gedrag VSO	Nee	523
BOOR	Passer College	20VT05	Hillevliet 126A	cluster 4 gedrag VSO	Nee	Onbekend
BOOR	Passer College	20VT07	Hoorneweg 45	cluster 4 gedrag VSO	Nee	Onbekend
BOOR	Passer College	20VT04	Klein-Coolstraat 37	cluster 4 gedrag VSO	Nee	Onbekend

8 Bij een aantal scholen staan alle leerlingen op één vestiging ingeschreven, waardoor bij enkele locaties het leerlingaantal ontbreekt.

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Cluster / onderwijssoort	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022 ⁸
BOOR	Herenwaard	20RI02	Herenwaard 35	cluster 3 ZMLK VSO	Nee	158
BOOR	Hoge Brug de	20RJ02	Hillegondastraat 19	cluster 3 ZMLK VSO	Ja	134
PCBO	De Regenboog SO	20KH00	Guido Gezelleweg 24	cluster 3 ZMLK SO	Nee	168
PCBO	De Regenboog SO	20KH00	Kelloggplaats 340	cluster 3 ZMLK SO	Nee	Onbekend
iHUB	Bergse Veld School voor Speciaal Onderwijs	00AW00	Mozartlaan 150	cluster 4 VSO	Nee	91
iHUB	Schreuder College	01BS00	De Villeneuvestraat 24	cluster 4 VSO	Nee	143
iHUB	Bergse Veld School voor Speciaal Onderwijs	00AW02	Mozartlaan 150	cluster 4 VSO	Nee	10
iHUB	M J Schreuderschool	01BS04	Schiemond 8	cluster 4 VSO	Nee	56
iHUB	Schreuder College	01BS08	Slinge 154-156	cluster 4 VSO	Nee	126
iHUB	Schreuder College	01BS09	Taborstraat 44	cluster 4 VSO	Nee	109
iHUB	Instituut Mr Schats	04AD02	Kastanjedaal 1	cluster 4 SO	Nee	92
iHUB	Instituut Mr Schats	04AD00	Van Enckevoirtlaan 129	cluster 4 SO	Ja	95
iHUB	Schreuder College (Quackstraat)	01BS10	De Quackstraat 77	cluster 4 VSO	Nee	66
iHUB	School2Care	05YX20	Klencke 603	cluster 4 VSO	Nee	4
iHUB	De Pauwen	04AD03	Hoensbroeksingel 15	cluster 4	Nee	Onbekend
Sint Martinus-stichting	Sint Mattheusschool SO-VSO-ZMLK/MG	17WK00	Aleyda Van Raephorstlaan 243	Cluster 3 SO/VSO	Nee	219
Yulius	Yulius Heer Bokel College	01UC16	Heer Bokelweg 260	cluster 4 VSO (HAVO)	Nee	114
Yulius	Middelland College	01UC23	Schietbaanlaan 118	Cluster 4 VSO (VMBO kader en MBO 1)	Nee	60
Yulius	Lombardia	01UC25	Moliereweg 629A	Cluster 4 SO	Nee	114
Yulius	MFC	01UC01	Rhijnauwensingel 160	Cluster 4 VSO(praktijk)	Nee	18
Yulius	Reijerwaard College	01UC24	De Quackstraat 77	Cluster 4 VSO(VMBO TL)	Nee	57

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Cluster / onderwijssoort	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022 ⁸
Visio	Onderwijsinstelling Sensis	25HE01	Heindijk 4	SO/VSO cluster 1	Nee	99

5.3 Voortgezet onderwijs

In de Wet voortgezet onderwijs 2020 (WVO 2020) zijn bepalingen opgenomen over stichting, opheffing, omzetting, splitsing, afsplitsing, verplaatsing en nevenvestigingen in het voortgezet onderwijs. De afspraken die schoolbesturen op basis hiervan maken over de voorzieningenplanning, worden vastgelegd in het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO).

In Rotterdam is er een lichte groei van het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs, ook in de komende jaren. Het onderwijsaanbod in het voortgezet onderwijs in Rotterdam is ruim en gevarieerd. Dat zien we ook aan het aantal leerlingen dat van buiten de stad komt. De spreiding van het onderwijsaanbod is niet gelijkmatig over de stad verdeeld, ook zijn enkele scholen relatief klein. Er is stevige concurrentie die op de ene locatie tot leegstand leidt en elders tot plaatsing van noodlokalen. De kwaliteit van de schoolgebouwen vraagt in sommige gebieden aandacht, terwijl er ook een

Libanon Lyceum

overschot aan lesruimte is. In het totaal is er ruim 377.000 m² lesruimte beschikbaar, terwijl de ruimtebehoefte zo'n 100.000 m² lager is. Het overschot aan ruimte is niet evenredig verdeeld; een aantal locaties is te klein voor het aantal leerlingen. Om tot een beter, samenhangend en gevarieerd onderwijsaanbod op de noordoever te komen, hebben de schoolbesturen in overleg met de gemeente afspraken gemaakt in het RPO.

Alle schoolbesturen met een school in Rotterdam hebben het RPO Rotterdam 2021-2026 ondertekend. In het RPO zijn bij de samenwerking en afstemming van het onderwijsaanbod in het voortgezet onderwijs de volgende uitgangspunten vastgelegd:

- a. Gezamenlijk bepalen de schoolbesturen en de gemeente Rotterdam de gewenste capaciteit van het aantal leerlingen dat met het onderwijsaanbod binnen de gemeente Rotterdam bediend kan worden.
- b. Nieuwe initiatieven streven naar samenwerking en/of vermindering van onderlinge concurrentie.
- c. Er wordt gestreefd naar levensvatbaar, kwalitatief goed en onderscheidend onderwijs en scholen met een logische spreiding over Rotterdam.
- d. Er wordt naar gestreefd dat de populatie van de scholen, rekening houdend met hun (identiteits)profiel, een afspiegeling vormt van de desbetreffende omgeving. Het onderwijsaanbod streeft naar het vasthouden en/of vergroten van integratie, diversiteit binnen de leerlingenpopulatie en het vergroten van kansengelijkheid.
- e. Het onderwijsaanbod wordt aangeboden in moderne/gemoderniseerde schoolgebouwen. Veranderingen in de onderwijshuisvesting dragen bij aan het realiseren van de gezamenlijke uitgangspunten.

In dit RPO 2021-2026 is een aantal afspraken opgenomen over onderwijshuisvesting. Enkele van deze afspraken worden in dit IHP geconcretiseerd. In het RPO is vastgelegd dat alle besturen vanwege grote overcapaciteit voor een periode van tien jaar afzien van aanvragen voor uitbreiding of interne aanpassingen. Ook financieren de besturen zelf geen tijdelijke huisvesting, alleen ter overbrugging van verhuizing of een verbouwing.

5.3.1 Voortgezet onderwijs op de noordoever

Op de noordoever zijn er zowel grote als kleine scholen, soms met kleine afdelingen. We zien zowel scholen die (sterk) groeien als scholen die krimpen. Andere scholen blijven min of meer stabiel in leerlingenaantal. De scholen op de noordoever zijn niet gelijkmatig verspreid. Er zijn veel scholen geconcentreerd rondom het Centraal Station. En er zijn clusters van scholen in Kralingen-Crooswijk, Prins Alexander en Hillegersberg-Schiebroek. Ook de spreiding van het praktijkonderwijs is onevenwichtig, er is geen praktijkonderwijs op de noordoever buiten de ring. Wel is er in het algemeen veel variatie in niveaus, concepten en profielen.

De groei van de basisgeneratie concentreert zich in Overschie (Park16Hoven) en Kralingen-Crooswijk (Nieuw Kralingen). In andere gebieden krimpt de basisgeneratie, met name in Delfshaven en Noord, net als in veel regiogemeenten waar een substantieel deel van de leerlingen in het voortgezet onderwijs vandaan komen. Op welke scholen dit effect zal hebben, is moeilijk voorspelbaar.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

Op de noordoever zijn 41 scholen voor voortgezet onderwijs, met in totaal ruim 220.000 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus sprake van overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

Tot 2040 wordt een lichte groei van de basisgeneratie verwacht (1,39%). De ontwikkeling verschilt per gebied. In Overschie en Kralingen-Crooswijk wordt nog een forse groei verwacht, terwijl in Delfshaven en Noord een krimp wordt verwacht.

Ontwikkeling van de scholen

De meeste scholen zijn stabiel in leerlingaantal. Enkele scholen laten een grote groei in leerlingaantal zien, zoals Rotterdam Designcollege en Lyceum Kralingen. Zoals afgesproken in het RPO 2021-2026 breiden sommige scholen uit, in verband met stijging van het leerlingaantal. Dit zijn het Rudolf Steiner College, het Montessori Lyceum en het Laurens Lyceum. Voor het Avicenna College komt een nieuwe locatie op de noordoever.

Gebiedsontwikkelingen

Op de noordoever is op drie plekken grootschalige gebiedsontwikkeling: Nieuw Kralingen, Alexanderknoop en Merwe4Havens.

Conclusie

Er is een overschot aan beschikbare lesruimte. Uitbreiding van het aantal schoollocaties op de noordoever is daarom niet aan de orde, met uitzondering van het Avicenna College.

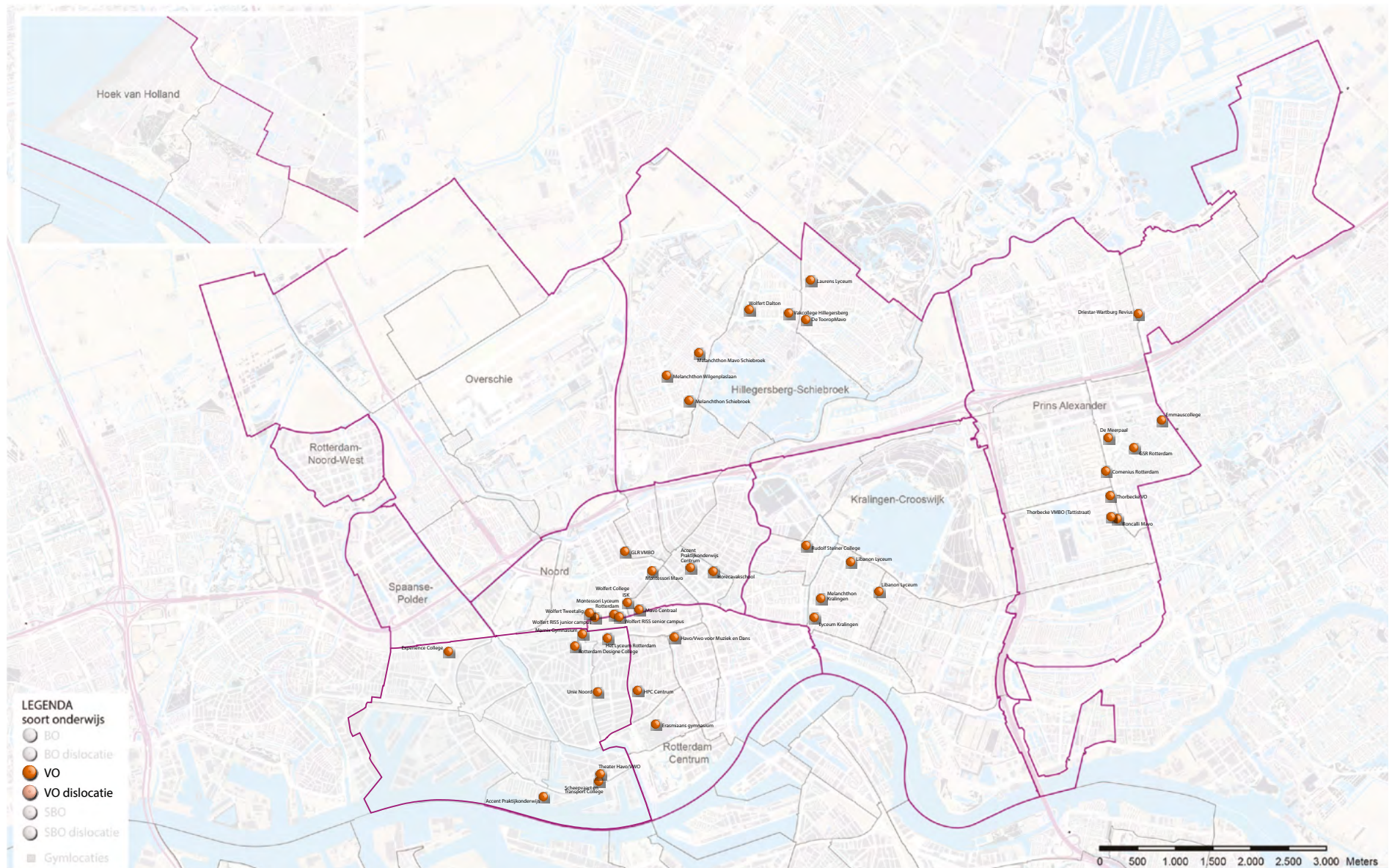
Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Avicenna	Spaanseweg 8	SIVOR
Emmauscollege	Alexandriestraat 40	Stichting Kavor

Wolfert Dalton

Figuur 25 · Scholenkaart Rotterdam Noord

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
LMC	Het Praktijkcollege Centrum	29VZ00	Schietbaanstraat 26	Nee	216
LMC	Unie Noord- locatie Experience College	02VG05	Spaanseweg 1	Nee	516
LMC	Unie Noord – Vakcollege Hillegersberg	02VG25	Icarusstraat 16	Ja	333
LMC	Unie Noord- Rotterdam Design College	02VG08	Beukelsdijk 145	Nee	795
LMC	Unie Noord- MAVO Centraal	02VG04	Stationssingel 70	Nee	277
LMC	Unie Noord- Montessori Mavo	02VG14	Walenburgerweg 35	Ja	167
LMC	Unie Noord- Theater Havo-Vwo	02VG00	Pieter de Hoochstraat 29	Nee	554
LMC	Unie Noord- De Toorop MAVO	02VG15	Tooroplaan 8	Nee	410
LMC	Unie Noord- Havo voor Muziek en Dans	02VG03	Kruisplein 26	Nee	198
LMC	Unie Noord- locatie Horeca Vakschool Rotterdam	02VG11	Noordsingel 72	Ja	270
LMC	Unie Noord - locatie Lyceum Kralingen	02VG22	Witte Hertstraat 1	Nee	531
LMC	Unie Noord - Rotterdam Design College ISK	02VG10	Westzeedijk 497	Nee	155
BOOR	Thorbecke Voortgezet Onderwijs	15HX02	Tattistraat 13	Ja	377
BOOR	Thorbecke Voortgezet Onderwijs	15HX00	Prinsenlaan 82	Nee	928
GSR-Vereniging voor gereformeerd VO in de Randstad	GSR	00TU00	Valenciadreef 15	Ja	1116
Stichting Driestar-Wartburg	Wartburg Revisus	00PG03	President Rooseveltweg 11	Nee	550
CVO	Comenius, loc. Meerpaal	16PK08	Kreeftstraat 44	Ja	507
St.voor VHMO R'dam Noord	Laurens Lyceum voor Vwo en Havo	02UG00	Voorhout 100	Nee	978
BOOR	Libanon Lyceum	15EO01	Mecklenburglaan 49	Ja	582
BOOR	Libanon Lyceum	15EO00	Ramlehweg 6	Ja	594
CVO	Melanchthon Schiebroek	18CH00	Van Bijnkershoekweg 97	Nee	1072
CVO	Accent Praktijkonderwijs Delfshaven	07HF00	Roemer Visscherstraat 32	Nee	191

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
BOOR	Wolfert Dalton	15KR05	Argonautenweg 55	Ja	485
BOOR	Wolfert Tweekalig	15KR00	Bentincklaan 286	Nee	1488
BOOR	Wolfert RISS	15KR11	Bentincklaan 294	Ja	252
BOOR	Wolfert RISS	15KR14	Schimmelpenninckstraat 23	Ja	139
BOOR	Wolfert College	15KR10	Walenburgerweg 128-130	Nee	626
CVO	Marnix Gymnasium	14QT00	Essenburgsingel 58 Dislocatie: Henegouwerplein 16	Nee	548
LMC	Het Lyceum Rotterdam voor Vwo en Havo	05XJ00	Beukelsdijk 91	Nee	940
BOOR	Wolfert ISK	15KR09	Walenburgerweg 128-130	Nee	155
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	Grafisch Lyceum Rotterdam	23JA01	Stadhoudersplein 35	nvt	504
STC	Scheepvaart en Transport College	05EA16	Lloydstraat 300	nvt	224
CVO	Melanchthon Wilgenplaslaan	18CH02	Wilgenplaslaan 194	Nee	398
Stichting Kavor	Emmauscollege	08CU00	Alexandriëstraat 40	Nee	1701
CVO	Comenius Rotterdam	19GY05	Kromhoutstraat 1	Nee	307
LMC	Roncalli MAVO	17KY00	Tattistraat 3	Nee	390
CVO	Accent Praktijkonderwijs Centrum	04IK00	Vijverhofstraat 97	Ja	191
CVO	Melanchthon Mavo Schiebroek	18CH03	Molenvijver 19	Nee	336
BOOR	Erasmianum Gymnasium	15SC00	Wytemaweg 25	Ja	1107
CVO	Melanchthon Kralingen	18CH09	Vredenoordplein 60	Ja	419
Stichting Montessori Lyceum Rotterdam	Montessori Lyceum Rotterdam	02GS00	Schimmelpenninckstraat 17	Nee	1084
Stichting Vrijescholen ZW Nederland	Rudolf Steiner College	16TV01	Tamboerstraat 9	Ja	1144

5.3.2 Voortgezet onderwijs op de zuidoever

Het doel van het in 2018 ondertekende convenant 'Herontwerp voortgezet onderwijs op Zuid' is te komen tot veelzijdig, solide en toekomstbestendig voortgezet onderwijs op Rotterdam Zuid, voor de huidige en toekomstige leerlingen die wonen op Zuid. Door het herontwerp ontstaan scholen van gezonde omvang, met aansprekende keuzemogelijkheden voor ouders en leerlingen en wordt leegstand zoveel mogelijk gereduceerd. BOOR en CVO werken aan een gezamenlijke ontwikkeling van een campus voor 0- tot en met 18-jarigen aan de Grift. Het trekkingsrecht van LMC-VO (toekomstige naam SARO), zoals opgenomen in het convenant voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid, zal in plaats van in Park16hoven gerealiseerd worden op de zuidoever

Zuider Gymnasium

in Charlois. Dit is overeengekomen met de bij het convenant betrokken partijen en wordt ook opgenomen in het regionaal plan onderwijsvoorzieningen als niet RPO-plichtig.

Onderdeel van deze afspraken zijn onder meer het ontwikkelen van het Zuider Gymnasium (geopend in 2021), twee scholen in het Stadionpark (oplevering begin 2026), een school voor voortgezet onderwijs op de Kop van Zuid (Onderwijslocatie Laan op Zuid en een gezamenlijke ontwikkeling met de Hogeschool Rotterdam. Oplevering 2026). Een aantal bestaande scholen verhuist naar deze nieuwe locaties. Deze scholen verbeteren de spreiding en variatie van het onderwijsaanbod op Zuid, waardoor er naar verwachting minder leerlingen vanuit Zuid ergens anders naar school gaan.

De groei van de basisgeneratie concentreert zich in Feijenoord, IJsselmonde en Hoogvliet. Een substantieel deel van de leerlingen in het voortgezet onderwijs op de zuidoever komt uit de regiogemeenten. Hier wordt een krimp van de basisgeneratie voorzien. Op welke scholen en in welke mate dit effect zal hebben, is moeilijk voorspelbaar.

Beschrijving aantal scholen en ruimtebehoefte

In Zuid zijn 24 scholen (en 3 dislocaties) met in totaal ruim 157.000 m² lesruimte. De ruimtebehoefte ligt een stuk lager. Er is dus sprake van overschot in lesruimte.

Ontwikkeling van de basisgeneratie

Tot 2040 wordt op de zuidoever een groei van de basisgeneratie verwacht met 9,88%. Deze groei is voornamelijk in Feijenoord, IJsselmonde en Hoogvliet.

Ontwikkeling van de scholen

Eén school is zeer klein: de PT 010. Enkele scholen laten een aanzienlijke groei van hun leerlingenaantal zien: Vakcollege De Hef, Hugo de Groot, De Passie en Einstein Lyceum. Sommige scholen krimpen, zoals de Calvijn Business School, die met ingang van schooljaar 2023-2024 met de Zuidermavo gefuseerd is tot Portus Meridiem. Volgens de afspraken uit het convenant 'Herontwerp vo op Zuid' komen er de komende jaren twee grote nieuwbouwscholen: Stadionpark en de Onderwijslocatie Laan op Zuid. Als gevolg daarvan verhuizen meerdere scholen: Hugo de Groot met Hogeschool Rotterdam naar

de Laan op Zuid, en Nova College Veenoord, Nova College Vakcollege Zuidrand, Portus Zuidermavo en Portus Businessschool naar Stadionpark.

Gebiedsontwikkelingen

Op de zuidoever zijn de volgende grootschalige gebiedsontwikkelingen aan de orde: Katendrecht, Rijnhaven, Feijenoord (wijk) en Feyenoord City/Stadionpark.

Conclusie

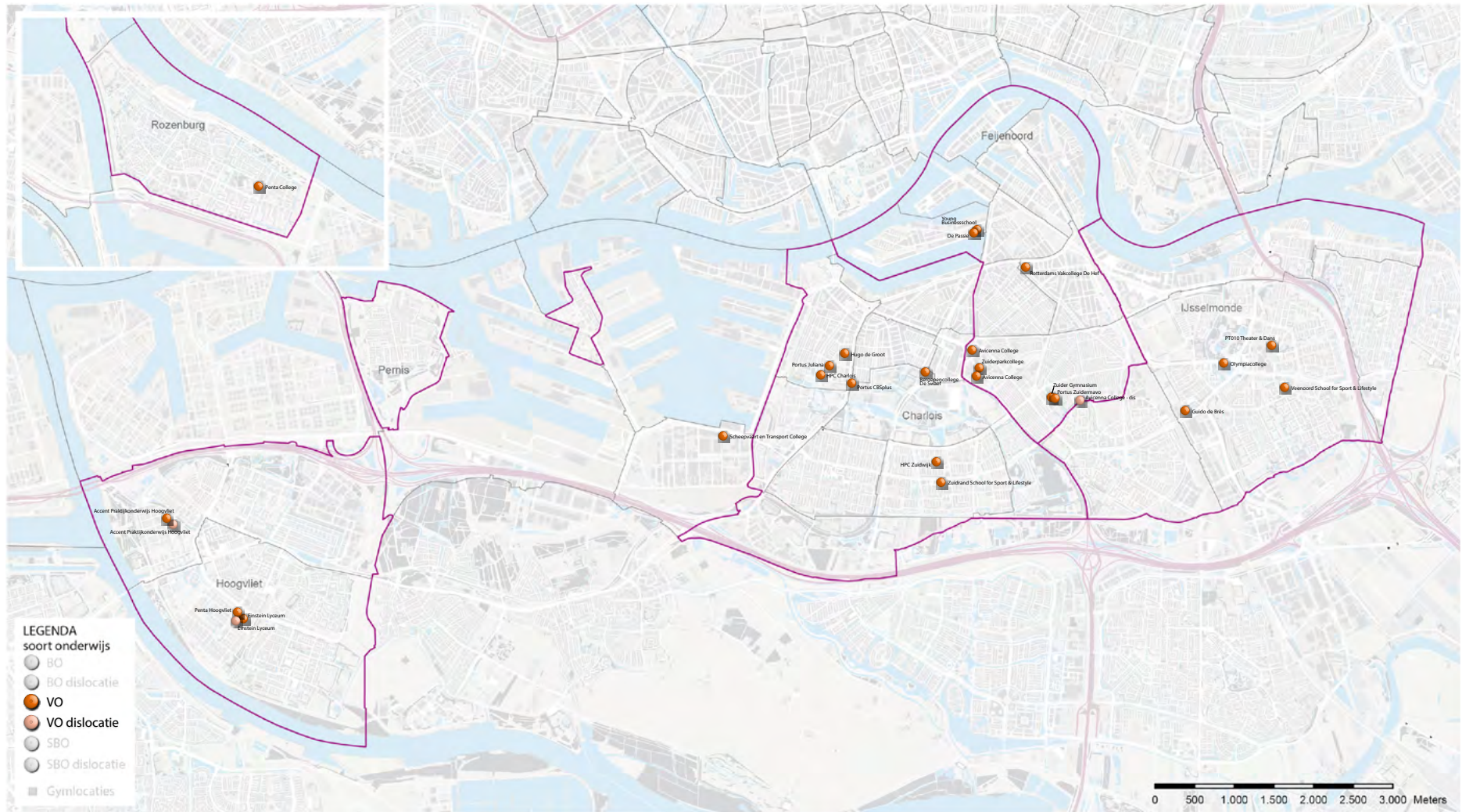
Gezien het overschot aan beschikbare lesruimte en de nieuwbouw van genoemde scholen is verdere uitbreiding van het aantal scholen op de zuidoever vooralsnog niet aan de orde.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

School	Adres	Bestuur
Julianamavo	Roerdomplaan 42	CVO
Accent Praktijk Onderwijs Hoogvliet	Max Havelaarweg 53	CVO

Figuur 26 · Scholenkaart Rotterdam Zuid

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
CVO	Penta Hoogvliet	20FR04	Elritsstraat 11	Nee	496
BOOR	Einstein Lyceum	17CR00	Campusplein 18 Werkplein 2	Nee	927
CVO	Accent Praktijk Onderwijs Hoogvliet	28DF00	Max Havelaarweg 53	Nee	199
CVO	Penta Rozenburg	20FR07	Sparregat 1	Nee	207
LMC	Nova College Veenoord	23YU00	Veenoord 15	Ja	253
LMC	Nova College - locatie Palmentuin	23YU08	Palmentuin 77	Nee	136
LMC	Nova College Vakcollege Zuidrand	23YU01	Beumershoek 3	Ja	303
EVG De Passie	De Passie	27RW00	Ulaanbaatarplein 6	Nee	767
BOOR	SNZ, Vakcollege De Hef	02LB00	Slaghekstraat 221	Nee	739
LMC	Het Praktijk College Charlois	29VW00	Talingstraat 170	Ja	197
CVO	Zuidermavo	16PK05	Grift 30	Nee	207
CVO	Julianamavo	16PK07	Talingstraat 6	Ja	399
LMC	Het Praktijkcollege Zuidwijk	29VX00	Schere 47	Ja	206
BOOR	SNZHugo de Groot	02LB08	Nachtegaalplein 55	Ja	813
BOOR	SNZ Olympiacollege	02LB01	Olympiaweg 395	Ja	406
Driestar-Wartburg	Guido de Brès	00PG00	Smeetslandseweg 127	Nee	1500
CVO	Business School	16PK10	Roerdomplaan 42	Ja	327
CVO	Zuider Gymnasium	31RY00	Groene Hilledijk 493	Ja	660
LMC	Zuiderpark locatie Young Business School Rotterdam	17YF02	Maashavenweg 14	Ja	449
SIVOR	Avicenna College	30WH00	Montessoriweg 55 Dislocatie: Fichtestraat 3	Ja	1050

Bestuur	School	BRIN-nummer	Adres	Eerder IHP project?	Leerlingen per oktober 2022
LMC	Nova College - Montfort College	23YU02	Montessoriweg 14	Nee	870
LMC	Zuiderpark College	17YF00	Montessoriweg 26	Nee	548
Driestar-Wartburg	De Swaef	00PG02	Carnissesingel 20	Ja	619
Driestar-Wartburg	De Burcht	00PG08	Carnissesingel 20	Ja	51
STC	Scheepvaart en Transport College	05EA14	Anthony Fokkerweg 4	nvt	279

5.4 Bewegingsonderwijs

De gemeente Rotterdam heeft zo'n 300 gymzalen. Gymzalen zijn zaaldelen in sporthallen (drie of meer zaaldelen), in sportzalen (twee zaaldelen), zelfstandige gymzalen of gymzalen die onderdeel zijn van een school of cluster met meerdere gymzalen. De gymzalen voorzien in de wettelijke taak van de gemeente om het bewegingsonderwijs te faciliteren. In 2021 heeft de gemeenteraad een apart IHP Gym vastgesteld om beter inzicht te krijgen in deze opgave. Omdat bewegingsonderwijs integraal onderdeel is van de zorgplicht voor onderwijshuisvesting is het opgenomen in de IHP's voor onderwijs. De zwembaden zijn opgenomen in het IHP sport en maken geen deel uit van de IHP's voor onderwijs.

De opgave

In het IHP gym 2021 is de vervangingsopgave van de gymzalen in beeld gebracht. Deze opgave gaat over de vervanging van ongeveer 55 gymzalen. Eerder is in de voorjaarsretraite van 2019 al besloten 12 gymzalen te vervangen. Daarnaast zijn er gymzalen meegenomen in het IHP Onderwijs 2015-2019. Ook in het IHP sport zijn accommodaties opgenomen die gebruikt worden voor bewegingsonderwijs, bijvoorbeeld sporthallen. Al met al staan er ongeveer 100 gymzalen op de planning om de komende tien jaar te vervangen. Een zorgvuldige planning is noodzakelijk om te zorgen dat scholen tijdens de uitvoering kunnen blijven gymmen. In dit IHP onderwijs worden er daarom geen extra gymzalen aan de opgave toegevoegd. Behalve als:

- Vervanging van het schoolgebouw niet mogelijk is zonder vervanging van de gymzaal (bijvoorbeeld bij een in pandige gymzaal).
- Er door groei van het aantal leerlingen in een gebied behoefte is aan extra gymzalen, waar in de voorgaande plannen nog geen rekening mee is gehouden.

Ontwikkelingen

Sinds 2023 is het basisonderwijs verplicht de leerlingen twee lessen (2 keer 45 minuten) bewegingsonderwijs per week te geven. In het voortgezet onderwijs (2 keer 60 minuten) was een dergelijke verplichting er al. In Rotterdam bewegen veel kinderen te weinig en hebben relatief veel ouders geen geld voor sportclubs en zwembaden. Bewegingsonderwijs is daarom extra belangrijk.

In de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam is opgenomen dat voor het basisonderwijs wordt voorzien in twee klokuren (2 keer 60 minuten)

bewegingsonderwijs per groep per week, voor de overige onderwijssoorten worden de landelijke normen gehanteerd. Dit kan via uren in een gymzaal zijn of via het schoolzwemmen (voor groep 5 en 6 in het primair onderwijs). Daarnaast zijn er gemeentelijke initiatieven die inzetten op extra bewegen, zoals Dagprogrammering op Zuid. Ook bieden steeds meer scholen voor voortgezet onderwijs een sportprofiel aan.

Bij het bepalen van de vervangingsopgave voor gymzalen wordt uitgegaan van de normuren uit de verordening. Bewegingsonderwijs, zeker als het gaat om méér bewegen boven de wettelijke norm, kan ook buiten een gymzaal gegeven worden. Bijvoorbeeld als zwemles, op buitensportvelden (wat in het voortgezet onderwijs een deel van het jaar gebruikelijk is) en in de buitenruimte. De buitenruimte moet dan wel geschikt zijn voor effectief bewegen.

Aandachtspunten

De gemeente wil dat Rotterdammers meer bewegen en dat de gymzalen daarvoor buiten schooltijden beschikbaar zijn. Op 23 november 2017 heeft de gemeente Sportbedrijf Rotterdam B.V. opgericht. De doelstellingen bij de oprichting van het Sportbedrijf Rotterdam:

- Er is één loket voor de Rotterdammer om sportruimtes te huren.
- De gymzalen kunnen maximaal ingezet worden voor zowel onderwijs als recreatief gebruik.
- Beheer en exploitatie worden op een professionele en uniforme manier uitgevoerd.

Om te zorgen voor een hoogwaardig en uniform kwaliteitsniveau is een Standaard Programma van Eisen voor gymzalen opgesteld. Alle te bouwen gymzalen moeten hieraan voldoen. Uitgangspunt is verder dat alle nieuwe gymzalen in beheer en exploitatie komen bij het Sportbedrijf Rotterdam.

Capaciteitsvraagstukken

In enkele gebieden zijn door herschikking van de scholen en bevolkingstoename capaciteitsvraagstukken voor bewegingsonderwijs ontstaan.

In 2023 is sporthal Zadkine aangekocht, nabij station Prins Alexander. Door de nieuwe sporthal wordt de capaciteit in Prins Alexander voor het bewegingsonderwijs en recreatief gebruik vergroot. Door een verwachte toename van het aantal leerlingen is dit noodzakelijk.

In Oud-Charlois is een groot aantal projecten in voorbereiding en krijgt een aantal voortgezet onderwijs scholen een nieuwe locatie, waardoor ook de gymzalen een andere bestemming krijgen. Ook is door een aantal andere ontwikkelingen een andere spreiding van de gymzalen gewenst.

Door de komst van nieuwe woningen in Wielewaal is er behoefte aan extra gymcapaciteit. Dit speelt in Oud-Charlois en ook in Pendrecht.

In de nieuwe wijk Nieuw-Kralingen is naast een basisschool behoefte aan een gymzaal. Deze is ook nodig om de omliggende wijken te ontlasten.

De gymzalen bij de Paus Joannes en de RSV (Lombardijen) voldoen niet aan de eisen vanuit bewegingsonderwijs. Aanpassing van de huidige locatie of een nieuwe gymzaal is noodzakelijk.

Voorgenomen investeringsprojecten 2024-2027

Extra Gymzalen	Gebied	Bestuur
Gymzalen Oud-Charlois, 2 zaaldelen	Charlois	Niet van toepassing
Gymzaal Nieuw-Kralingen	Kralingen-Crooswijk	Nader te bepalen
Gymzaal Pendrecht	Charlois	Nader te bepalen
Gymzaal Lombardijen	IJsselmonde	Nader te bepalen

Inpandige Gymzalen	Gebied	Bestuur
Gymzaal de Klaver	Charlois	PCBO
Gymzalen Roerdomp, 2 zaaldelen	Feijenoord	CVO
Gymzaal Mozartlaan	Hillegersberg-Schiebroek	iHub
Gymzalen Emmaus college, 3 zaaldelen	Prins Alexander	KAVOR

6 Randvoorwaarden

Scholen worden gebouwd met gemeenschapsgeld. Dit scheidt de verplichting om zorgvuldig met de door de stad beschikbaar gestelde middelen om te gaan. Op projectniveau wordt daarom getoetst op beheersaspecten via de GROTICK-methodiek: Geld, Risico's, Organisatie, Tijd, Informatie, Communicatie en Kwaliteit. In dit hoofdstuk zijn aan de hand van deze zeven beheersaspecten, oftewel randvoorwaarden, specifieke risico's voor onderwijshuisvesting toegelicht.

6.1 Geld

6.1.1 Stabiel investeringsprogramma

Sinds de vaststelling van het IHP 2020-2023 is er een aantal zaken veranderd. In 2021 is in de gemeentelijke begroting de langjarige dekking voor de vervangingsopgave geregeld via de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Via de RIM is geld beschikbaar gesteld om systematisch de vervanging van de gehele maatschappelijke vastgoedportefeuille van de gemeente mogelijk te maken, inclusief onderwijs. De RIM gaat uit van vervanging na 40 jaar, vertaald in een jaarlijkse vervangingsopgave. De RIM is bedoeld om de toegenomen kapitaallasten door investeringen te dekken. Er is al rekening gehouden met de dekking van kapitaallasten voor de projecten, die zijn opgenomen in de reeds vastgestelde IHP's. Bij het bepalen van de nieuwe investeringsopgave is het van belang binnen de kaders van de RIM te blijven. Dan is er voldoende dekking voor de in dit IHP opgenomen projecten. In de gemeentebegroting is rekening gehouden met een beperkte inflatie. Gemeentebreed wordt bekeken of de via de RIM gereserveerde middelen voor vervangingsinvesteringen toereikend zijn om hogere inflatie op te vangen. Jaarlijkse fluctuaties kunnen binnen de RIM worden opgevangen.

Financieel worden gebouwen in 40 jaar afgeschreven. In de begroting wordt er rekening mee gehouden dat er na 40 jaar een vervangingsinvestering mogelijk is.

In de praktijk gaan schoolgebouwen vaak langer mee. Momenteel is ongeveer 50% van de schoolgebouwen in Rotterdam ouder dan 45 jaar. Landelijk wordt een schoolgebouw gemiddeld na 69 jaar vervangen. Hierdoor blijft de kwaliteit van schoolgebouwen in zijn algemeenheid achter op de kwaliteit in andere sectoren. Vanuit duurzaamheidsperspectief of vanwege monumentale waarde is sloop en nieuwbouw van schoolgebouwen niet altijd mogelijk en wenselijk. Om ervoor te zorgen dat de gemiddelde leeftijd van de schoolgebouwen niet verder oploopt, moeten er jaarlijks 8 à 9 schoolgebouwen worden vervangen.

6.1.2 Normbedragen en afwijkingen

In de uitvoering en budgettering van projecten werken we met normbedragen. Deze normbedragen zijn opgenomen in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2021. De normbedragen zijn standaardbedragen, die voldoende zouden moeten zijn om een project volgens wettelijke eisen (Bouwbesluit) uit te voeren. In de praktijk is er al jaren een groot verschil tussen de normbedragen en de daadwerkelijke realisatiekosten. In Rotterdam zijn de normbedragen verhoogd om een extra kwaliteit in het binnenklimaat te kunnen realiseren. De normbedragen zijn inclusief btw. Mogelijke grond-, sloop- en andere locatiegebonden kosten zijn niet meegenomen in de normbedragen. Ook de kosten voor tijdelijke huisvesting zijn niet opgenomen in het normbedrag. Voor deze kosten moet een aparte berekening gemaakt worden. Voor het voortgezet onderwijs, primair onderwijs en gespecialiseerd onderwijs worden verschillende normbedragen gehanteerd. De normbedragen worden jaarlijks op basis van een door de VNG gepubliceerde prijsindex bijgesteld.

De normbedragen zijn een goede en objectieve manier om het budget voor een project te bepalen, ze zijn kaderstellend. De afgelopen jaren is in Rotterdam (en Nederland) vrijwel geen enkel schoolgebouw binnen de normbedragen gerealiseerd. Dit heeft onder meer te maken met de sterk gestegen bouwpreizen vanwege de coronacrisis en

de oorlog in Oekraïne, maar ook met de stapeling van beleidsambities voor bijvoorbeeld multifunctionaliteit, flexibiliteit, duurzaamheid en stedenbouwkundige complexiteit. De jaarlijkse indexeringen van de VNG lopen achter op deze ontwikkelingen, waardoor het verschil tussen de normbedragen en praktijk is opgelopen tot ongeveer 20%. In de initiatieffase (businesscase) wordt om die reden vooral gewerkt met een realistische kostenraming, waarbij op basis van een goede onderbouwing kan worden afgeweken van de normbedragen.

6.1.3 Tijdelijke huisvesting

Bij aanpak van een object kan tijdelijke huisvesting nodig zijn omdat het huidige gebouw verlaten moet worden tijdens de renovatie, of bij sloop en nieuwbouw op dezelfde locatie. Eén van de knelpunten daarbij is het vinden van tijdelijke huisvesting van de school. Een ander knelpunt is dat de kosten van tijdelijk huisvesting vaak hoog zijn. De kwaliteitseisen van tijdelijke huisvesting zijn namelijk vergelijkbaar met de eisen voor nieuwbouw. Een goede planning is daarom van belang, zodat er zo kort of efficiënt mogelijk gebruik gemaakt wordt van tijdelijke huisvesting.

6.2 Risico's

6.2.1 Voortbestaan scholen

De gemeente investeert in principe alleen in onderwijshuisvesting als er een behoorlijke mate van zekerheid is over het voortbestaan van een school. Als er vraagtekens zijn bij het voortbestaan van de school kan de gemeente besluiten af te zien van een investering of deze uit te stellen. Er is een aantal indicatoren dat aangeeft of de continuïteit van een school in gevaar is:

- Het leerlingenaantal van de school ligt onder de gemeentelijke opheffingsnorm.
- De Onderwijsinspectie beoordeelt de kwaliteit van onderwijs als (zeer) zwak.
- Er is bestuurlijke onrust bij het schoolbestuur.
- Er zijn fusieplannen met een andere school/scholen.

Ook bij nieuwe scholen is het voortbestaan van de school (nog) niet zeker. Pas als de school aantoonbaar bestaansrecht te hebben, door het bereiken van de gemeentelijke stichtingsnorm, investeert de gemeente (indien nodig) in (vervangende) nieuwbouw of permanent (mede)gebruik. Op basis van de oude wetgeving was dit binnen vijf jaar of met uitstel binnen tien jaar. Op basis van de nieuwe wetgeving (Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen) is dit binnen elf jaar. Uiteraard wordt in de eerste jaren van een nieuwe school wel voorzien in passende huisvesting, vaak in de vorm van ingebruikname van een bestaand pand of medegebruik.

Bij de start van een project worden er met schoolbesturen afspraken gemaakt over de omvang van een school. Een solide omvang zorgt voor een stevige basis en continuïteit. Kleine scholen en afdelingen zijn kwetsbaar als het om bezetting gaat en zijn bedrijfs-

economisch niet sterk. In sommige situaties is een kleine school toch gewenst of de enige mogelijkheid. Bijvoorbeeld voor het gespecialiseerd onderwijs of voor een school in een gebied dat geografisch apart ligt en maar een beperkt aantal inwoners heeft. Dan wordt een passende oplossing gezocht, bijvoorbeeld door clustering of combinatie van functies. Het streven is het aantal kleine basisscholen (onder de opheffingsnorm) en kleine afdelingen in het voortgezet onderwijs te verminderen.

6.2.2 Omgevingsfactoren

Op bepaalde locaties in de stad kan niet of alleen met specifieke voorzieningen voor onderwijs worden gebouwd. Dit heeft onder andere te maken met de doelgroep. Kinderen zijn kwetsbaarder voor veiligheids- en gezondheidsaspecten. Daarbij geldt: hoe jonger hoe kwetsbaarder en hoe groter de groep des te groter het risico. Bouwen langs hoofdverkeersroutes (wegen, spoor en vliegroutes) en industriële bestemmingen wordt in verband met fijnstof, geluid en externe veiligheid zoveel mogelijk vermeden. Waar dit onvermijdelijk is, moet er extra aandacht voor zijn en rekening worden gehouden met aanvullende maatregelen. Zie hiervoor de Beleidsregel luchtkwaliteit bij scholen en kinderdagverblijven 2023.

Op basis van de Wet natuurbescherming, die per 1 januari 2024 vervalt en opgaat in de Omgevingswet, moeten bij bouwprojecten de effecten op de natuur worden onderzocht. Dit betekent onder andere het uitvoeren van een flora- en fauna onderzoek en maken van stikstofberekeningen. Dat laatste heeft met name consequenties voor Hoek van Holland en Rozenburg, aangezien deze gebieden het dichtst bij stikstofgevoelige Natura2000 gebieden liggen. Het gebeurt regelmatig dat projecten hierdoor vertraging oplopen of dat er extra maatregelen genomen moeten worden. Behalve het zorgvuldig meenemen in de projectplanning is dit een lastig te beheersen risico.

6.3 Organisatie

6.3.1 Uitvoeringsteam Onderwijshuisvesting

In 2018 is het ambtelijke uitvoeringsteam Onderwijshuisvesting (OHV) van start gegaan. Het uitvoeringsteam beschikt over expertise vanuit de afdelingen Onderwijs en Vastgoed en werkt fulltime aan de onderwijshuisvestingsopgaven van de stad. Er is een duidelijke projectstructuur met rolverdeling en er zijn procesbeschrijvingen. Ook zijn er

tussentijdse toetsen die het mogelijk maken de projecten op de zogeheten GROTICK-aspecten te beheersen. De uitvoeringsmanagers vertegenwoordigen de gemeente als ambtelijk opdrachtgever en zijn het aanspreekpunt voor het schoolbestuur.

Het uitvoeringsteam is een lerende organisatie: de opgave is groot en complex, de eisen, wensen en ambities vanuit zowel de schoolbesturen als bredere gemeentelijke beleidsvelden zijn ook groot. De huidige bekostigingssystematiek en zogenoemde split incentive in budgetten en verantwoordelijkheden tussen schoolbesturen, rijk en gemeente dragen bij aan de complexiteit. Vanuit haar clusteroverstijgende rol zoekt het uitvoeringsteam binnen de wettelijke kaders en beleidsruimte naar continue verbetering van de onderwijshuisvesting en de bijbehorende processen. Via de Werkgroep en Stuurgroep Onderwijshuisvesting wordt afgestemd met de schoolbesturen.

6.3.2 Bouwheerschap

Wettelijk gezien ligt het zogenaamde bouwheerschap (opdrachtgeverschap) bij het betreffende schoolbestuur. Als bouwheer (opdrachtgever) zijn de schoolbesturen verantwoordelijk voor de uitvoering van door gemeente goedgekeurde huisvestingsvoorzieningen. Op verzoek van het schoolbestuur kan de gemeente deze positie innemen, bijvoorbeeld als het om een klein schoolbestuur gaat dat geen expertise heeft om het bouwheerschap uit te voeren. Of omdat het om een ingewikkelde bouwopgave gaat, bijvoorbeeld bij gebiedsontwikkeling.

Voor de schoolbesturen is een bouwleidraad opgesteld voor het voorbereiden en leiden van bouwprojecten in de verschillende projectfasen. Het voortraject bepaalt in grote mate het succesvol afronden van een bouwproject. Hierbij gaat het om startnotitie, businesscase, kostenramingen, voorlopig en definitief ontwerp en een heldere projectstructuur met taken en verantwoordelijkheden. Deze documenten zijn noodzakelijk om later in het traject de juiste beslissingen te kunnen nemen, zowel door gemeente als door de schoolbesturen (als bouwheer).

6.4 Tijd

Dit IHP Onderwijs bestrijkt de periode 2024-2027, daarna wordt een volgend IHP opgesteld. Met de investeringsprojecten uit dit IHP kan in de periode 2024-2027 gestart worden. De daadwerkelijke uitvoering en afronding van het project duurt een

aantal jaren. Onderstaand schema laat zien wat de gemiddelde doorlooptijd van een project is. Complexe projecten duren vaak langer.

6.5 Informatie

Het college rapporteert op verschillende manieren aan de gemeenteraad over de voortgang van dit IHP en de voorgaande IHP's. Dit gebeurt jaarlijks met een voortgangsrapportage over alle IHP's van de gemeente, dus ook van de andere beleidsvelden. Daarnaast rapporteert het college jaarlijks over de financiële aspecten via de voortschrijdende indicatieve meerjaren investeringsplanning (VIMIP). De VIMIP gaat vooralsnog alleen over de IHP's voor het onderwijs.

6.6 Communicatie

Met de uitvoering van projecten voor onderwijshuisvesting dragen we bij aan een positieve beeldvorming over het Rotterdamse onderwijs. Daarom publiceren we regelmatig over de huisvestingsprojecten en projecten die klaar zijn op de website van Onderwijs010.

6.7 Kwaliteit

6.7.1 Degelijk, bruikbaar en kostenbewust

Sober en doelmatig zijn begrippen in het onderwijsveld vaak worden gebruikt om het kwaliteitsniveau aan te duiden. De term was ooit bedoeld om verstandig en kostenbewust om te gaan met gemeenschapsgeld. Inmiddels heeft de term een wat negatieve bijklank gekregen. Het wordt opgevat als synoniem voor karig, somber en goedkoop/zuinig.

Zo is de term niet bedoeld en dit is ook niet het kwaliteitsniveau dat de gemeente Rotterdam voorstaat. Hieronder lichten we toe wat het kwaliteitsniveau is dat we wel voorstaan.

Fase	Gemiddelde doorlooptijd	Nieuwbouw doorlooptijd	Renovatie doorlooptijd
Haalbaarheid	15 maanden	16 maanden	14 maanden
Ontwerp	20 maanden	20 maanden	19 maanden
Vorbereiding	9 maanden	12 maanden	5 maanden
Uitvoering	12 maanden	14 maanden	10 maanden
Totale doorlooptijd	4 jaar en 9 maanden	5 jaar en 3 maanden	4 jaar

Het kwaliteitsniveau moet erop gericht zijn dat de beoogde levensduur van schoolgebouwen van minimaal 40 jaar (maar in de praktijk gemiddeld 69 jaar) ook daadwerkelijk gehaald kan worden. Het beoogde kwaliteitsniveau is degelijk, bruikbaar en kostenbewust. Dat betekent geen overbodige luxe, maar wel passend bij de doelgroep en het gebruik. Het mag dus best speels en vrolijk, maar moet ook bestand zijn tegen een zeer hoge gebruiksfrequentie; vandaalbestendig, goed schoon te houden, reparabel en makkelijk te onderhouden. Ook betekent dit dat rekening wordt gehouden met maatvoering passend voor kinderen, de veiligheid en gezondheid van alle gebruikers in het pand. Ook denken we dat panden die goed in hun omgeving passen, makkelijk aanpasbaar zijn en kwaliteit uitstralen een grotere kans hebben het einde van de levensduur te halen. Kwalitatief goede gebouwen in gebruik en uitstraling worden langer gewaardeerd en dragen bij aan de identiteit van wijk en stad.

6.7.2 Basiskwaliteitsniveau

De minimale kwaliteit van schoolgebouwen is wettelijk vastgelegd in het Bouwbesluit en het Uitvoeringsbesluit Voorzieningen in de huisvesting primair onderwijs/voortgezet onderwijs. Het Bouwbesluit schrijft voor dat nieuwe gebouwen minimaal moeten voldoen aan BENG.

Naast de wettelijke eisen kan een gemeente aanvullende ambities hebben. Deze kunnen worden verankerd in de eigen Verordening of via beleidsregels. Rotterdam heeft daarom een ambitieprofiel opgesteld voor Frisse Scholen gebaseerd op het Programma van Eisen voor Frisse Scholen van de RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). In het Rotterdams Ambitieprofiel Frisse Scholen is het ambitieniveau vastgesteld op B. De ambities voor Energie is C, voor Kwaliteit A en voor Fijnstof klasse C. Het Ambitieprofiel wordt getoetst in verschillende fases van het project.

6.7.3 Standardisering

Op diverse plekken in het land wordt geëxperimenteerd met standaardisatie van (onderdelen van) de onderwijshuisvestingsopgave. In Rotterdam is op basis van een marktconsultatie een aanbestedingsstrategie vastgesteld door het college. Kern van de aanbestedingsstrategie is de herkenbaarheid van de documenten en de procesaanpak te vergroten. Als aannemers ervaren dat de bouwopgaven qua aanbestedingsproces en bouwproces herkenbaar zijn, zorgt dat voor verlaging van de voorbereidings- en proceskosten. Zowel gemeentes als schoolbesturen willen grip krijgen op tijd, geld en

kwaliteit. De standaardisatie gaat over producten, processen en procedures. Voordeel van standaardisatie van de belangrijkste en grootste onderdelen, is dat meer aandacht kan uitgaan naar juist die school- en locatiespecifieke invulling, want de basis is goed. Het vereist samenwerking en vertrouwen dat elke partij baat heeft bij de beste oplossing voor de lange termijn.

Er is een start gemaakt met het standaardiseren van (de eisen aan) fase-documenten in aanvulling op de Bouwleidraad. Het doel is dat de initiatieffase sneller en meer gericht kan worden doorlopen. Ook worden de mogelijkheden onderzocht om, samen met gemeentes uit bijvoorbeeld de Metropoolregio, een technisch Programma van Eisen (PvE) te ontwikkelen waarin de kwaliteitseisen aan schoolgebouwen op uniforme wijze worden vastgelegd en geactualiseerd. Het doel is uitwisseling van ervaringen en een betere herkenbaarheid naar de markt.

7 Financieel overzicht en pandenlijst

7.1 Benodigde investeringen en kosten

De kosten van de 34 in dit IHP opgenomen projecten (de vervangingsopgave), zijn bepaald op basis van een kengetal per vierkante meter. Dit kengetal is gebaseerd op een landelijke benchmark. En het kengetal is de basis voor de berekening van de vervangingsopgave in de gemeentelijke begroting. Anders dan de normbedragen van de VNG zijn in dit kengetal ook de bijkomende kosten meegenomen, die rechtstreeks voor rekening van de gemeente komen. Het kengetal geeft daarom een volledig beeld van de stichtingskosten en maakt de berekening eenvoudiger. Deze methodiek sluit aan op de gemeentelijke IHP's voor ander maatschappelijk vastgoed, zoals welzijn, sport, cultuur.

In het kengetal zijn de volgende kosten meegenomen:

- Grond- en onderzoekskosten
- Bouw- en bijkomende kosten
- Eventuele locatiegebonden meerkosten
- Afkoop prijsstijgingen tot start bouw
- Bouwrente

De doorrekening van de lijst van 34 panden leidt tot een benodigde investering van € 342 miljoen. Overige kosten zoals verhuiskosten, eerste inrichting en tijdelijke huisvesting zijn geen investeringskosten. Deze kosten zijn daarom niet meegenomen in dit overzicht. Deze kosten worden jaarlijks ten laste van de exploitatie (onderwijs-huisvesting) gebracht. Over deze kosten wordt niet afgeschreven en ze leiden niet tot kapitaallasten (rente en afschrijving).

7.2 Dekking en monitoring

De dekking voor de kapitaallasten uit investeringen is afkomstig vanuit de Rotterdamse investeringsmotor (RIM, zie paragraaf 6.1.1). De investeringskosten moeten binnen de kaders van de RIM blijven. Vanuit de RIM is per jaar ruimte om ongeveer € 82,5 miljoen te investeren op basis van prijspeil 2021. Voor de periode 2024-2027 is daarmee voldoende dekking om de investeringen te dekken.

Via de Voortschrijdende indicatieve meerjaren investeringsplanning (VIMIP) wordt de totale investeringsopgave financieel gemonitord en geactualiseerd. De gemeenteraad ontvangt deze VIMIP jaarlijks. De VIMIP biedt een specifiek inzicht in het krediet voor onderwijshuisvesting en de verwachte uitputting daarvan.

De VIMIP wordt jaarlijks opgesteld. Daardoor worden veranderingen zichtbaar in de planning en in de benodigde investeringskredieten voor onderwijshuisvestingsprojecten. De VIMIP is ook een van de onderleggers voor de meerjarenbegroting onderwijshuisvesting.

7.3 Pandenlijst

Pand	Adres
1	Nieuw Kralingen Nader te bepalen
2	Avicenna 2e vestiging Spaanseweg 8
3	Gymzalen Triangel en Talingstraat Triangel en Talingstraat
4	Julianamavo Roerdomplaan 42
5	Accent Praktijk Onderwijs Hoogvliet Max Havelaarweg 53
6	Agnesschool Persoonsdam 18
7	Bergse Veld School voor Speciaal Onderwijs Mozartlaan 150
8	Blijvliet Hillevliet 96
9	Cluster West Rozenburg/Phoenix Bramenpad 1
10	Cluster West Rozenburg/Phoenix Gruttostraat 2
11	Cluster West Rozenburg/Phoenix Nachtegaallaan 25
12	Cluster West Rozenburg/Regenboog Nachtegaallaan 25
13	Cluster West Rozenburg/Regenboog Perengarde 1
14	Cornelis Haakschool Algiersstraat 6
15	De Akkers Jagerslaan 15
16	De Klaver (disclocatie) Katendrechtse Lagedijk 186
17	De Koppeling Herkingenstraat 80
18	Elisabethschool Carnissedreef 292
19	Kindcentrum Emma Hilleniussingel 23
20	Emmaus Buitenhofstraat 145
21	Emmauscollege Alexandriestraat 40
22	De Hoeksteen Kerkwervingel 30

Pand	Adres
23	Instituut Mr Schats Kastanjedaal 1
24	SBO St Lucas Korfmakerstraat 68
25	Meester van Eijck Ruimersdijk 100
26	De Nieuwe Haven Nassauhaven 433
27	Paus Joannes Stuart Millpad 82
28	Petrus Datheenschool Biezenkreek 15
29	RSV Zuid Stuart Millpad 84
30	A.S. Talmaschool (dislocatie) IJclubstraat 9
31	Tyltylschool Kromme Zandweg 65
32	Vreewijkschool Groenezoom 156
33	Vrije School West Velsenluststraat 7
34	Yulius MFC Rhijnauwensingel 160

N.B. Het trekkingsrecht van LMC-VO (SARO), zoals opgenomen in het convenant voortgezet onderwijs Rotterdam-Zuid, zal in plaats van in Park16hoven gerealiseerd worden op de zuidoever in Charlois.

Samenvatting

Prognose aantal leerlingen (2040)

Soort onderwijs	Aantal
Primair onderwijs	5.987
Gespecialiseerd onderwijs	387
Voortgezet onderwijs	3.208
Totaal	9.582

Berekende ruimtebehoefte (m² BVO)

Soort onderwijs	Aantal
Primair onderwijs	5.987
Gespecialiseerd onderwijs	387
Voortgezet onderwijs	3.208
Totaal	9.582

RIM (prijspeil 2023, incl. BTW)

€ 342 miljoen

8 Bijlagen

8.1 Lijst met afkortingen/verklarende woordenlijst

btw	belasting over de toegevoegde waarde of omzetbelasting
BVO	Bruto vloeroppervlakte, de oppervlakte inclusief constructieruimte, verkeersruimte en installatieruimte
HVP	Huisvestingsprogramma, jaarlijkse lijst met toegekende huisvestingsvoorzieningen
IHP	Integraal huisvestingsplan, plan met meerjarenperspectief voor de huisvesting
Investering	De gemeente geeft veel geld uit aan gebouwen, wegen etcetera. Als iets nieuws gemaakt of gekocht wordt, dat meerdere jaren mee moet gaan en meer kost dan € 100.000, spreken we van investeringen.
Kapitaallasten	Uitgaven aan investeringen worden direct ten laste van het huidige boekjaar gebracht. Bij elk object wordt gekeken hoe lang dit meegaat. Het aantal jaar bepaalt de afschrijvingstermijn (voor gebouwen 40 jaar). Na gereed komen worden de gemaakte kosten in jaarlijkse porties afgeschreven en wordt hier een rente over berekend. Deze rente en afschrijving noemt men kapitaallasten.
KPI	Kritieke prestatie indicator
Annuitaire afschrijving	Kapitaallasten berekend over de gehele looptijd in jaarlijks gelijke bedragen
PvE	Programma van Eisen
NPRZ	Nationaal Programma Rotterdam Zuid
RIM	Rotterdamse investeringsmotor, dekking van kapitaallasten voor de vervanging van het gemeentelijk, maatschappelijk vastgoed
VE	Voorschoolse educatie
Verordening	Verordening Huisvesting Onderwijs Rotterdam 2021
VIMIP	Voortschrijdende Indicatieve Meerjaren Investeringsplanning
VGB12	vervanging gemeentelijke binnensportaccommodaties
VNG-normbedragen	De Vereniging van Nederlandse Gemeenten publiceert jaarlijks normbedragen voor onderwijshuisvesting, die gebaseerd zijn op de systematiek en indexatie uit de modelverordening voor onderwijshuisvesting.
Onderwijswetgeving	Voor het funderend onderwijs betreft dit de WPO, WVO en de WEC
WEC	Wet op de expertisecentra (over gespecialiseerd en voortgezet gespecialiseerd onderwijs)
WPO	Wet op het primair onderwijs
WVO 2020	Wet voortgezet onderwijs 2020

8.2 Panden waar al besluitvorming over heeft plaatsgevonden die nog niet zijn opgeleverd/gestart – uit eerdere IHP's of HVP's

Schoolgebouw	Schooladres	Besluit	Soort investering
De Archipelschool	Jan Ligthartstraat 10	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Gymzaal de Archipelschool	Jan Ligthartstraat 6	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
Nieuw Zuid Olympiacollege	Olympiaweg 395	IHP 2015-2019	Renovatie
Nelson Mandela	Jacominastraat (Leeuwenkuil)	HVP 2018 of ouder	Nieuwbouw
Thorbecke MAVO inpassing	Merkelbachstraat 6-8	IHP 2015-2019	Renovatie
Jan Antonie Bijloo	Rodaristraat 31-33	IHP 2015-2019	Nieuwbouw
Stephanusschool	Asserweg 360	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Paus Joannesschool	Stuart Millpad 82	HVP 2021	Uitbreiding
Agnesschool	Persoonsdam 18	HVP 2021	Uitbreiding
Openluchtschool De Recon	Dordtsestraatweg 472	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Nicolaasschool	Korfmakersstraat 131	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
De Kameleon	Carnissedreef 2-4	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Mytylschool De Brug Tytylschool	Hazelaarweg 50	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Bloemhof & Pantarijn	2e Balsemienstraat 14	HVP 2018 of ouder	Sloop/nieuwbouw
Da Costaschool	Johannes Brandstraat 3-7	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Rudolf Steiner College	Vondelweg 87	IHP 2015-2019	Renovatie
A. Willeboerschool De Hoge Brug	Hillegondastraat 21-25	IHP 2015-2019	Renovatie
Prinses Margrietschool	Sportlaan 80	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Thorbecke VMBO nieuwbouw	Tattistraat 13	IHP 2015-2019	Nieuwbouw
Schreuder College	Taborstraat 44	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Minister Marga Klompé	Robert Kochplaats 346-348	IHP 2015-2019	Renovatie
Gemeente deel Alkemadehof	Van Alkemadestraat 5-7	IHP 2020-2023	Renovatie

Schoolgebouw	Schooladres	Besluit	Soort investering
Onderwijs en Sportcomplex (OSC) Stadionpark	Varkenoord	HVP 2018 of ouder	Nieuwbouw
Tuinstad Schiebroek	Abeelweg 225	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Marnix Gymnasium	Essenburgsingel 58	HVP 2021	Uitbreiding
Onderwijs locatie Laan Op Zuid (OWL LOZ)	Laan op Zuid	HVP 2018 of ouder	Nieuwbouw
Globe (incl SBO Sonnevand)	Zwartewaalstraat 38	IHP 2015-2019	Renovatie
Risala	Hollandsestraat 74	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
De Stern	Park16hoven n.t.b.	HVP 2018 of ouder	Nieuwbouw
Schoterboshof	Locatie: achter het verzamelgebouw Katshoek aan de Heer Bokelweg	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
OBS De Magriet	Sonmansstraat 87	IHP 2020-2023	Renovatie
De Barkentijn	De Haerestraat 17-19	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Heer Bokelcollege	Prins Alexanderlaan 151/ Tattistraat 13	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
De Schalm	Katendrechtsestraat 61	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
Mr. Schats	Kastanjedaal 1	HVP 2020	Uitbreiding
Laurens Lyceum	Voorhout 100	HVP 2020	Uitbreiding
Dalton Overschie	Abtsweg 77	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Kompas	Spijkenissestraat 15	IHP 2015-2019	Renovatie
Pierre Bayle en De Vier Leeuwen	Alberta Wellingpad 6	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Waalse school, Koningin Wilhelminaschool	Goudseweg 15 en of 25	IHP 2015-2019	Renovatie
Accent Praktijkonderwijs	Van Alkemadestraat 5-7	IHP 2015-2019	Renovatie
CBS Beatrixschool	Herenoord 10	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
De Globetrotter	Scharnierlocatie	IHP 2020-2023	Uitbreiding
Dominicuschool	Noorderhavenkade 45D	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Basisschool Montessori	Essenburgsingel 25 C	IHP 2020-2023	Renovatie

Schoolgebouw	Schooladres	Besluit	Soort investering
OBS Passe Partout	Marcel Duchampplein 802	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Basisschool Emmaschool	Kerkstraat 41	IHP 2020-2023	Renovatie
Campus Internationaal Onderwijs en Sport	Bentincklaan	IHP 2020-2022	Sloop/nieuwbouw
Van Brienoordschool	Koninginneweg 5	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
De Swaef	Carnissesingel 20	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Rotterdams Montessori Lyceum	Schimmelpenninckstraat 17	IHP 2020-2023	Uitbreiding
Over De Slinge	Krabbendijkestraat 243-245	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
De Toermalijn	Hijkerveld 5	IHP2020-2023	Sloop/nieuwbouw
Openluchtschool Rotterdam	Olijflaan 4-6	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
Harbour Bilingual	Coolhavenstraat 29	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Jacob Maris	Jacob Marisplein 9	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Gymzaal/Passer College	Waghemakerestraat	IHP GYM	Nieuwbouw
Gymzaal/Heijbergschool	Nabij Heijbergschool	IHP GYM	Nieuwbouw
Gymzaal/Vrijenbansestraat	Vrijenbansestraat 48	IHP GYM	Sloop/nieuwbouw
OBS de Triangel (Huismanstraat)	De Quackstraat 76/Landmanstraat 2	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
OBS 't Prisma	Nieuwe Wetering 251	IHP 2020-2023	Uitbreiding
Steven Stemerdingsschool	Slingeplein 10	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Ibn-i-Sina	Talingstraat 6	IHP 2015-2019	Renovatie
Bavokring	Willem Ruyslaan 17	IHP 2015-2019	Nieuwbouw
De Horizon (nieuwbouw)	Goudkruid 105-107	IHP 2015-2019	Sloop/nieuwbouw
De Pilot	Merkelbachstraat 6-8	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Baan 163	Baan 163	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
GSR	Valenciadreef 15	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Goede Herderschool	Kastanjeplein 6	IHP 2020-2023	Nieuwbouw

Schoolgebouw	Schooladres	Besluit	Soort investering
IKC Nova	Bertrand Russellplaats 7	IHP 2020-2023	Nieuwbouw
Het podium De regenboog	Pieter van Aschstraat 1-3	IHP 2015-2019	Nieuwbouw
De Schakel	Cloese 4	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
Einstein Lyceum	Campusplein 18	HVP 2021	Uitbreiding
Wilhelminaschool	Natersweg 7	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
Akker basisschool - CBS Elout van Soeterwoude	Millinxstraat 33	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw
PCB Zalmpaat	Aalreep 8	HVP 2020	Uitbreiding
Johan Bogermanschool	Stichtseplein 3-5	IHP 2020-2023	Renovatie
Horeca Vakschool	Noordsingel 72	IHP 2020-2023	Renovatie
Diverse gymzalen VGB12	Diverse	VJR2019	(Sloop)/nieuwbouw
De Esch	Lage Filterweg 4	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Montessori Mavo	Walenburgerweg 35	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
SBO Joh. Martinus	Boezemweg 172	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
De Blijberg	Gordelweg 216	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Mr. Schats Noord	Van Enckevoirtlaan 129	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Tarcisius School	Johan de Wittlaan 5	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Kruidenhoek	Geelkruid 27-29	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Prins Alexander	Curieplaats 20	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Middelland College	Schietbaanlaan 118	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Prinses Julianaschool	Snellemansstraat 47	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Erasmiaans Gymnasium	Wytemaweg 25	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
De Fontein	Hoyledestraat 25	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Libanon Lyceum	Mecklenburglaan 49 en Ramlehweg 6	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Albert Plesman	Nieuwe Ommoordseweg 99	IHP 2015-2019	Nog niet bekend

Schoolgebouw	Schooladres	Besluit	Soort investering
De Meerpaal	Kreeftstraat 44	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
De Pionier	Valenciadreef 6-8	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Van Rijckevorsel	Mercatorweg 155	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Laurens Cupertino	Bree 61	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Dr. M. Polanoschool	Guido Gezelleweg 12	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Theresiaschool	Strevelsweg 155	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Accent VSO Noord	Erasmussingel 120	IHP 2020-2023	Nog niet bekend
Finlandia	Brigantijnstraat 46-48	IHP 2015-2019	Nog niet bekend
Dubbele gymzaal Pendrecht		IHP GYM	Nieuwbouw
Poortgebouw Zuidergymnasium	Groene Hilledijk 493	HVP 2023	Uitbreiding
OBS 't Prisma	Burgerhartweg 60	IHP 2020-2023	Sloop/nieuwbouw

8.3 Lijst van alle benoemde projecten in de gebiedsgesprekken

Naam school en adres	School-bestuur	Gebied
Nieuwe school, Schoterboshof	BOOR	Centrum
HPC Centrum, Schietbaanstraat 26	LMC	Centrum
Gymzalen Triangel en Talingstraat	Onbekend	Charlois
CSG Calvijn, Roerdomplan 42	CVO	Charlois
ISK, Beumershoek 3	LMC	Charlois
Elisabeth	RVKO	Charlois
Beatrixschool (inclusief gymzaal)	PCBO	Charlois
Oecomenische Basisschool de Hoeksteen	PCBO	Charlois
De Koppeling (inclusief gymzaal Herkingenstraat)	PCBO	Charlois
De Klaver disclocatie (inclusief gymzaal), Katendrechtse Lagedijk 186	PCBO	Charlois
Avicenna 2 ^e vestiging	SIPOR	Delfshaven
Nieuwe school Merwe4Havens	RVKO	Delfshaven
Vrije School West, Velsenluststraat 7	SVZH	Delfshaven
Emmaus, Buitenhofstraat	RVKO	Delfshaven
Lucas(SBO), Korfmakerstraat 68	RVKO	Delfshaven
Uitbreiding Zuidergymnasium, Groene Hilledijk 493	CVO	Feijenoord
Grift 30	CVO	Feijenoord
Nieuwe Haven, Nassauhaven 433	PCBO	Feijenoord
Sterrenschool de Globetrotter	RVKO	Feijenoord
Theresiaschool, Strevelsweg 155	RVKO	Feijenoord
Gouden Griffel	BOOR	Feijenoord
Blijvliet	BOOR	Feijenoord

Naam school en adres	School-bestuur	Gebied
Nieuwe school Katendrecht	RVKO?	Feijenoord
Agnesschool (Nieuwe Haven/Wissel/Pijler)	RVKO/(PCBO)	Feijenoord
De Akkers	BOOR	Feijenoord
Vreewijkschool	PCBO	Feijenoord
De Mare Grift 50	BOOR	Feijenoord
Tyltyl/Mytyschool, Kromme Zandweg 65	BOOR	GO
Yulius MFC, Rhijnauwensingel 160	Yulius	GO
De Regenboog, Kelloggplaats	PCBO	GO
Bergse Veld School, Mozartlaan 150	iHub	GO
Instituut Mr Schats Zuid, Kastanjedaal 1	iHub	GO
Laurens Lyceum, Voorhout 100	St.VHMO	Hillegersberg-Schiebroek
Emmaschool, Hilleniussingel 23	SPCOHS	Hillegersberg-Schiebroek
Fatima , Vuurpylstr 27 (17TP00)	RVKO	Hillegersberg-Schiebroek
Fatima, Larikslaan 192	RVKO	Hillegersberg-Schiebroek
Accent Hoogvliet - oude gebouw, Max Havelaarweg 53	CVO	Hoogvliet
Nieuw gebouw Risala	SIPOR	IJsselmonde
PT010, Palmentuin 77-79	LMC	IJsselmonde
gymzalen IJsselmonde	Onbekend	IJsselmonde
De Regenboog, Molencatensingel 251	RVKO	IJsselmonde
Petrus Datheen, Biezenkreek 15	VVOGG	IJsselmonde
Meester van Eijck, Ruimersdijk 100	RVKO	IJsselmonde
Paus Joannes, Stuart Millpad 82	RVKO	IJsselmonde
RSV Zuid, Stuart Millpad 84	RSV	IJsselmonde
Van Heuven Goedhart	BOOR	IJsselmonde

Naam school en adres	School-bestuur	Gebied
Talmschool IJscubstraat	K&OR	Kralingen Crooswijk
Nieuwe school: Nieuw Kralingen	K&OR	Kralingen Crooswijk
De Esch, Lage Filterweg 4	BOOR	Kralingen Crooswijk
Lyceum Kralingen, Witte Hertstraat 1 in combinatie met Slaak	LMC	Kralingen Crooswijk
Wolfert College, Walenburgerweg 128-130	BOOR	Noord
Imelda, Veurstraat 7	RVKO	Noord
CBS Bergkristal (SBO), Bergsingel 132	K&OR	Noord
IKC De Lis, Bieslandstraat 61	K&OR	Noord
Hildegardis, locatie Verbaakstraat 7	RVKO	Noord
Provenier, Harddraverstraat 7	RVKO	Noord
Gymzaal bij de Horizon, Goudkruid	RVKO	Prins Alexander
Hiraa	SIPOR	Prins Alexander
Kleine Prins, van Bassenstraat	RVKO	Prins Alexander
Cornelis Haakschool, Algiersstraat 6	K&OR	Prins Alexander
Kleine Prins Clara Eggink	RVKO	Prins Alexander
Vliedberg, Korne 180	RVKO	Prins Alexander
J.J. Buskesschool, Ben Websterstr. 3-11	K&OR	Prins Alexander
Waterlelie, Veluwemeer 1	BOOR	Prins Alexander
Emmauscollege, Alexandriestraat 40	KAVOR	Prins Alexander
Comenius, Kromhoutstraat 3	CVO	Prins Alexander
Cluster Oost Rozenburg/De Rozenhorst, Jan Tooropstr 1-5	RVKO	Rozenburg
Cluster West Rozenburg/Regenboog, Perengarde 1	Edumare	Rozenburg
Cluster OostRozenburg/ De Rank, Jan van Goyenstraat 4	Edumare	Rozenburg
Cluster West Rozenburg/Phoenix, Nachtegaallaan 25	BOOR	Rozenburg

Naam school en adres	School-bestuur	Gebied
Cluster West Rozenburg/Regenboo, Nachtegaallaan 25	Edumare	Rozenburg
Cluster West Rozenburg/Phoenix, Gruttostraat 2	BOOR	Rozenburg
Penta Rozenburg, Sparregat 1	CVO	Rozenburg
Cluster West Rozenburg/Phoenix, Bramenpad 1	BOOR	Rozenburg

8.4 Procesbeschrijving toewijzing nieuwe schoollocaties in de stad

Toelichting hoe per woningbouwontwikkeling beleidsmatig geprioriteerd wordt welk schoolbestuur het meest in aanmerking komt voor huisvesting om een nieuwe uitbreidings- of dislocatie te gaan exploiteren.

Hiervoor gelden de volgende beleidsmatige uitgangspunten:

- Kwalitatief goede onderwijshuisvesting wordt gerealiseerd (conform IHP nieuwbouw dus ambitieniveau Frisse Scholen B en BENG) met voldoende buitenruimte en indien nodig, een gymzaal. Conform onderwijswetgeving is uitgangspunt dat het schoolbestuur bouwheer is.
- Alleen schoolbesturen die reeds een hoofdlocatie in de betreffende wijk hebben van middelgrote of grote omvang (min. 250 leerlingen of meer conform IHP) en in het voedingsgebied vallen zullen in aanmerking komen voor de nieuwe huisvesting. Alleen dan hebben schoolbesturen de mogelijkheid om in de toekomst de dislocaties in een zelfstandige vestiging of nevenvestiging om te zetten. Als de hoofdlocatie te klein is, kan er niet gesplitst worden.
- Er wordt gestart met een dislocatie.
- De beste basisschool staat in de eigen buurt en we stimuleren dat kinderen in de eigen buurt (herkomstgebied) naar een school van keuze kunnen gaan.
- De dislocatie te zijner tijd wordt omgezet in een zelfstandige vestiging of nevenvestiging.
- Het te realiseren onderwijsaanbod moet aansluiten op de (te verwachte) inhoudelijke onderwijsbehoefte van de nieuwe bewoners van de wijk; dit is een verantwoordelijkheid van het schoolbestuur (passend aanbod verzorgen).
- Indien zich in de betreffende gebieden initiatieven vanuit de Wet Meer Ruimte voor Nieuwe Scholen aandienen zal de gemeente haar zienswijze moeten geven en indien de Minister het initiatief heeft goedgekeurd, zal de gemeente de huisvesting van dit initiatief ook moeten faciliteren, maar dat hoeft niet per se in het betreffende nieuwbouww gebied.
- De beleidsmatige (gebiedsgerichte) prioritering of verdeling wordt onderdeel van het IHP 2024-2027.

Het proces en de beleidsmatige prioritering verloopt als volgt:

Stap 1: onderzoek

De gemeente geeft Pronexus de opdracht voor een onderzoek naar het herkomstgebied van de leerlingen op de bestaande scholen in het omliggende gebied van de woningbouwlocaties. Dit in relatie tot het belangstelling- en deelnamepercentage van een school. Aan de hand hiervan kan een rangorde opgesteld worden met scholen die een hoog deelnamepercentage hebben van kinderen afkomstig uit direct omliggende wijken (voedingsgebied) en buurten (en dus ook scholen die juist meer leerlingen trekken van verder weg). Deze schoolkeuze projecteren we vervolgens op de nieuwe schoollocatie. Gelet op de minimale omvang van de hoofdlocatie geeft dit een beeld van de onderwijsbehoefte van ouders en leerlingen uit de directe omgeving van de woningbouwlocatie.

De jaarlijks opgestelde leerlingenprognoses van Pronexus vormen de onderlegger voor het onderzoek. Op basis van de herkomstgegevens van de leerlingen per voedingsgebied kunnen de deelname- en belangstellingspercentages voor elke school berekend worden. Dit kan gekoppeld worden aan de schoolkeuze. Deze percentages zijn ook het uitgangspunt voor de jaarlijkse leerlingenprognose waarin het aantal leerlingen per school berekend wordt.

Tot slot wordt op basis van de leerlingenprognose voor de komende 15 jaar gekeken welke scholen vervolgens in aanmerking komen voor uitbreiding vanwege een capaciteitstekort dat er nu is of in de toekomst gaat ontstaan.

Stap 2: Selectie / prioritering

Vanuit de gedachte dat de beste basisschool in de eigen buurt staat en dat we stimuleren dat kinderen in de eigen buurt naar een school van keuze kunnen gaan selecteren we de school c.q. het schoolbestuur waarvan de meeste leerlingen uit de buurt komen en dat groeipotentie heeft op basis van de prognoses. De kinderen uit het te ontwikkelen gebied worden dus uiteindelijk toebedeeld aan een bestaande school. Voorwaarde is daarbij wel dat die school (de hoofdlocatie) ook aan de minimale omvang voldoet.

Vanwege een betere spreiding van het onderwijsaanbod in een buurt heeft een geprioriteerd schoolbestuur de mogelijkheid om zélf te beslissen of ze de nieuwe schoollocatie eventueel ruilt of over doet aan een ander schoolbestuur. Daar kunnen schoolbesturen dan onderling afspraken over maken. Om dit proces niet te lang te laten duren is het zaak dat het betreffende schoolbestuur die dit van plan is dit spoedig afsprekt met een ander schoolbestuur.

Stap 3: Loting, bij gelijke geschiktheid (alleen indien noodzakelijk)

In het geval dat er meerdere scholen (en schoolbesturen) gelijk eindigen dan wordt de desbetreffende schoolbesturen verzocht om daar onderling het gesprek over te gaan voeren en tot een keuze te komen, indien dat binnen 1 maand niet lukt dan zal vervolgens een schoolbestuur geselecteerd worden door middel van een nader te organiseren lotingsprocedure op advies (en eventueel te verrichten door) een notaris.

Stap 4: Aanvraagprocedure via HVP

De formele besluitvorming over de huisvesting in een binnenstedelijk groeigebied geschiedt op basis van een aanvraag door het (geprioriteerde) schoolbestuur, via het jaarlijkse Huisvestingsprogramma (HVP). De toekenning van de huisvestingsvoorziening "Uitbreiding" vindt plaats op grond van de vigerende onderwijswetgeving en de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs. In de beschikking wordt verwezen naar de beleidsmatige gebiedsgerichte prioritering zoals die is vastgelegd in het afsprakenkader IHP 2024-2027.

Indien een schoolbestuur, dat aanvankelijk geselecteerd was, om moverende redenen afziet van een locatie, of geen HVP-aanvraag indient dan zal de gemeente de locatie aan de nummer twee toewijzen. Dat schoolbestuur kan vervolgens een aanvraag op het HVP indienen.

8.5 Leerlingstromen

Tabel 1 · Aantal leerlingen primair onderwijs wonend in Rotterdam (gebied) naar regiogemeenten van school (2021-2022)

Schoolgemeente	Woongebied																Eindtotaal
	Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Haven- en industriegebieden	Hillegersberg-Schiebroek	Hoek van Holland	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Overschie	Pernis	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	ZZ Onbekend	
Albrandswaard	91	3	8	Geen	1	Geen	58	11	Geen	1	Geen	2	Geen	1	Geen	5	181
Barendrecht	160	4	36	Geen	1	Geen	11	190	1	1	2	1	1	1	Geen	3	412
Brielle	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	3	Geen	6
Capelle aan den IJssel	11	4	6	Geen	10	Geen	3	11	19	1	2	Geen	329	17	1	14	428
Goeree-Overflakkee	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	Geen	1	Geen	3	Geen	2	Geen	7
Hellevoetsluis	2	Geen	1	Geen	Geen	Geen	1	1	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	12	Geen	18
Krimpen aan den IJssel	Geen	3	2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	5	1	Geen	Geen	11
Lansingerland	2	3	3	Geen	24	Geen	Geen	Geen	4	2	14	Geen	3	2	Geen	1	58
Maassluis	1	3	1	Geen	Geen	1	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	8
Nissewaard	14	5	7	Geen	Geen	Geen	50	5	Geen	3	Geen	Geen	1	3	19	6	113
Ridderkerk	11	Geen	12	Geen	Geen	Geen	Geen	338	Geen	2	Geen	Geen	3	Geen	Geen	2	368
Rotterdam	5.611	5.651	6.561	14	4.377	670	2.691	5.013	3.499	3.075	2.187	361	7.162	1.420	972	350	49.614
Schiedam	16	321	17	1	13	Geen	17	8	10	17	25	Geen	8	9	9	15	486
Vlaardingen	4	10	2	Geen	Geen	1	8	7	2	5	4	1	4	2	3	8	61
Westvoorne	Geen	Geen	Geen	Geen	2	Geen	Geen	Geen	Geen	2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	4
Subtotaal (RMC inclusief Rotterdam)	5.924	6.007	6.656	15	4.428	672	2.841	5.584	3.537	3.109	2.235	365	7.520	1.456	1.022	404	51.775
Zuidplas	Geen	Geen	3	1	2	Geen	Geen	1	3	1	Geen	Geen	231	1	Geen	3	246
Overig NL/Onbekend	37	24	25	0	18	120	9	50	13	4	11	3	17	11	4	15	361
Eindtotaal	5.961	6.031	6.684	16	4.448	792	2.850	5.635	3.553	3.114	2.246	368	7.768	1.468	1.026	422	52.382

Tabel 2 - Aantal leerlingen voortgezet onderwijs wonend in Rotterdam (gebied) naar regiogemeenten van school (2021-2022)

Schoolgemeente	Woongebied																Eindtotaal
	Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Haven-en-industrie-gebieden	Hillegersberg-Schiebroek	Hoek van Holland	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Overschie	Pernis	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	ZZ Onbekend	
Barendrecht	233	1	192	Geen	Geen	Geen	4	493	3	1	Geen	1	1	8	1	Geen	938
Brielle	Geen	1	Geen	Geen	Geen	Geen	33	1	Geen	Geen	1	1	Geen	Geen	322	2	361
Capelle aan den IJssel	7	16	22	Geen	10	Geen	5	15	52	7	4	1	796	9	Geen	6	950
Goeree-Overflakkee	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	Geen	1	Geen	1	Geen	1	Geen	4
Hellevoetsluis	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	2	1	Geen	1	1	Geen	Geen	29	Geen	35
Krimpen aan den IJssel	Geen	Geen	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	Geen	31	Geen	Geen	Geen	33
Lansingerland	3	2	4	Geen	64	Geen	Geen	1	3	15	16	Geen	48	1	Geen	Geen	157
Maassluis	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	3	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	28	Geen	32
Nissewaard	8	4	4	Geen	3	Geen	311	2	Geen	1	Geen	5	Geen	2	48	7	395
Ridderkerk	21	1	37	Geen	1	Geen	Geen	787	2	Geen	Geen	Geen	3	1	Geen	2	855
Rotterdam	2.846	2.933	3.549	7	3.010	20	1.221	1.604	2.111	1.794	952	140	3.759	782	184	218	25.130
Schiedam	16	578	12	1	2	17	32	6	3	18	51	36	7	11	3	3	796
Vlaardingen	5	32	5	1	1	5	3	4	1	2	4	31	Geen	1	6	3	104
Subtotaal (RMC inclusief Rotterdam)	3.140	3.568	3.826	9	3.091	45	1.611	2.915	2.177	1.838	1.030	216	4.646	815	622	241	29.790
Zuidplas	Geen	1	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	327	1	Geen	1	331
Overig NL/Onbekend	20	8	29	1	15	443	9	25	13	8	6	0	51	12	3	12	655
Eindtotaal	3.160	3.577	3.856	10	3.106	488	1.620	2.940	2.190	1.846	1.036	216	5.024	828	625	254	30.776

Tabel 3 · Aantal leerlingen primair onderwijs wonend in regio Rotterdam naar school in Rotterdam (gebied) (2021-2022)

Schoolgemeente	Schoolgebied														Eindtotaal
	Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Hillegersberg-Schiebroek	Hoek van Holland	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Overschie	Pernis	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	
Albrandswaard	22	3	11	Geen	Geen	12	6	4	Geen	Geen	Geen	1	2	Geen	61
Barendrecht	21	4	35	Geen	Geen	Geen	34	1	1	Geen	Geen	1	3	Geen	100
Brielle	2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	3
Capelle aan den IJssel	7	17	5	6	Geen	1	3	27	4	4	Geen	187	16	Geen	277
Goeree-Overflakkee	Geen	1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	2
Hellevoetsluis	1	Geen	Geen	Geen	Geen	2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	2	Geen	2	7
Krimpen aan den IJssel	Geen	2	Geen	Geen	Geen	1	2	4	1	Geen	Geen	7	2	Geen	19
Lansingerland	1	13	1	71	Geen	Geen	Geen	8	2	3	Geen	3	2	Geen	104
Maassluis	3	6	1	1	1	1	2	Geen	Geen	2	Geen	Geen	Geen	2	19
Nissewaard	14	17	4	Geen	Geen	33	1	2	1	2	Geen	Geen	4	1	79
Ridderkerk	7	1	19	Geen	Geen	Geen	58	Geen	2	1	Geen	3	Geen	Geen	91
Rotterdam	5.487	6.017	6.656	4.586	668	2.671	4.698	4.085	2.670	1.794	352	6.908	2.056	966	49.614
Schiedam	4	121	4	6	Geen	Geen	6	19	4	7	Geen	4	23	Geen	198
Vlaardingen	2	25	2	Geen	1	1	Geen	7	2	2	Geen	3	Geen	Geen	45
Westvoorne	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	1	Geen	Geen	1	1	1	5
Subtotaal (RMC inclusief Rotterdam)	5.571	6.227	6.738	4.670	670	2.723	4.810	4.157	2.688	1.815	352	7.121	2.109	973	50.624
Zuidplas	Geen	1	2	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	Geen	Geen	13	Geen	Geen	17
Overig NL/Onbekend	26	20	14	9	1	3	15	13	4	6	5	11	6	0	133
Eindtotaal	5.597	6.248	6.754	4.679	671	2.726	4.825	4.171	2.692	1.821	357	7.145	2.115	973	50.774

Tabel 4 · Aantal leerlingen voortgezet onderwijs wonend in regio Rotterdam naar school in Rotterdam (gebied) (2021-2022)

Schoolgemeente	Schoolgebied												
	Charlois	Delfshaven	Feijenoord	Haven- en industrie-gebieden	Hillegersberg-Schiebroek	Hoogvliet	IJsselmonde	Kralingen-Crooswijk	Noord	Prins Alexander	Rotterdam Centrum	Rozenburg	Eindtotaal
Albrandswaard	70	70	101	23	Geen	211	12	33	63	22	27	Geen	632
Barendrecht	116	36	206	15	2	4	115	14	62	27	37	Geen	634
Brielle	Geen	3	Geen	Geen	Geen	1	1	Geen	1	2	1	Geen	9
Capelle aan den IJssel	29	70	18	3	25	3	23	165	95	835	70	Geen	1.336
Goeree-Overflakkee	3	1	1	1	Geen	Geen	3	2	2	2	3	Geen	18
Hellevoetsluis	Geen	1	4	1	Geen	4	Geen	3		3	Geen	Geen	16
Krimpen aan den IJssel	21	26	14	1	3	Geen	8	42	21	261	13	Geen	410
Lansingerland	Geen	79	14	Geen	562	Geen	3	23	88	135	39	Geen	943
Maassluis	1	16	13	2	Geen	Geen	Geen	Geen	18	12	9	2	73
Nissewaard	12	19	30	15	2	82	7	4	26	19	6	3	225
Ridderkerk	71	26	58	9	1	1	202	11	18	39	12	Geen	448
Rotterdam	1.958	3.051	3.733	234	3.197	1.137	947	2.622	4.036	2.881	1.173	161	25.130
Schiedam	4	120	31	5	11	2	4	29	101	33	22	Geen	362
Vlaardingen	14	37	22	3	2	6	2	3	31	41	5	Geen	166
Westvoorne	1	3	2	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	2	Geen	Geen	9
Subtotaal (RMC inclusief Rotterdam)	2.300	3.558	4.247	312	3.805	1.451	1.327	2.952	4.562	4.314	1.417	166	30.411
Zuidplas	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	1	Geen	5	Geen	Geen	6
Overig NL/Onbekend	5	10	21	0	3	4	10	7	14	12	12	0	98
Eindtotaal	2.305	3.568	4.268	312	3.808	1.455	1.337	2.960	4.576	4.331	1.429	166	30.515

8.6 Parkeerbeleid

Inleiding

Bij nieuwbouw of functiewijziging (aanvraag omgevingsvergunning) krijgt de ontwikkelaar een zogenaamde parkeereis opgelegd, om te voorkomen dat de (private) parkeerbehoefte vanuit het te ontwikkelen complex wordt afgewenteld op de (publieke) openbare ruimte.

De parkeereis is het aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen dat er voor een bepaalde ontwikkeling gerealiseerd moet komen. Bij de vaststelling wordt gebruik gemaakt van parkeernormen.

De parkeernorm is het aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen behorende bij een functie, uitgedrukt in een aantal auto- en/of fietsparkeerplaatsen per eenheid.

Parkeernormen moeten worden vastgelegd in het bestemmingsplan. Het bestemmingsplan hoeft op grond van het Besluit ruimtelijke ordening niet zelf de parkeernormen te bevatten, maar kan op dit punt verwijzen naar gemeentelijk beleid rondom parkeernormen. Binnen de gemeente Rotterdam is dit beleid vastgelegd in de Beleidsregeling Parkeernormen auto en fiets gemeente Rotterdam 2022.

Bij de toepassing van deze beleidsregeling worden de volgende drie gebiedstypen onderscheiden:

- A. Hoogstedelijk gebied
- B. Stadswijken
- C. Overig gebied

De gebiedsgerichte benadering is onder andere gebaseerd op de kwaliteit van bereikbaarheid en de mate van ruimtedruk binnen de verschillende gebieden.

In de tabel hieronder, als voorbeeld, de gebiedsgerichte toepassing van parkeernormen voor het aantal autoparkeerplaatsen bij de functie Onderwijs.

Toepassing:

Bij de ontwikkeling van een basisschool met 20 lokalen in het Centrum van Rotterdam (gebiedstype A) leiden bovenstaande parkeernormen dus tot een parkeereis van 8 autoparkeerplaatsen binnen de ontwikkeling (op eigen terrein). Op grond van een soortgelijke normentabel voor fietsparkeerplaatsen moeten er, bij dit voorbeeld, 200 fietsparkeerplaatsen komen.

Functie / soort onderwijs	Opmerking	Aantal autoparkeerplaatsen per 100 m ² bvo, tenzij anders bepaald in de opmerking		
		Gebiedstype A	Gebiedstype B	Gebiedstype C
Crèche, peuterspeelzaal, kinderdagverblijf	-	0,80	0,90	1,00
Basisonderwijs	per lokaal	0,40	0,45	0,50
Vmbo, havo, vwo	per lokaal	0,40	0,45	0,50
Beroepsonderwijs en wo	per lokaal	0,50	2,00	3,00

Bijzondere bepalingen algemeen

Er is een aantal bijzondere bepalingen ten opzichte van de bovenstaande algemene beleidslijn.

- Bij kleine projecten wordt geen parkeereis gesteld (voor niet-woonfuncties tot 600 m² bvo).
- Als de parkeervoorziening voor meerdere functies kan worden gebruikt (dubbelgebruik), kan de eis voor het aantal vereiste parkeerplaatsen voor fiets- en autoparkeren worden verlaagd.
- De parkeereis voor fiets- en autoparkeren kan, onder voorwaarden, verminderd worden met de parkeereis van het laatste legale gebruik (salderen).
- Het bevoegd gezag kan besluiten dat autoparkeerplaatsen op straat worden aangelegd indien sprake is van een gebiedsontwikkeling die dit rechtvaardigt.
- Het bevoegd gezag kan besluiten dat de parkeereis voor fietsen kan worden opgelost in de openbare ruimte als het kortparkeren betreft en er in de openbare ruimte voldoende fietsparkeerplaatsen beschikbaar zijn.

Bijzondere bepalingen korting parkeereis auto en fiets

Er zijn een aantal bijzondere bepalingen op basis waarvan een mogelijke verlaging van de parkeereis van toepassing is:

- Een geheel of gedeeltelijke afwijking van de parkeereis is mogelijk, als voor een periode van ten minste 10 jaar alternatieve parkeervoorzieningen beschikbaar zijn op een ander privéterrein of in een andere garage of stalling binnen een loopafstand genoemd in de volgende tabel.

Gebiedstype	Autoparkeren niet-woonfunctie	Fietsparkeren
A. Hoogstedelijk gebied	900 m	300 m
B. Stadswijken	600 m	100 m
C. Overige gebied	300 m	50 m

- Als een ontwikkeling wordt gerealiseerd in de nabijheid van OV-haltes (specifiek benoemd in de beleidsregeling) kan de autoparkeereis verminderd worden met specifieke percentages.
- Als een ontwikkeling in betaald parkeergebied voorziet in extra fietsparkeerplaatsen op eigen terrein, kan de autoparkeereis met ten hoogste 10% worden verlaagd in de verhouding twee fietsparkeerplaatsen in plaats van één autoparkeerplaats.
- Als bij een ontwikkeling in betaald parkeergebied gebied voor alle toekomstige gebruikers van MaaS (Mobility as a Service), voor ten minste 10 jaar beschikbaar wordt gesteld, kan de autoparkeereis met ten hoogste 20% worden verlaagd.

Bijzondere bepalingen afwijken van de parkeereis auto (gehele of gedeeltelijke vrijstelling)

Het bevoegd gezag kan bij het verlenen van de omgevingsvergunning geheel of gedeeltelijk afwijken van de parkeereis als:

- een ontwikkeling uit economisch oogpunt of uit het oogpunt van milieu, hinder of woonomgeving door het bevoegd gezag bijzonder gewenst is en de initiatiefnemer motiveert dat het niet mogelijk is om op eigen terrein de bij de parkeereis verlangde parkeerplaatsen te realiseren;
- het bij een ontwikkeling feitelijk onmogelijk is om geheel of gedeeltelijk aan de parkeereis te voldoen of waar het in alle redelijkheid onmogelijk of onwenselijk is om geheel of gedeeltelijk te voldoen aan de parkeereis, maar de ontwikkeling door de gemeente bijzonder gewenst is vanwege de locatie, de functie of de doelgroep.

8.7 Sociale index 2022

Colofon

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024-2027

Team Onderwijshuisvesting

Cluster Maatschappelijke Ontwikkeling

Ontwerp

Ontwerpwerk

Fotografie

Eric Fecken (cover, pagina 25, 32, 35, 48, 52, 58, 61, 70, 84, 85, 91, 93, 97, 98, 105, 118)

Jan van der Meijde (pagina 38, 108, 110, 116)

Jan van der Ploeg (pagina 8)

David Rozing (pagina 13)

Arnoud Verhey (pagina 29, 42)

Levien Willemse (pagina 18, 55, 73, 77, 78)

Gemeente Rotterdam (pagina 16, 20, 66, 92, 102).

2024

Gemeente
Rotterdam